

การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทาน
ประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับ
กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

ปริญญานิพนธ์

ของ

จันทร์เพ็ญ สุภาพล

1-8 ก.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

ธันวาคม 2535

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์วิไล อัมสมบุญ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ 21 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2535

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือ และการให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบังกข ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง และอาจารย์วิไล อิ่มสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ คุรุรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกษร เจริญรักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจิตต์ อภินันท์รักต์ รองศาสตราจารย์อรรณพ บรรจงศิลป์ รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย อาจารย์มาณวิภา ผลพิรุฬห์ อาจารย์อารี เกษมวิติ อาจารย์รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี และอาจารย์ศุภกุล เกียรติสุนทร ที่กรุณาตรวจและให้คำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเก็บข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์บุญส่วย อาจแก้ว ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลแพร์ อาจารย์สุดใจ ประสิทธิ์กุล หัวหน้าฝ่ายอนุบาลศึกษา อาจารย์ศิริกัลยา สมจิต อาจารย์เยาวนาถ นุกัณฑ์ คณะครูและนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแพร์ ที่ได้กรุณาให้ความสะดวก และความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการศึกษาทดลองครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์มิ่งผล สุภาพล และครอบครัว อาจารย์วันทนี เหมาะสมดงกุล และเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาเอกการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน

จันทร์เพ็ญ สุภาพล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
คานิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม	9
✓ พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย	9
ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม	9
พัฒนาการและทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม	10
รูปแบบของพฤติกรรมที่เข้าสังคม	12
พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 - 6 ขวบ	13
แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม	18
พฤติกรรมความช่วยเหลือ	21
ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมความช่วยเหลือ	21
ลักษณะและการส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ	23
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานและการเล่านิทาน	26

✓ ความหมายของนิทาน	26
✓ คุณค่าของนิทานที่มีต่อการจัดประสบการณ์	26
✓ ประเภทของนิทาน	27
✓ การเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย	29
เทคนิคการเล่านิทาน	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน	33
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี	35
✓ ความหมายของดนตรี	35
✓ ความสำคัญและคุณค่าของดนตรี	35
องค์ประกอบของดนตรี	37
✓ ดนตรีกับเด็กปฐมวัย	39
✓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี	41
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพ	42
✓ ความหมายของภาพ	42
✓ คุณค่าและประโยชน์ของภาพ	43
✓ หลักการเลือกและการใช้ภาพประกอบการสอน	45
✓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาพประกอบการสอน	47
สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า	48
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	49
ประชากร	49
กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	50
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ	50

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง	59
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	65
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	67
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
5 บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
บทย่อ	70
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	70
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	70
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	70
เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า	71
วิธีดำเนินการทดลอง	72
การวิเคราะห์ข้อมูล	73
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	73
อภิปรายผล	73
ข้อสังเกต	77
ข้อเสนอแนะทั่วไป	77
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	78

บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก	87
ภาคผนวก ก แผนการจัดประสบการณ์การเล่นิทานประกอบดนตรี และการเล่า นิทานประกอบภาพ	88
ภาคผนวก ข กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ	111
ภาคผนวก ค แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม	114
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตพฤติกรรมทางสังคม ค่าความเที่ยงตรง เชิงโครงสร้างของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม	117
ประวัติย่อของผู้วิจัย	121

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางกำหนดการดำเนินการทดลอง	61
2 สังเกตพฤติกรรมเด็กในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรม กลางแจ้ง	63
3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรี และนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือก่อนและ หลังการทดลองของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2	68
4 เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่ กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือหลังการทดลอง	69

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปแบบการเล่านิทานประกอบดนตรี	53
2 รูปแบบการเล่านิทานประกอบภาพ	54

บทที่ 1

บทนำ

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความเจริญทางด้านวัตถุเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้จิตใจของคนเราพัฒนาตาม ไม่ทันจึงก่อให้เกิดปัญหาซับซ้อนในสังคมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังคมให้ความสำคัญกับด้านวัตถุและด้านสติปัญญาค่อนข้างมาก ดังรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่กล่าวว่า สังคมให้ความสำคัญของการพัฒนาด้านสติปัญญามาก เพราะเห็นว่าเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้ารุ่งเรืองในอนาคตได้ แท้ที่จริงแล้วพัฒนาการด้านที่มีความสำคัญและไม่ควรละเลยคือ พัฒนาการทางสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 1) รัฐบาลเริ่มให้ความสำคัญของสังคมมากขึ้น ดังเห็นได้จากนโยบายการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539 มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง โดยเน้นให้มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถพึ่งตนเอง และดำรงชีวิตอย่างมีความสุขก่อให้เกิดความสมดุลและเชื่อมโยงทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 1) บลูม (Bloom. 1964 : 215) กล่าวว่า ความสำคัญในการให้ประสบการณ์ทางสังคมกับเด็กในช่วงปฐมวัยมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเราเป็นอย่างมาก และแอนดรูส์ (Andrews. 1964 : 215; 1968) กล่าวเสริมว่า เด็กที่มีปัญหาด้านสังคมตั้งแต่ปฐมวัย มักจะไม่เป็นที่ยอมรับจากเพื่อนและยังนำไปสู่ปัญหาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและป้องกันพฤติกรรมที่อาจเป็นปัญหาของสังคมตั้งแต่ระยะแรก โดยการจัดประสบการณ์ที่มีความเหมาะสมเพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมที่ดีและสามารถปรับตัวได้ในอนาคต

ในการพัฒนาทางสังคมของเด็กปฐมวัยควรมุ่งให้เด็กรู้จักคำนึงถึงผู้อื่น (Considerate) ดังที่ วอลซ์ (Walsh. 1980 : 5 - 6) กล่าวว่า การที่เด็กคำนึงถึงผู้อื่นได้นั้นมิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดการเรียนรู้กับการมีปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์กับบุคคลรอบด้าน เด็กเรียนรู้ว่าผู้อื่นมีอารมณ์และความรู้สึก ตลอดจนรู้ว่า การกระทำของตนมีผลต่อผู้อื่น และยืนยันอีกว่า

พฤติกรรมความช่วยเหลือเป็นพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาพฤติกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการเข้าสังคม (Prosocial Behavior) เด็กที่ช่วยเหลือผู้อื่นมักจะได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ และเด็กที่ไวต่อการรับรู้ถึงความต้องการของผู้อื่น บุคคลเหล่านี้จะมีโอกาสฉายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง มีความพยายามที่จะเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น พฤติกรรมความช่วยเหลือนี้แสดงถึงภาวะการเปลี่ยนแปลงจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่การยึดสังคมเป็นศูนย์กลาง และนำไปสู่การรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่นยามทุกข์ยาก ดังนั้นเด็กปฐมวัยจึงสมควรได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลืออย่างเต็มที่

การส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือแก่เด็กปฐมวัยอาจส่งเสริมให้เด็กได้โดยการให้เด็กเห็นตัวแบบที่ดี การแก้ปัญหา การเสริมแรงและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Bandura. 1977 : 22 - 27) ขณะที่เด็กอยู่ในโรงเรียนเด็กมีโอกาช่วยเหลือผู้อื่นไม่มากนัก การนันทนาการซึ่งเป็นการจำลองสถานการณ์ในชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความช่วยเหลือมาเล่าให้เด็กฟัง จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และเห็นคุณค่าของการช่วยเหลือยิ่งขึ้น กิตยวดี บุญชื่อ (2527 : 60) กล่าวว่า เด็ก 3 - 6 ขวบ ชอบฟังนิทานเป็นชีวิตจิตใจ ชอบคิด ชอบจินตนาการ ครูสามารถสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้ซึมซาบเข้าไปในจิตใจโดยไม่รู้ตัว สอดคล้องกับ กิ่งแก้ว อรรถการ (2513 : 8) ที่มีความเห็นว่า นิทานเป็นส่วนหนึ่งของต้นแบบที่มีอิทธิพลต่อเด็กมาก เพราะตัวละครในนิทานสามารถสร้างความสนใจของเด็กและมีพลังโน้มน้าวทัศนคติ ตลอดจนเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ ส่วน แบนดูรา (Bandura. 1977 : 22 - 27) มีความเห็นว่า ต้นแบบที่เด็กเรียนรู้จากนิทานจัดว่าเป็นแบบที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น เด็กจะรับรู้และเลือกลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวมาใช้ภายหลัง ดังนั้นการนันทนาการที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมมาเล่าให้เด็กฟังจึงน่าจะเป็นการช่วยให้เด็กเห็นต้นแบบของพฤติกรรม ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและเห็นความสำคัญของการช่วยเหลืออันจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ต่อไป

มูน และคนอื่น ๆ (Moon and others. 1986 : 108) กล่าวว่า ในการเล่านิทาน หากนักดนตรีมาประกอบการเล่นจะช่วยให้การเล่าน่าสนใจ นอกจากนี้ ฮอฟเฟอร์ (Hoffer. 1984 : 3) ยังได้กล่าวอีกว่า คนตริยังสามาถดึงดูดความสนใจของเด็ก ทำให้จิตใจเข้มแข็งและเกิดการผ่อนคลาย ทานองเดียวกับความคิดเห็นของ ละออ ขุติกร (2527 : 503) ที่กล่าวว่า

ดนตรีช่วยพัฒนาอารมณ์ของเด็กในแง่ ความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ร่าเริง ช่วยถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด ส่วน ประมวล ดิฉินสัน (2527 : 107) กล่าวว่า หากพิจารณาในแง่ของการทำงานของสมอง ดนตรีช่วยส่งเสริมสมองซีกขวาซึ่งเป็นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ นอกจากนี้ดนตรียังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพดังการค้นพบของ ออสแตรนเดอร์ และคนอื่น ๆ (Ostrander and others. 1982 : 210) ที่พบว่ามนุษย์มีความสามารถเรียนและจดจำอย่างไม่มีขีดจำกัดถ้าสามารถให้สมองซีกซ้าย ร่างกายและสมองซีกขวาประสานสัมพันธ์กันจนทำให้เกิดผลอย่างเต็มที่ การนำดนตรีมาประกอบการฟังนิทานซึ่งเป็นการทำงานโดยสมองซีกซ้ายในขณะที่มีดนตรีที่มีท่วงทำนองช้าและไพเราะคลอ จะช่วยให้สมองซีกขวาทำงานประสานสัมพันธ์กับสมองซีกซ้าย ซึ่งทำให้มีผลดีต่อการเรียนรู้และจดจำนิทานที่ฟังได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการนำดนตรีมาประกอบการเล่านิทานควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ จึงน่าจะเป็นการช่วยสร้างความเข้าใจและซาบซึ้งในความสำคัญของการช่วยเหลือ และจะช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการช่วยเหลือตลอดจนนำไปสู่พฤติกรรมทางสังคมที่ดี เห็นได้ว่าการเล่านิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือเป็นวิธีการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่มีคุณค่ายิ่ง

* การเล่านิทานประกอบภาพนับว่าเป็นวิธีการที่ช่วยให้เด็กเกิดความสนใจ มีความต้องการที่จะฟังเรื่องราวอย่างใจจดใจจ่อ สมิต (Smith. 1973 : 72) กล่าวว่า ภาพประกอบมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการรับรู้ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ถ้าไม่มีภาพประกอบ ผู้ฟังต้องฟังถึง 2 ครั้งจึงจะเข้าใจในเนื้อเรื่องที่รับฟัง ดังคำกล่าวของ ชงจื้อ นักปราชญ์จีนที่กล่าวว่า "รูปภาพรูปเดียว สามารถแทนคำพูดได้พันคำ" (ฉวีวรรณ จินดาพล. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก Shores. 1949 : 19) และเร็กซ์ลีย์ มทาวินิจัยมนตรี (2517 : 8) ได้เสริมเกี่ยวกับการมองเห็นภาพหรือการรับรู้ทางสายตาอีกว่า ภาพมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบนามธรรมให้แก่ผู้เรียนโดยตรง พบว่า การมองเห็นอัตราในการรับรู้เมื่อเทียบกับประสาทสัมผัสอื่น ๆ ถึง 75 % ดังนั้นการเล่านิทานที่มีภาพประกอบจึงเหมือนเป็นการแปลความหมายของสิ่งที่พูดถึงให้เห็นภาพพจน์ บรรยายให้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน อรุณี เหลืองศิริพิชญ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังนิทาน หรือเรื่องราวประกอบภาพจะช่วยให้เด็กมองเห็นโครงสร้างของเรื่องอย่างชัดเจน มีความพร้อมทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตาม

แผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อรุณี เหลืองหิรัญ. 2533 : 75 - 81) ภาพจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ จดจำเนื้อเรื่องในนิทานได้ดี การให้เด็ก ฟังนิทานประกอบภาพ ควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือย่อมส่งผลต่อ พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

จากปัญหาและงานวิจัยที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า พฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ และเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือมี ความแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพฤติกรรม ทางสังคมของเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับ กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือและเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับ กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ ตระหนักถึงคุณค่าของการเล่านิทานประกอบดนตรีและการเล่านิทานประกอบภาพควบคู่กับ กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมทาง สังคมสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียน เรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียน อนุบาลแพร่ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ จำนวน 202 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลแพร่ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

(Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระคือ ลักษณะการเล่านิทาน ได้แก่

3.1.1 การเล่านิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรม
การช่วยเหลือ

3.1.2 การเล่านิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรม
การช่วยเหลือ

3.2 ตัวแปรตามคือ พฤติกรรมทางสังคม

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2535 ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ครั้ง รวมเวลาทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเล่านิทาน หมายถึง การให้เด็กฟังนิทานจากครูที่ผู้วิจัยแต่งขึ้น และปรับจากหนังสือนิทาน ซึ่งมีเนื้อเรื่องที่มุ่งเน้นให้เด็กมีพฤติกรรมการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ และความเอื้อเฟื้อ นิทานที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1.1 การเล่านิทานประกอบดนตรี หมายถึง การนำเพลงสากลประเภทบรรเลงซึ่งมีลักษณะแผ่วเบา นุ่มนวลมีทำนองที่สดชื่นรื่นเริง ฟังแล้วรู้สึกสบาย มีสมาธิ มาเปิดประกอบการเล่านิทานโดยมีความดังของเสียงสม่ำเสมอ

1.2 การเล่านิทานประกอบภาพ หมายถึง การใช้ภาพประกอบการเล่านิทานเป็นภาพระบายสี ตัดเป็นตัว ๆ ด้านหลังติดแม่เหล็กใช้คู่กับแผ่นป้ายแม่เหล็ก

2. กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ หมายถึง การจัดประสบการณ์ การช่วยเหลือหลังการฟังนิทานโดยให้เด็กแสดงออกในรูปของการตอบคำถาม การเล่าเหตุการณ์ การแก้ปัญหาการวางแผนทำกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือและการติดตามผลด้วย กิจกรรมดังต่อไปนี้

2.1 การรับรู้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เช่น การบอกความรู้สึกหรืออารมณ์ด้วย คำพูดหรือ แสดงด้วยภาพ เช่น ดีใจ เสียใจ ตื่นเต้นและโกรธ

2.2 การช่วยเหลือตนเอง

2.3 การช่วยเหลือในห้องเรียน

2.4 การช่วยเหลืองานที่บ้าน

2.5 การรายงานผลการช่วยเหลือว่า ได้ช่วยงานอะไร หรือทำอะไรบ้าง

3. พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง การพูดหรือการแสดงออกระหว่างเด็กกับเด็ก หรือ เด็กกับครูขณะที่ทำกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง โดยจำแนกพฤติกรรมทางสังคม ดังนี้

3.1 การช่วยเหลือ หมายถึง การที่เด็กแสดงความต้องการที่จะแก้ปัญหาหรือ ตอบสนองความต้องการของเพื่อนโดยใช้คำพูดหรือกริยาท่าทางเพื่อให้เพื่อนประสบความสำเร็จ ในกิจกรรมที่กำลังกระทำอยู่ ทั้งเป็นการขอร้องและ ไม่ได้ขอร้อง

3.2 การแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กแสดงออกถึงการแบ่งสิ่งของ ของเล่น ของใช้ให้กับเพื่อนโดยตรง บอกให้เพื่อนหยิบเอาเอง หรือแสดงการรับรู้ว่าเป็นการให้แต่ไม่ได้พูด

3.3 การร่วมมือ หมายถึง การที่เด็กได้แสดงความคิดเห็นจากการพูดคุยหรือ ลงมือกระทำร่วมกับเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้กิจกรรมที่กำลังกระทำอยู่เกิดผลสำเร็จ

3.4 ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง ลักษณะที่เด็กกระทำต่อเพื่อนในการเสียสละ เป็น คนใจกว้าง มีน้ำใจโอบอ้อมอารี มีความห่วงใย สงสารเห็นใจให้การบอปลายและเข้าใจถึง สภาพของเพื่อน ๆ

ในการศึกษาครั้งนี้พฤติกรรมทางสังคมวัดได้โดยใช้แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและปรับ
จากแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของ อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533) และศุภกุล
เกียรติสุนทร (2532) สังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแยกตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม และพฤติกรรม

การช่วยเหลือ

1.1 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1.1.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม

1.1.2 พัฒนาการและทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

1.1.3 รูปแบบของพฤติกรรมที่เข้าสังคม

1.1.4 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 - 6 ปี

1.1.5 แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม

1.1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

1.2 พฤติกรรมการช่วยเหลือ

1.2.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมการช่วยเหลือ

1.2.2 ลักษณะและการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

1.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานและการเล่านิทาน

2.1 ความหมายของนิทาน

2.2 คุณค่าของนิทานที่มีต่อการจัดประสบการณ์

2.3 ประเภทของนิทาน

2.4 การเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

2.5 เทคนิคการเล่านิทาน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

- 3.1 ความหมายของดนตรี
- 3.2 ความสำคัญและคุณค่าของดนตรี
- 3.3 องค์ประกอบของดนตรี
- 3.4 ดนตรีกับเด็กปฐมวัย
- 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพ

- 4.1 ความหมายของภาพ
- 4.2 คุณค่าและประโยชน์ของภาพ
- 4.3 การเลือกและการใช้ภาพประกอบการสอน
- 4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาพประกอบการสอน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

1. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม

กู๊ด (Good. 1965 : 314) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่าเป็นการแสดงออกที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมหรือเป็นการแสดงออกของกลุ่มบุคคล

เพจ (Page. 1977 : 314) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมทางสังคมเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลอื่น โดยได้รับการควบคุมจากองค์กรทางสังคม หรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น

อิงลิช (English. 1958 : 508) ให้ความหมายว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลอื่น หรือพฤติกรรมที่แสดงออกโดยได้รับการควบคุมจากองค์กรทางสังคมที่มีการจัดรูปแบบแล้วเช่น ครอบครัว โรงเรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง การแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ทั้งที่ได้รับการควบคุมจากองค์กรและการมีอิทธิพลเหนือสังคมที่มีการจัดรูปแบบแล้วแสดงออกมาโดยสามารถสังเกตหรือวัดได้

1.2 พัฒนาการและทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการ (Development) มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายดังต่อไปนี้

เบรคเคนริดจ์ และวินเซนต์ (Breckenridge and Vincent.

1968 : 101) ให้ความหมายว่า พัฒนาการหมายถึง การได้มาและการเพิ่มสมรรถภาพของบุคคล ทำให้การทบทวนที่ต่าง ๆ รุดหน้าไปจากเดิม

เครช (Krech. 1979 : 135) ให้ความหมายของพัฒนาการว่า หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับขั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งปริมาณและคุณภาพในโครงสร้างหรือการทบทวนที่ของร่างกาย และในด้านพฤติกรรมหรือทบทวนที่ทางจิตวิทยา

วัตสัน (Watson. 1973 : 248) ให้ความหมายของพัฒนาการว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงลักษณะหรือการทบทวนที่รวมไปถึงการเจริญงอกงาม (Growth) และเสื่อมถอย (Decline) พัฒนาการทุกชนิดจะต้องมีการเจริญงอกงามเป็นพื้นฐาน

ตามคำจำกัดความของนักจิตวิทยาดังกล่าวที่เห็นคล้ายคลึงและสอดคล้องกันจึงสรุปได้ว่า พัฒนาการหมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพของการทบทวนที่ต่าง ๆ ของบุคคล การเปลี่ยนแปลงจะคลุมไปถึง การเจริญงอกงามและการเสื่อมถอย พัฒนาการทางสังคมจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพของการทบทวนที่ต่าง ๆ ของบุคคลในด้านสังคม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเจริญงอกงามและอาจมีการเสื่อมถอยลง พัฒนาการทางสังคมของเด็กมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผนตามลำดับขั้นดังทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม ต่อไปนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson Theory of Development)

อีริกสัน (Erikson) กล่าวว่าบุคลิกภาพมนุษย์จะพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในแต่ละช่วงอายุ ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ จะมีบุคลิกภาพดีและพร้อมที่จะพัฒนาขั้นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในช่วงปฐมวัยพัฒนาการทางสังคมมีดังนี้

1. ขึ้นความไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ (Trust VS. Mistrust)

เริ่มตั้งแต่วัยทารก ถ้าเด็กวัยทารกได้รับความรัก ความเอาใจใส่ การสัมผัสที่อ่อนโยนและความสัมพันธ์ใกล้ชิดขณะให้อาหารมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกไว้วางใจในบุคคลและสภาพแวดล้อม ความรู้สึกนี้จะฝังแน่นและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพในขั้นต่อไป

2. ความสามารถในการทำอะไรด้วยตนเอง หรือความไม่แน่ใจสงสัย (Autonomy VS. Shame and Doubt) เกิดขึ้นในระยะปฐมวัยตอนต้น เด็กชอบทดลองสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเอง เด็กเรียนรู้ว่าสิ่งใดคนทำได้หรือทำไม่ได้ เด็กเริ่มพัฒนาการควบคุมตนเอง (Self Control) และความภาคภูมิใจในตัวเอง (Self Esteem) ซึ่งอาจจะนำไปสู่ความต้องการทำสิ่งต่าง ๆ โดยอิสระ เด็กที่ถูกควบคุมบังคับมากเกินไป และเกิดความสงสัยไม่แน่ใจในความสามารถของตนเอง มีความอายที่จะคิดหรือทำสิ่งต่าง ๆ มีความอายในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ความรู้สึกเหล่านี้สืบเนื่องมาจากพัฒนาการขั้นแรกคือความไว้วางใจ

3. การริเริ่มความละเอียดใจ (Initiative VS. Guilt) เกิดขึ้นในช่วงปฐมวัยตอนปลาย เด็กที่มีพื้นฐานที่ดีมาแต่ต้นคือมีความไว้วางใจและทำอะไรด้วยตนเองจะกล้าริเริ่มทำสิ่งใหม่สามารถทำอะไรหรือไปไหนตามความอยากรู้อยากเห็นของตน แสวงหาสิ่งใหม่อยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นไปในรูปของการกระทำหรือความคิดค้น ในทางตรงกันข้าม เด็กที่ถูกห้ามปรามและควบคุมอย่างเข้มงวดจะไม่กล้าริเริ่มทำสิ่งใดและรู้สึกละอายใจ รู้สึกเหมือนตนเองเป็นฝ่ายผิดตลอดเวลา การห้ามปรามเด็กอยู่เสมอจะบั่นทอนการริเริ่มของเด็กอย่างมากมาย (Gage and Berliner. 1984 : 123 ; citing Erickson. 1963 : 48)

ตามทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson Theory) เด็กจะมีพัฒนาการทางสังคมที่ดีขึ้นอยู่กับการได้รับการตอบสนองความต้องการด้านการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเอาใจใส่และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมตามลำดับขั้นพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุ โดยเฉพาะในช่วงอายุ 3 - 6 ปี ควรมีการส่งเสริมให้เด็กได้รับความพึงพอใจและมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับมากที่สุด

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst Theory of Development)

ฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากอีริกสัน (Erikson) เกี่ยวกับลักษณะของพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของบุคคล โดยอธิบายว่าในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นถ้าสิ่งที่เด็กทำในชีวิตประจำวันได้ในสิ่งที่เด็กทำในช่วงนั้น ๆ เด็กจะรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จ แต่ถ้าบุคคลใดไม่ประสบความสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัวฮาวิกเฮอร์สท ได้เสนองานตามขั้นพัฒนาการทางสังคมในเด็กปฐมวัยคือ

1. เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคมและกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อแม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องกับตัว

2. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง กับพี่น้องและเพื่อน ๆ รวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

3. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิด และเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม (พรมณี ชูทัย เจนจิต. 2528 : 77 - 78)

เพียเจต์ (Piaget) ได้กล่าวถึงพัฒนาการเด็กในระยะปฐมวัยไว้ว่า ปฐมวัยเป็นวัยที่เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม แต่ยังไม่ใช่เข้าใจว่า ความดี ความไม่ดี เป็นอย่างไร จึงยึดถือความพึงพอใจของตนเองเป็นใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 8)

1.3 รูปแบบของพฤติกรรมที่เข้ากับสังคม

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1964 : 274 - 275) ได้กล่าวถึงรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมไว้ดังนี้

1. การร่วมมือ (Cooperative) เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับคนอื่นยังเด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมมาก ก็เรียนรู้ที่จะร่วมมือทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

2. การแข่งขัน (Rivalry) การแข่งขันอาจเป็นการกระตุ้นให้เด็กเพิ่มความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้มาก แต่ถ้ารุนแรงจนเป็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทและโอ้อวด จะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมลง

3. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (Generosity) แสดงออกมาในรูปของการแบ่งปันสิ่งของเป็นการช่วยให้สังคมยอมรับตนเอง

4. ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม (Desire for Social Approval) ความต้องการนี้จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวัง

5. ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) เมื่อเด็กได้พบประสบการณ์ที่เกิดความทุกข์ยาก เด็กจะรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยแสดงออกมาในรูปของการบอกลบโยน

6. เอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) เด็กจะพัฒนาความสามารถนี้เมื่อเด็กเข้าใจสีหน้าและการแสดงออกของคนอื่น
7. การพึ่งพาอาศัย (Dependency) เด็กต้องการให้ผู้อื่นช่วยเหลือและให้ความสนใจ รักใคร่ จะกระตุ้นให้เด็กประพฤติในทางที่สังคมยอมรับ
8. ความเป็นเพื่อน (Friendliness) เด็กจะแสดงความเป็นเพื่อนโดยการต้องการที่จะทำอะไรร่วมกับคนอื่น
9. การไม่เห็นแก่ตัว (Unselfishness) เด็กจะแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนและทำสิ่งต่าง ๆ ให้การช่วยเหลือเพื่อน
10. การเลียนแบบ (Imitation) เด็กชอบเลียนแบบบุคคลที่เขาเห็นว่าเด็กอาจเลียนแบบขณะเล่นร่วมกลุ่ม
11. ความผูกพัน (Attachment Behavior) เมื่อเด็กได้รับความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ เด็กก็จะถ่ายทอดความรู้สึกนั้นไปยังบุคคลอื่น และเรียนรู้ความมีมิตรภาพกับคนอื่น

1.4 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 - 6 ขวบ

เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนในระยะแรกนั้น เด็กเริ่มมองตัวเองว่าต่างจากคนอื่น (เด็กจะแหวกล้อมไปด้วยเพื่อน และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่คนอื่น ๆ มากกว่าพ่อแม่ เด็กเริ่มมองตัวเอง รู้จักวิเคราะห์ตัวเองเมื่อมีสิ่งที่ผ่านมากระทบความรู้สึก เด็กวัยนี้เริ่มรู้จักการแข่งขัน และรู้จักการประนีประนอม เด็กจะรู้สถานะของคนและรู้จักความสัมพันธ์ของตนเองกับวัฒนธรรมที่เขามีส่วนเกี่ยวข้อง (Dinkmeyer. 1965 : 159 - 160)

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523 : 8 - 12) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 - 5 ขวบ ไว้ดังนี้

เด็กวัย 3 ขวบ สามารถใช้คำศัพท์ประมาณ 900 คำ สามารถพูดคุยกับคนอื่นได้ด้วยความรัก และการยอมรับจากผู้ใหญ่มักใช้คำถามที่ขึ้นต้นด้วยอะไร ที่ไหน และใคร มีความสนุกสนานที่จะเล่นกับคนอื่น ๆ ชอบเล่นและถามเรื่องราวตามความนึกฝันของตนเอง บางครั้งใช้ประสบการณ์ของตัวเองในการเล่นกับคนหรือเล่นกับตุ๊กตา

เด็กวัย 4 ขวบสามารถใช้คำศัพท์ประมาณ 1,500 คำ ตั้งคำถามที่ขึ้นต้นว่า เมื่อไหร่ อย่างไร ทำไม ชอบแล้วเรื่องต่าง ๆ หรือนิทาน ซึ่งบางครั้งก็เป็นเรื่องที่เกิดจากความนึกฝันของตัวเอง เล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มและกลุ่มที่เล่นขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เด็กสนใจ กลุ่มอาจสลายตัวและบางครั้งก็รวมกลุ่มใหม่ เด็กเริ่มเลือกคบเพื่อนที่ถูกใจ เล่นสมมติหรือใช้จินตนาการที่มีความหมายมากขึ้นเรื่อย ๆ มีความรู้สึกหวั่นไหวหรือกังวลกับเด็กที่ได้รับบาดเจ็บ เริ่มรอคอยในการทำกิจกรรม เมื่อเจ็บ เหนื่อย ไม่สบายหรือตกใจกลัวจะพึ่งผู้ใหญ่เพื่อให้ปลอดภัย

เด็กวัย 5 ขวบ สามารถใช้คำศัพท์ประมาณ 3,000 คำ ชอบซักถามมากขึ้น มีความภูมิใจที่จะเล่นคนเดียวนานขึ้น และชอบฝึกทำสิ่งใหม่ ๆ เด็กวัยนี้เล่นกับเพื่อน ๆ โดยเฉพาะการช่วยกันสร้างสิ่งต่าง ๆ การเล่นสมมติ การเล่นเกมโดยร่วมกับเพื่อน ๆ หากมีการแข่งขันจะต้องการให้ผู้ใหญ่ตัดสิน บางครั้งรู้สึกไม่พอใจที่เด็กโตเล่นอย่างรุนแรง โดยทั่วไปเด็กวัยนี้ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่

กีเซล และอีล็ก (Gesell and Ilg. 1946 : 354 - 355) กล่าวถึง พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กที่มีอายุ 4 - 6 ปี ดังนี้

อายุ 4 ปี เด็กจะร่วมมือกันเล่นกับเพื่อนสนิท สนทนากับเพื่อน มีการเล่นแบบจินตนาการ แต่มีพฤติกรรมต่อไปนี้ การแกล้งเพื่อน พูดไม่มีสาระ ชอบโต้เถียง ทะเลาะวิวาท สนใจเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าสนใจผู้ใหญ่ ดูแลเด็กที่มีอายุน้อยกว่าหรือเด็กขี้อาย มีเพื่อนสนิทเป็นเพศเดียวกับตนเอง

อายุ 5 ปี เล่นกับเด็กคนอื่นได้ดีโดยเฉพาะในกลุ่มที่มีขนาดเล็ก ไม่แย่งกรานที่จะเล่นวิธีที่ตนชอบ และไม่วิตกกังวลเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนอื่น ชอบเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกัน ในการเล่นกันเองที่ไม่มีคนดูแล เด็กบางคนจะมีพฤติกรรมเกเรมากทำตัวเป็นนายและร้องไห้ง่ายมาก แต่ก็พร้อมที่จะหยุ่ร้องโดยง่าย เล่นกับเด็กนอกบ้านมากขึ้นและมีความสัมพันธ์ดีกว่าภายในบ้าน

อายุ 6 ปี เด็กสนใจที่จะคบเพื่อน มีเพื่อน และใช้คำว่า "เพื่อนที่โรงเรียน" หรือ "เพื่อนเล่น" อยู่กับเพื่อนได้นานแต่ในการเล่นถ้าไม่มีคนดูแลจะเล่นได้ไม่นาน

เพราะมักจะทะเลาะกัน ตีกัน ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน มีการเล่าเรื่องไม่มีสาระนัก มักจะทำตัวเป็นคนเด่น และมีนายในหมู่เพื่อน บางคนจะไม่ยอมให้เด็กคนที่สามมาเล่นด้วย โดยมักจะถามว่า "เธอจะเล่นกับคนนั้นหรือคนนี้ ฉันจะเล่นกับเธอ"

จากการศึกษาของเฮิร์ลอค (Hurlock. 1964 : 338) พบว่า ทักษะคิด และพฤติกรรมทางสังคมที่ปรากฏในช่วงวัยนี้คือ การต่อต้าน การก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท การแข่งขันชิงดี การร่วมมือ การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การมีจิตใจกว้างขวาง การเป็นที่ยอมรับของสังคม การเห็นอกเห็นใจ พฤติกรรมเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อบุคลิกภาพ ได้แบ่งประเภท พฤติกรรมของเด็กตามความหมายของสังคม แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ หมายถึง พฤติกรรมที่ทำได้แล้ว สร้างความพอใจและเป็นที่ยอมรับชอบแก่ตนเองและผู้อื่น
2. พฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ หมายถึง พฤติกรรมที่ทำได้แล้วสร้างความเคืองแค้น และความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น

เฮิร์ลอค (Hurlock. 1964 : 380 - 384) ได้อธิบายรายละเอียดของพฤติกรรมที่สังคมยอมรับและพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

1. ความร่วมมือ หัดทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดี และเป็นระยะเวลานานขึ้นทีละน้อย ถ้าฝึกการรู้จักการทำกิจกรรม และรู้จักเล่นกับเพื่อนมากเท่าใด จะทำให้เขาร่วมมือและสามัคคีกับเพื่อนเวลาเล่นได้เท่านั้น

2. การได้รับการยอมรับจากสังคม เด็กกระตือรือร้นที่จะได้รับการเห็นชอบจากผู้อื่น เด็กในวัยนี้สนใจเพื่อนเล่นมากขึ้น เด็กเริ่มจะเห็นว่าการได้รับความเห็นชอบจากเพื่อนสำคัญกว่าผู้ใหญ่

3. ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงความเป็นเพื่อนด้วยการเล่น การคุย และการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น

4. การเป็นผู้นำ เด็กที่มีลักษณะเป็นผู้นำ มักเป็นผู้ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ มีสติปัญญาสูงกว่า และอายุมากกว่าคนอื่น ๆ ทำให้เขาสามารถออกความคิดเห็นและแนะนำการเล่นแก่เด็กอื่นซึ่งยินดีที่จะทำตาม เพราะเคยชินกับความไว้วางใจในคำแนะนำของผู้ใหญ่

5. ความไม่เห็นแก่ตัว เด็กที่เคยฝึกให้แบ่งปันสิ่งของที่ตนมีให้ผู้อื่น จะเข้าใจคนอื่น ไม่หวงของ และช่วยเหลือผู้อื่น
6. การเลียนแบบ ในการเล่นกับเด็กคนอื่น บางครั้งอาจมีการกระทำที่เลียนแบบหรือเอาอย่างผู้อื่น
7. การแข่งขัน เด็กชายในวัยนี้ชอบแข่งขันกันมากกว่าเด็กหญิง ถ้าแข่งขันกันในทางที่ดี จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างดี แต่ถ้าแข่งขันทำพนัน และโอ้อวด จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

พฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ

1. ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงความก้าวร้าวรุกรานออกมาเป็นคำพูดมากกว่าใช้กำลังต่อสู้กัน เด็กที่ไม่มีใครชอบมักจะเรียกร้องความเอาใจใส่จากคนอื่นด้วยการรังแกเพื่อน ๆ โดยใช้กำลังหรือคำพูด
2. การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นเพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อนเมื่อขัดใจกันเรื่องของเล่นจะแย่งของกัน เมื่อเด็กโตขึ้นและรู้จักปรับตัวต่อสังคมที่ดีขึ้น จะลดการทะเลาะที่บ่อยและรุนแรงลง
3. การยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิด และพูดเกี่ยวกับเรื่องของตัวเอง
4. การใช้อำนาจเหนือคนอื่น โดยชอบทำตัวเป็นนายและพูดข่มขู่ผู้อื่น
5. การยั่วเย้า และรังแก หรือล้อเลียน ให้ผู้อื่นไม่พอใจ หรืออับอาย
6. พฤติกรรมปฏิเสธ เด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์ และท่าทางวาจาในการปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือหรือรับการช่วยเหลือจากผู้อื่น

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับหรือพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่บ้านและโรงเรียน ครูควรมีการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมแก่เด็กโดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม เพื่อจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ซึ่งพฤติกรรมการช่วยเหลือนับว่าเป็นพฤติกรรมที่ควรได้รับการเน้นให้เกิดขึ้นกับเด็ก จะช่วยให้เด็กได้รับการยอมรับและนำไปสู่การมีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ต่อไป

1.5 แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม

การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็กเป็นการพัฒนาพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นกับเด็กอาจทำได้ดังนี้

1. การปรับพฤติกรรมของเด็ก ต้องให้เด็กค่อย ๆ ปรับพฤติกรรมทีละน้อย ด้วยการเสริมแรงเช่น ให้การเสริมแรงเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

2. การพัฒนาพฤติกรรมโดยให้ตัวแบบที่ดี การให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดี จะช่วยให้เด็กเลียนแบบตาม เด็กมักจะชอบเลียนแบบผู้ที่เด็กชื่นชม เช่น พ่อแม่ ครู ญาติ พี่น้อง เพื่อน นักกีฬา นักร้อง ตัวละครในนิทานและผู้มีชื่อเสียง

3. การให้สัญญาณเตือนพฤติกรรม โดยการแสดงออกด้วยวาจาหรือท่าทาง ว่าเด็กควรทำหรือไม่ ด้วยคำพูดหรือการพยักหน้า เป็นการให้สัญญาณเตือนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ก่อนที่เด็กจะทำอะไรลงไป จะดีกว่าการติเตียนเมื่อเด็กทำอะไรผิดลงไปแล้ว (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2524 : 31 - 36)

ประมวล ดิฉินสัน (2527 : 107) กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. การกำหนดตารางกิจกรรมประจำวันอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องกัน จัดกิจกรรมที่ต้องใช้พลัง และกิจกรรมที่ผ่อนคลายสลับกัน ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี การที่เด็กรู้ตารางกิจกรรมประจำวันและสิ่งที่ครูคาดหวังให้เด็กทำ จะทำให้เกิดความเป็นระเบียบและมีความรู้สึกรับผิดชอบ

2. การเสริมแรง การเสริมแรงทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ในการเสริมแรงพฤติกรรมทางสังคมแก่เด็กปฐมวัย ควรพูดให้ชัดเจนว่า เด็กได้แสดงพฤติกรรมที่อย่างไร เช่น "เธอใจดีจังที่ช่วยมานะเช็ดสีกที่หกบนพื้น" คำชมเชยของครูมีคุณค่าสำหรับเด็กส่วนใหญ่ เพราะเป็นตัวอย่างที่ดีเด็กมักจะเอาอย่าง ในบางครั้งอาจใช้ท่าทางแทนการเสริมแรงด้วยวาจาตามความเหมาะสม

3. การให้รางวัล การส่งเสริมความร่วมมือและการช่วยเหลือกันนับว่าเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ควรส่งเสริม ตัวอย่างเช่น "ถ้าแต่ละกลุ่มช่วยกันดูแลห้องให้เรียบร้อยภายใน 5 นาที ครูจะเล่นนิทานสนุก ๆ ให้ฟัง 1 เรื่อง" การเสริมแรงที่กล่าวมาเป็นการเสริมแรงจากภายนอกหรือจากผู้อื่น เป็นการกระตุ้นให้เด็กช่วยกันทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาด้านสังคมเพื่อมุ่งให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จโดยตัวเด็กเอง เกิดความพอใจและภาคภูมิใจในผลงานที่เด็กทำได้ ซึ่งเป็นการเสริมแรงจากภายในโดยตัวเด็กเอง

4. ส่งเสริมความเป็นอิสระ พัฒนาการทางสังคมที่เห็นเด่นชัดในโรงเรียนคือ การที่เด็กสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเองและรับผิดชอบในสิ่งที่ตนทำ ครูควรให้การเสริมแรงในพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกอย่างเหมาะสม เมื่อพบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูไม่ควรใช้คำพูดที่ดูถูกหรือข่มขู่ แต่ควรบอกกล่าวให้ทุกคนทราบเจตนา เช่น "ใครที่โต๊ะเรียบร้อยแล้วแสดงว่าพร้อมที่จะรับประทานอาหารกลางวันแล้ว" หรือ "ใครที่ทำหนังสือเล่มนี้ก็ต้องทำความสะอาด"

5. ส่งเสริมให้เด็กและผู้สนใจความรู้สึกของผู้อื่น การส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมการช่วยเหลือกันมีความเหมาะสมเพราะช่วยให้เด็กเอาใจใส่ในความต้องการของผู้อื่น รับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นโดยครูชมเชย ชวนให้เด็กสนใจการกระทำที่แสดงถึงความมีน้ำใจหรือแนะนำให้เด็กแบ่งปัน ร่วมมือและการช่วยเหลือผู้อื่น

จากแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมดังกล่าว ถ้าพ่อแม่หรือครูให้การส่งเสริมอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง จะช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของสังคม และยังเป็นผลดีต่อตัวเด็ก ผู้อื่นและสังคม

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

ธีราพร กลุณานันท์ (2530 : 65 - 81) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เด็กอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน กลุ่มทดลองที่หนึ่ง เล่นกับกลุ่มอายุ 3 - 4 ปี กลุ่มทดลองที่สอง เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ 4 - 5 ปี กลุ่มทดลองที่สาม เล่นกับเด็กต่างกลุ่ม ที่มีอายุ 5 - 6 ปี ในสถานการณ์การเล่น 3 แห่ง คือ

การเล่นบล็อก การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ และการเล่นทรายเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ส่งข้อมูลของเด็กให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ผลการศึกษาพบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรม ทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมสูงที่สุด และกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมต่ำที่สุด และทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกัน โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์สูงขึ้นอยู่กับระดับใกล้เคียงกัน และทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์สูงที่สุด

อรรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533 : 77) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป โดยศึกษาเด็กอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ และแบบบันทึกระดับการเล่นทางสังคม ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับคือ 1. ระดับเล่นคนเดียว 2. ระดับมองดูคนอื่นเล่น 3. ระดับเล่นคู่ขนาน 4. ระดับเล่นรวมกับเพื่อน 5. ระดับเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดหมาย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อและด้านความมีระเบียบวินัยสูงกว่า เด็กที่ได้รับการเล่นแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย มีระดับขั้นทางการเล่นทางสังคมแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบทั่วไปอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฮาโลว์ (Hallow. 1932 : 174) ทำการทดลองพบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างเด็กกับเพื่อนในวัยเด็กตอนต้น จะมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมเมื่อเด็กโตขึ้น

กอสลิน (Goslin. 1962 : 283 - 296) พบว่าเด็กที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนจะมีลักษณะคล่องแคล่ว ว่องไว สนใจต่อสิ่งรอบตัว ง่าย ๆ เข้ากับคนง่าย เชื่อมั่นในตนเอง ไวต่อความรู้สึก และสนใจผู้อื่น

ซาโลเม (Salome. 1979 : 1349) ได้วิจัยถึงความแตกต่างของ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายในแง่ของ 1. วิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่ม 2. วิธีการที่ใช้ในการรวมกับเด็กอื่นเป็นกลุ่มและ 3. การมีส่วนร่วมเล่นในกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 30 คน เป็นชายและหญิงเท่ากัน จากการสังเกต พฤติกรรมในขณะที่เด็กเล่นกับกลุ่มเพื่อนครั้งละ 10 นาที โดยสังเกตเด็กทีละคน รวมเวลาที่ สังเกตคนละ 70 นาที ตลอดเวลา 5 สัปดาห์ ขณะสังเกตจะบันทึกเสียงแล้วนำไปวิเคราะห์ พฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายในด้านต่อไปนี้ 1. วิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่ม 2. วิธีการรวมกับเด็กอื่นเป็นกลุ่ม 3. การมีส่วนร่วมเล่นในกลุ่ม

มารี (Mary. 1981 : 4603) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของความถี่ของพฤติกรรมและระยะเวลาของการ ปฏิสัมพันธ์และวิธีการเข้ากลุ่มเพื่อนรวมทั้งความรู้สึกและการเข้ากลุ่มไม่ได้ กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กอายุ 4 ปี จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน และหญิง 20 คน วิธีการศึกษาใช้เทคนิค สังคมมิติบันทึกพฤติกรรมขณะเด็กเล่นด้วยวิดีโอเทปคนละ 1 นาที แล้วนำมาตีความ จากนั้นนำมา จัดเป็นประเภทพฤติกรรม ผลการวิจัยปรากฏว่าเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนมาก มีปฏิสัมพันธ์มากกว่าและใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ยาวนานกว่าเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่ม เพื่อนน้อย เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนจะใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์หลายวิธี และวิธีการ ที่เข้ากลุ่มแล้วไม่ได้ผล น้อยกว่าเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าและใช้พฤติกรรมทางบวก มากกว่า ส่วนเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่า จะใช้วิธีการทางลบมากกว่า ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญของวิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของวิธีการทางลบกับวิธีการที่ไม่ได้ผล

บลาล็อค (Blalock. 1984 : 172) ได้ศึกษาการสังเกตเด็กอนุบาล 2 ห้องเรียนจำนวน 36 คน ในขณะที่เด็กกำลังเล่นอย่างอิสระ และใช้รหัสพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ โดยใช้รหัสพฤติกรรมเด็ก (Child Behavior Code) ครูผู้สอนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามและ ทำนายสถานภาพในเด็กแต่ละคน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างคะแนนการยอมรับทางสังคมมิติ (Socio Metric) ของเด็กกับการทำนายการยอมรับ

เพื่อนที่ถูกทํานาย และเด็กที่มีผลกระทบทางสังคมมิติ (Socio Metric) สูง ตอบคำถาม
ปลายเปิดน้อยและแสดงความรักและความรู้สึกทางคำพูดกับเพื่อนน้อย

จากงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ
ส่วนมากจะเป็นการสังเกตพฤติกรรมจากการเล่น การเข้ากลุ่มและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่ง
ต่างต้องอาศัยในการปรับตัวเข้ากับสังคม จากที่กล่าวมาแล้วยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ
การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมที่ใช้วิธีการเล่นนิทานประกอบดนตรีหรือการเล่นนิทานประกอบภาพ
ควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก
ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษารื่องดังกล่าวเพื่อหาแนวทางส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมแก่เด็ก
ปฐมวัยให้มีพฤติกรรม ที่พึงปรารถนามากขึ้น

2. พฤติกรรมการช่วยเหลือ

2.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมการช่วยเหลือ

ศุภกุล เกียรติสุนทร (2532 : 5 - 6) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการ
การช่วยเหลือว่า หมายถึง การที่เด็กให้ความช่วยเหลือเพื่อนด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. การแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน หมายถึง การที่เด็กแบ่งปันหรือยืมสิ่งของ
ที่เป็นของตนเอง เพื่อให้เพื่อนไปส่วนหนึ่งหรือบางส่วนโดยที่สิ่งของนั้นเป็นของกินของใช้
ของเล่นหรืออื่น ๆ ในรูปของวัตถุ
2. การให้สิ่งของแก่เพื่อน หมายถึง การที่เด็กให้สิ่งของที่เป็นของตนเอง
แก่เพื่อนทั้งหมด โดยที่สิ่งของนั้นจะเป็นของกิน ของใช้ ของเล่นหรืออื่น ๆ ในรูปของวัตถุ
3. การช่วยเหลือเพื่อน หมายถึง การที่เด็กใช้คำพูดและ/หรือการกระทำ
ในการช่วยบรรเทาความต้องการที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางอารมณ์ให้แก่เพื่อน
4. การปลอบใจเพื่อน หมายถึง การที่เด็กใช้คำพูดและ/หรือการกระทำ
ในการช่วยบรรเทาความต้องการที่เกี่ยวข้องกับทางอารมณ์ให้แก่เพื่อน

บาร์ - ทาล ราวีฟ และโกลด์เบิร์ก (Bar - Tal, Raviv and
Goldberg. 1982 : 396 - 402) ได้แยกประเภทของพฤติกรรมการช่วยเหลือออกตาม
ลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. รูปแบบของการช่วยเหลือ ประกอบด้วย การแบ่งปัน การให้การช่วยเหลือและการปลอบใจ
2. สภาพของการช่วยเหลือประกอบด้วย การช่วยเหลือที่เด็กริเริ่มเอง การช่วยเหลือที่เด็กทำตามคำขอร้องของผู้อื่นและการช่วยเหลือที่เด็กทำเลียนแบบจากผู้อื่น
3. เงื่อนไขของการช่วยเหลือประกอบด้วย การช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทนทางสังคม การช่วยเหลือโดยหวังผลตอบแทนเป็นสิ่งของ และการช่วยเหลือเพราะได้รับการขู่บังคับ

2.2 ลักษณะและการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

พฤติกรรมการช่วยเหลือถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก ดังที่ บี (Bee) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัยไว้ว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือเป็นการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก ซึ่งเด็กอายุ 2 - 3 ปี จะมีชนิดของปฏิสัมพันธ์เชิงบวกด้วยการให้และการแบ่งปัน เช่น เด็กจะเสนอให้ความช่วยเหลือหรือให้ของเล่น หรือพยายามปลอบใจเด็กคนอื่นที่ได้รับบาดเจ็บ เด็กหญิงมักจะแสดงพฤติกรรมเชิงบวกเหล่านี้มากกว่าเด็กชาย และโอ้อ่อนอ่อนตามคำขอร้องของผู้ใหญ่มากกว่าเด็กชาย เด็กจะทำตามคำขอร้องหรือคำแนะนำของเพื่อนมากกว่าของคนอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว ผู้ปกครองสามารถสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กได้ดังนี้

1. การให้ความรักและความอบอุ่น ผู้ปกครองซึ่งปฏิบัติต่อลูกด้วยความรักทะนุถนอมและส่งเสริมความก้าวหน้าของลูก ลูกจะเป็นที่รู้จักช่วยเหลือและคิดถึงผู้อื่น (Bee, 1985 : 401 ; citing Zahn - Waxler Redke - Yarrow and King. 1979)
2. การอธิบายและใช้กฎเกณฑ์ การอธิบายให้เด็กรู้ว่า กฎเกณฑ์และมาตรฐานของสังคมเป็นอย่างไร เช่น เด็กอายุ 2 ขวบคนหนึ่งต้องการเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันที่อารมณ์ไม่ดี แม่ของเด็กจึงอธิบายว่า วันนี้เพื่อนเศร้าและไม่สบาย เด็กมองไปที่เพื่อนอย่างเข้าใจและเดินเข้าไปหาแล้วลูบแขนพร้อมทั้งส่งของเล่นของเขาให้เพื่อน (Bee, 1985 : 401 ; citing Zahn - Waxler Redke - Yarrow and King. 1979 : 321 - 322)

3. การให้เด็กรู้จักช่วยเหลือทำสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมให้เด็กช่วยเหลือทั้งในบ้านและในโรงเรียนตั้งแต่เด็ก เช่น ช่วยทำกับข้าว ดูแลเลี้ยงสัตว์ บริจาคของเล่นแก่โรงพยาบาลและคนจน ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน สอนให้เด็กเล่นเกม ซึ่งเป็นการสอนให้เด็กรู้จักช่วยเหลือและแบ่งปัน (Bee, 1985 : 401 ; citing Staub, 1979 : 222)

4. การเป็นแบบอย่างทางความคิด และพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจ การแสดงด้วยการกระทำให้เด็กเห็นถึงความคิด ความกรุณา ความช่วยเหลือเป็นสิ่งสำคัญ ถ้ามีความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่ผู้ใหญ่พูดและสิ่งที่ผู้ใหญ่ทำ เด็กจะเลียนแบบการกระทำของผู้ใหญ่ (Bee, 1985 : 401 ; citing Grusec and Armason, 1982 : 178)

จากลักษณะการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือตามแนวคิด ดังกล่าว จึงควรสนับสนุนให้ผู้ปกครองสร้างสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือให้เกิดขึ้นกับเด็ก นอกจากผู้ปกครองแล้ว ครูซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กทรงลงมาสามารถส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมดังกล่าวได้ ทั้งนี้ครูต้องเป็นต้นแบบ จัดสิ่งแวดล้อมทำเป็นแบบอย่าง จัดให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในแนวส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือให้แรงเสริมเป็นกำลังใจ ได้คำชมเชยหลังจากที่เด็กประพฤติปฏิบัติในพฤติกรรมการช่วยเหลือ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

บัคเลย์ ซีเกล และเนส (Buckley Siegel and Ness, 1979 : 329 - 330) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ความเห็นอกเห็นใจและพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กอายุ 3 ปี 6 เดือน ถึง 8 ปี 11 เดือน จำนวน 41 คน โดยพัฒนาแบบวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเพียเจต์ โดยให้เด็กหมุนหุ่นพลาสติกให้ผู้อื่นเห็นเหมือนกับที่เขาเห็นในแบบ และพัฒนาเครื่องมือของบอร์ก (Bork) ในปี 1975 มาทดสอบเพื่อวัดความเห็นอกเห็นใจ จากนั้นสร้างสถานการณ์ในการวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือ การแบ่งปัน ผลการศึกษาพบว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและพฤติกรรมการช่วยเหลือจะสัมพันธ์กัน โดยที่เด็กที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจะมีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยและมีพฤติกรรมการช่วยเหลือมาก

บาร์ - ทาล ราวีฟ และโกลด์เบิร์ก (Bar - Tal, Raviv and Goldberg. 1982 : 396 - 402) ได้ทำการศึกษาเชิงสังเกตกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยจำนวน 156 คน ที่มีอายุระหว่าง 18 - 76 เดือน เด็กแต่ละคนได้รับการสังเกต 3 ครั้ง ครั้งละ 10 นาที ในระหว่างชั่วโมงกิจกรรมการเล่นอย่างอิสระ ในการสังเกตนั้น ผู้สังเกตได้ลงรหัสพฤติกรรมการช่วยเหลือแต่ละอย่างที่เด็กได้แสดงออกมา ไม่ว่าพฤติกรรมการช่วยเหลือนั้นจะเป็นพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกมาจริง ๆ หรือแสดงออกมาในการเล่นแบบสร้างจินตนาการก็ตาม ผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปแล้วพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กไม่ได้เพิ่มขึ้นตามอายุ แต่เด็กจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นแบบสร้างจินตนาการน้อยลง และแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือจริง ๆ ออกมามากขึ้น และเด็กช่วยเหลือเพื่อนด้วยการปลอมใจในสถานการณ์จริง ๆ มากครั้งขึ้น แต่ช่วยเหลือด้วยการให้สิ่งของแก่เพื่อนในสถานการณ์จริงน้อยลงเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น ส่วนการช่วยเหลือในรูปแบบสถานการณ์และเงื่อนไขอื่น ๆ นั้น ไม่พบว่าเด็กที่มีอายุต่างกัน จะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือออกมาแตกต่างกัน

บิรช และบิลล์แมน (Birch and Billman. 1986 : 387 - 395) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อสืบค้นว่าองค์ประกอบทางสังคมจะมีอิทธิพลต่อการแบ่งปันอาหารให้เพื่อน และความคุ้นเคยกับเพื่อนของเด็กปฐมวัยในช่วงเวลาพักรับประทานอาหารหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 3 - 5 ขวบ จำนวน 57 คน ซึ่งจำแนกเป็นเด็กผู้ชาย 25 คน และเด็กผู้หญิง 32 คน เด็กเหล่านี้มาจาก 5 ห้องเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กของมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ เด็กทุกคนมาจากครอบครัวของชนชั้นกลางและชั้นกลางค่อนข้างสูง เด็ก 47 คนมีเชื้อสายคอเชียน 23 คน เป็นเด็กผิวดำ และอีก 7 คนเป็นเด็กทางตะวันออก เด็กแต่ละคนจะได้รับการทดลองในฐานะเป็นผู้แบ่งปันอาหาร ให้สองสภาพการณ์คือ สภาพการณ์แรก เด็กจะอยู่กับเพื่อนคนหนึ่งและในสภาพการณ์ที่สอง เด็กจะอยู่กับเพื่อนที่มีความคุ้นเคยกันดี เด็กแต่ละคนจะได้รับอาหารไม่เท่ากัน โดยเด็กที่เป็นเป้าหมายของการทดลองได้รับอาหาร 10 ชิ้น แต่จะมีอาหารทั้งที่เด็กชอบและไม่ชอบ ส่วนเพื่อนอีกคนหนึ่งนั้น จะได้รับอาหารเพียงชิ้นเดียว และจากการวิจัยพบว่า เด็กผู้หญิงจะแบ่งปันอาหารให้เพื่อนกับคนที่คุ้นเคยกันนั้นไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด บัจจุบันนี้ทำให้เกิดการแบ่งปันอาหารอยู่ที่ว่า ใครจะเป็นผู้รับการแบ่งปัน ถ้าผู้รับเป็นเพื่อน

จะมีการแบ่งปันอาหารมากที่สุด ประสพการณ์จากที่เคยเป็นผู้รับการแบ่งปันมาก่อนจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมแบ่งปัน กล่าวคือ เด็กที่เคยได้รับการแบ่งปันอาหารมาก่อนมีแนวโน้มว่า จะแบ่งปันอาหารได้มากกว่าเด็กที่ยังไม่เคยได้รับการแบ่งปันอาหารมาก่อน

ศุภกุล เกียรติสุนทร (2532 : 57 - 63) ได้ศึกษาการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 34 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดตัวแปรอิสระด้วยการสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมและวัดตัวแปรตามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยการที่เด็กเล่นอิสระ ช่วงเช้า ช่วงบ่าย และเวลาที่เด็กเล่นหรือพักผ่อนช่วงเช้านก่อนเข้าห้องเรียน พักกลางวัน และบ่ายก่อนกลับบ้าน ใช้เวลาสังเกตช่วงเวลาละ 10 นาที ผลการศึกษาพบว่า การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากเด็กริเริ่มเองในระดับปานกลาง ส่วนการช่วยเหลือเพื่อนที่เกิดจากการขอร้องของเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน การช่วยเหลือที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเองนั้นพบว่าการช่วยเหลือเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมากที่สุด รองลงมาได้แก่การปลอบใจเพื่อน และการให้สิ่งของแก่เพื่อนตามลำดับ และตัวแปรทั้งสามนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนได้ร้อยละ 70

สรุปจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ ส่วนใหญ่จะได้จากการเล่น การสังเกตการเล่น ไม่ว่าจะเป็นเล่นจากบทบาทสมมติ หรือการเล่นจริง ๆ เด็กที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมากจะมีพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่นน้อย ตรงกันข้ามถ้าเด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อย จะแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่นมากและพบว่า เด็กที่มีความสามารถทางสังคมสูงมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือมากกว่า เด็กที่ไม่เคยได้รับการช่วยเหลือมีความสัมพันธ์กันกับพฤติกรรมทางสังคมในทางบวก ดังนั้นจึงควรให้การส่งเสริมแก่เด็กปฐมวัยเด็กวัยนี้ชอบฟังนิทานและสามารถเรียนรู้ได้ดีจากนิทาน จึงน่าจะมีการจัดกิจกรรมการเล่านิทานควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือแก่เด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานและการเล่านิทาน

1. ความหมายของนิทาน

กึ่งแก้ว อัครถาวร (2513 : 444) ได้ให้ความหมายของนิทานว่าหมายถึง เรื่องเล่าทั่วไปที่มีจุดประสงค์ต้องการเล่าเพื่อความสนุกสนาน แต่บางครั้งก็สอดแทรกคติเพื่อสอนใจ

วลัย วลีธำรง (2515 : 22 - 26) ได้ให้ความหมายของนิทานว่า นิทานคือ เรื่องราวที่เล่าสืบเนื่องกันมาเป็นทอด ๆ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน นิทานเหล่านี้อาจจะเป็นเรื่องที่อิงความจริงหรือมีการเล่าเสริมต่อให้สนุกสนาน หรือเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นมาจากจินตนาการของผู้เล่าเองก็ได้

จิตรารักษ์ เตมียกุล (2531 : 17) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่มีมาช้านาน และเล่าต่อเนื่องกันมา เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากความจริง หรือเป็นเรื่องราวที่เกิดจากจินตนาการของผู้แต่งขึ้น เพื่อที่จะให้ผู้ฟังได้สนุกสนานและได้รับความรู้จากเนื้อหาของนิทานเรื่องนั้น ๆ

ทรงพร สุทธิธรรม (2534 : 56) ได้กล่าวว่า นิทานหมายถึง เรื่องราวที่เล่าต่อกันมาหรือแต่งขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อความสนุกสนาน หรือสอดแทรกแนวคิด คุณธรรม ลักษณะที่พึงประสงค์แก่เด็ก เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมในการดำรงชีวิตในสังคม

เท่าที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า นิทานหมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาโดยอิงความจริงหรือจินตนาการ มีวัตถุประสงค์ให้เกิดความสนุกสนานและแฝงความคิดสอนใจเพื่อให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้จากเนื้อเรื่องในนิทาน

2. คุณค่าของนิทานที่มีต่อการจัดประสบการณ์

กึ่งแก้ว อัครถาวร ได้กล่าวถึงคุณค่าของนิทานว่า นิทานมีความสำคัญต่อการส่งเสริมบุคลิกภาพ มีพลังโน้มน้าวทัศนคติ พฤติกรรมของบุคคลและสังคมได้ (กึ่งแก้ว อัครถาวร, 2513 : 8) สุขสมร ประพัฒน์ทอง มีความเห็นว่า นิทานเป็นเครื่องมือที่ใช้กระตุ้นจิตลักษณะด้านพฤติกรรมในสังคมของเด็กได้ มีคุณสมบัติที่แสดงให้เห็นถึงความมานะพยายามของตัวเอง

และมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ จนสำเร็จ (สุมัสมร ประพันธ์ทอง. 2521 : 5 - 6)
นอกจากนี้ สุมัสมร คังฆมานันท์ ได้กล่าวถึงคุณค่าของนิทานอีกว่า นิทานใช้เป็นสื่อในการแสดงถึง
ความรักความเอาใจใส่ของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็ก และเป็นสิ่งช่วยพัฒนาอารมณ์และความรู้สึก เช่น
ความโกรธ ความกลัว ความริษยา ความเสียใจ ตามเนื้อเรื่องที่เล่า (สุมัสมร คังฆมานันท์.
2522 : 26 - 32)

ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า นิทานมีอิทธิพลต่อเด็กปฐมวัยมาก นิทานช่วยเพิ่ม
ประสบการณ์แก่เด็ก เสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิด จินตนาการ และอารมณ์ รวมทั้ง
ทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิดกับผู้เล่า

3. ประเภทของนิทาน

การแบ่งประเภทของนิทาน มีวิธีการกำหนดแตกต่างกัน ที่นิยมมากคือ การแบ่ง
นิทานออกเป็นประเภทตามรูปแบบของนิทาน ดังนี้

อรรถัย จันทวิชานวงศ์ (2523 : 21) ได้แบ่งประเภทของนิทานไว้ดังนี้

1. นิทานปรัมปรา หมายถึง นิทานที่มีเรื่องราวสลับซับซ้อนเป็นเรื่องสมมติ
ทั้งตัวบุคคล เวลา และสถานที่ เนื้อเรื่องประกอบด้วยอิทธิฤทธิ์ ปฏิหารย์ ตัวเอกมักมีคุณสมบัติ
พิเศษ เช่น มีเวทมนต์ กล้าหาญ มีไหวพริบ ชี้อสัตย์ เป็นต้น
2. นิทานท้องถิ่น หมายถึง นิทานที่อาศัยเค้าโครงเรื่องจริงเป็นหลัก ตัวละคร
สำคัญและสถานที่ที่กล่าวถึงเป็นเรื่องจริง หรือเป็นเรื่องเล่าแฝงความเชื่อเกี่ยวกับกำเนิดของสัตว์
ธรรมชาติ สถานที่และวีรบุรุษ แบ่งย่อยเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 นิทานอธิบายเหตุ เป็นนิทานที่อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น
ทำไมพระราหูกับพระจันทร์จึงเป็นเอร็ดกัน ทำไมเสือจึงมีลาย ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2.2 นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวถึงคุณธรรม ความฉลาด ความกล้าหาญ
ของบุคคล ส่วนมากเป็นวีรบุรุษของบ้านเมือง กำหนดตัวบุคคล เวลา และสถานที่แน่นอนลงไป

3. นิทานเรื่องสัตว์ หมายถึง นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก แต่สมมติว่ามีความคิด
และการกระทำต่าง ๆ อย่างมนุษย์ แบ่งย่อยเป็น 2 ประเภทคือ

3.1 นิทานคติธรรม เป็นเรื่องที่กล่าวถึงพฤติกรรมของสัตว์ เล่าเชิงเปรียบเทียบชีวิตมนุษย์ เป็นเรื่องสั้น ๆ ที่แฝงคติสอนใจ เช่น นิทานอีสป นิทานชาดก นิทานปัญญาตนตระ

3.2 นิทานไม่รู้จบ เป็นเรื่องที่มีการเล่าซ้ำเป็นช่วง ๆ เหตุการณ์จะดำเนินไปอย่างซ้ำ ๆ เช่น เรื่องยายกะตา

ไพพรรณ อินทนิล (2534 : 27 - 28) ได้แบ่งนิทานตามรูปแบบ (Form) ได้ดังนี้

1. นิทานปรัมปราหรือเทพนิยาย (Fairy Tale) มักจะกำหนดสถานที่เลื่อนลอยไม่แน่ชัด เช่น ในกาลครั้งหนึ่งมีเมือง ๆ หนึ่ง ตัวละครมีฤทธิ์เดชมาก ถ้าเป็นชายยากจนก็จะแต่งงานกับหญิงสูงศักดิ์ เช่น สังข์ทอง ปลาบู่ทอง สโนว์ไวท์ ชินเดอเรลล่า
2. นิทานท้องถิ่น (Legend) หรือเรียกว่า "ตำนาน" มักเป็นเรื่องขนาดเล็กสั้นเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นเรื่องพิสดารแต่เชื่อว่าเกิดขึ้นจริง เช่น เรื่องพระยาทรงพระยาพาน พระร่วง นิทานท้องถิ่น
3. เทพปกรณัม (Myth) ตัวบุคคลในเรื่องมักจะเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น เรื่องพระอินทร์ ท้าว महाสगरานต์ เมขลา - รามสูร
4. นิทานเรื่องสัตว์ (Animal Tale) แต่มีความประหลาดเช่นเดียวกับคน แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ
 - 4.1 นิทานประเภทสอนคติธรรม (Fable) คล้ายกับนิทานคติสอนใจ คือ ตัวเอกต้องเป็นสัตว์ แต่มีคติสอนใจ เช่น ราชสีห์กับหนู
 - 4.2 นิทานประเภทเล่าซ้ำ ๆ หรือเล่าไม่รู้จบ (Formula Tale) เช่น เรื่องยายกะตา มีวิธีการเล่าแบบจำเพาะ
5. นิทานตลกขบขัน (Jest) เป็นเรื่องสั้น ๆ เนื้อหา จุดสำคัญอยู่ที่เรื่องที่ไม่น่าเป็นไปได้อาจจะเป็นเรื่องการแกล้งแกล๊ว การแสดงปฏิกิริยาไหวพริบ เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ของและมนุษย์ที่ต้องการหลุดพ้นจากกรอบของวัฒนธรรม ประเพณี และกวีสูตร ฉะนั้นนิทานประเภทนี้จึงรวมไปถึงนิทานเหลือเชื่อ (Tall Tale) ซึ่งทั้งผู้ฟังและผู้เล่าไม่ตั้งใจในความไม่สมจริงเหล่านั้น

4. การเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

ฮัค (Huck. 1979 : 16 -17) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์การเลือกนิทานไว้ ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็ก
2. โครงเรื่อง (Plot) การดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง วางโครงเรื่อง

ไว้น่าติดตามโดยไม่เบื่อ

3. ฉากของเรื่อง สถานที่ เวลาที่เกิดของเรื่อง จุดเริ่มของเรื่อง เกิดที่ใด เวลาใด การดำเนินเรื่องกำหนดเรื่องต่อไปต้องสอดคล้องกับจุดเริ่มต้น

4. แก่นของเรื่อง (Theme) มีจุดเน้นให้เด็กได้คิด

5. ลักษณะตัวละคร (Characterization) มีลักษณะและพฤติกรรมของผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ตัวละครอยู่ในวัยใกล้เคียงกับเด็ก

6. สไตล์ของเรื่อง (Style) ภาษาและเรื่องต้องเข้าใจง่าย

7. ลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ ให้ความรัก และความสดชื่นแก่เด็ก ตรงกับความสนใจความต้องการของเด็ก

ทิพย์สุตา นิลสินธพ (2523 : 80 - 81) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกนิทาน ดังนี้

1. วัยของเด็ก พิจารณาว่าเด็กมีความสนใจชอบฟังนิทานประเภทใด ความยาวของนิทานควรเหมาะสมกับช่วงความสนใจของเด็กในแต่ละวัย
2. เนื้อหาสาระ พิจารณานิทานมีเนื้อหาสาระสอดแทรกข้อคิด บรูณฝังคุณธรรม และมีคุณค่าเพียงใด

3. รูปภาพประกอบ พิจารณารูปภาพในนิทานควรมีขนาดเหมาะสม ภาพชัดเจน สีสวยงาม สื่อความหมายหรือสร้างอารมณ์ได้เหมาะสม มีลักษณะลายเส้นมากกว่าภาพเหมือนจริง

พรจันทร์ จันทวิล (2529 : 104) ได้หลักเกณฑ์ในการเลือกนิทาน ดังนี้

1. เป็นเรื่องง่าย ๆ แต่สมบูรณ์ เน้นเหตุการณ์อย่างเดียวให้เด็กพอคาดคะเนเรื่องได้บ้าง

2. มีการเดินเรื่องได้อย่างรวดเร็ว

3. ตัวละครน้อย มีลักษณะเด่นที่จำได้ง่าย เด็กอาจสมมติตัวแทนได้
4. มีบทสนทนามาก ๆ เพราะเด็กส่วนมากไม่สามารถฟังเรื่องที่เป็นความจริง

ได้ดี

5. ใช้ภาษาง่าย ๆ ประโยคสั้น การกล่าวซ้ำ หรือคำสัมผัสจะช่วยให้เด็ก

จดจำได้ง่ายและรวดเร็ว

6. สร้างความรู้สึก ความพอใจให้กับผู้ฟัง
7. เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เช่นครอบครัว สัตว์เลี้ยง หรือเรื่องที่เด็กจะ

จินตนาการตามได้

8. ความยาวไม่เกิน 15 นาที

นิทานที่ไม่ควรเลือกมาเล่าให้เด็กฟัง

ไพพรรณ อินทนิล (2534 : 27 - 28) ได้กล่าวถึงนิทานที่ไม่ควรเลือกมาเล่า

ให้เด็กฟังมีดังนี้

1. นิทานที่หนักอึ้ง มีความทราบดีร้ายอยู่ในเรื่อง ฟังแล้วผู้ฟังได้รับความกดดัน

ไม่สบายใจ

2. นิทานไม่สร้างสรรค์ ไม่ให้ความจริงใจกับผู้ฟัง เช่น จบอย่างไม่สมเหตุ

สมผล ไม่ยุติธรรม เนื้อเรื่องไม่เหมาะสมกับเด็ก

3. นิทานลึกลับ คือนิทานแฝงปรัชญา หรือธรรมชาติของมนุษย์ที่อธิบายให้แจ่มชัด

ไม่ได้ ยากต่อการทำความเข้าใจฟังแล้วอาจจะเกิดการสับสน

4. นิทานยืดยาด เนื้อเรื่องวุ่นวาย มีรายละเอียดปลีกย่อยมาก

5. นิทานที่มีการเทศนาสั่งสอนมากเกินไป ทำให้เด็กไม่อยากฟัง ไม่ให้การ

ยอมรับ

5. เทคนิคการเล่านิทาน

มีผู้เสนอเทคนิคการเล่านิทานไว้ดังนี้

รัชณี ศรีไพรวรรณ (2516 : 37 - 41) ได้เสนอแนะเทคนิคการเล่านิทาน ดังนี้

1. การเริ่มต้นเล่านิทานเป็นสิ่งสำคัญมาก ควรหาวิธีจูงใจเด็กให้สนใจ เช่น เอ่ยถึงตัวละครในนิทาน สนทนาเกี่ยวพันถึงเรื่องนิทาน ทายปัญหาหรือให้ดูรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับนิทาน เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะฟัง

2. ให้เด็กนั่งตามสบายขณะที่ฟังนิทาน

3. ผู้เล่าต้องรู้สึกสนุกกับเรื่องที่เล่า การเล่าถึงจะออกรส

4. ใช้เสียงดังพอเหมาะ เด็กได้ยินชัดเจน พูดไม่ซ้ำหรือเร็วเกินไป

ให้เป็นไปตามบท

5. ทำท่าทางประกอบให้เห็นจริงจัง และสนุกสนานตามท้องเรื่อง ถ้ามีภาพประกอบด้วยยิ่งดี เพราะจะทำให้เด็กสนใจและจำเรื่องได้

6. มองสบตาเด็กทุกคนขณะที่เล่า อย่าให้สายตาจับอยู่ที่เด็กคนใดคนหนึ่ง นานเกินควร

7. ลำดับเรื่องที่เล่าให้เด็กเข้าใจ ใช้ภาษาง่าย ๆ เหมาะสมกับเด็ก

8. แสดงจุดสำคัญของนิทานตามแนวที่ผู้เล่าต้องการ อย่าเน้นหรือสอนเด็ก

จนเด็กหมดสนุก

9. ตอนจบควรทำให้เด็กมีความรู้สึกว่านิทานสนุกและเสียดาย อยากจะฟังอีก

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2520 : 37 - 39) ได้กล่าวถึงการเล่านิทานว่า การเล่านิทาน แม้จะต้องอาศัยทักษะในการเล่าอยู่บ้าง แต่พ่อแม่และครูโดยทั่วไปก็สามารถที่จะเล่านิทานให้เด็กฟัง ได้โดยเสนอแนะการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัยสรุปได้ดังนี้

1. เล่านิทานด้วยความตั้งใจจริงที่จะสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างครูกับเด็ก ด้วยการฝึกทำสำมะเสียง สีน้า ทำท่าทางให้น่าสนใจ น่าสนใจ และอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทานด้วย

2. บรรยากาศในการเล่านิทานควรเป็นธรรมชาติมากที่สุด โดยผู้เล่าต้องทำสีหน้าให้สดชื่น ท่าทางกระตือรือร้นเล่านิทานด้วยความเต็มใจ
3. เรื่องที่เล่าต้องสั้นง่าย ไม่มีความซับซ้อนและตัวละครไม่มากเกินไป
4. การเล่านิทานควรเลือกสถานที่เล่าให้สบาย เด็กสามารถฟังอย่างเป็นอิสระ เช่น ใต้ต้นไม้ พื้นห้องเรียนหรือในบ้าน เช่นบนเตียงนอน ห้องนั่งเล่น ระเบียงบ้าน
5. ควรหาโอกาสเล่านิทานให้เด็กฟังเสมอ เพราะเด็กจะชอบฟังนิทานแม้แต่เรื่องเก่าที่เขาจำได้จนขึ้นใจแล้ว

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2526 : 131 - 132) ได้เสนอแนะเทคนิคการเล่านิทาน ดังนี้

1. การอ่านจากหนังสือนิทาน
2. การใส่หน้ากาก หรือแสดงตัวละครในเรื่อง โดยคาดไว้บนศีรษะ คนเดียวอาจแสดงได้หลาย ๆ บท โดยเปลี่ยนหน้ากากและเปลี่ยนเสียงไปตามตัวละครนั้น ๆ
3. การเล่าโดยใช้เสียงประกอบ ผู้เล่าจะใช้เสียงเพลงหรือเสียงดนตรีประกอบ จะช่วยให้เรื่องสนุกสนานน่าตื่นตาตื่นใจ
4. การเล่าโดยใช้เทปนิทาน
5. การเล่าโดยฉายสไลด์ประกอบ
6. การเล่าโดยการเล่านิ้วมือ ใช้สำหรับนิทานเรื่องสั้น ๆ หรือกลอนสั้น ๆ โดยเด็กได้มีโอกาสร่วมกัน

7. การเล่าโดยการวาดภาพบนกระดาษแข็งแล้วระบายสีติดเป็นตัว ๆ ด้านหลังติดกระดาษทรายใช้คู่กับแผ่นป้ายสไลด์และสามารถเลื่อนไหวภาพไปมาได้

8. การเล่านิทานประกอบหุ่นต่าง ๆ เช่น หุ่นมือ หุ่นเชิด หุ่นชัก ฯลฯ

ในการเล่านิทานควรมีการเตรียมการเป็นอย่างดีในเรื่อง อุปกรณ์เกี่ยวกับการเล่านิทาน เตรียมสถานที่ บรรยากาศ ผู้เล่าควรมีความพร้อมด้านบุคลิกภาพ ความแม่นยำในเรื่องที่เล่า ควรกำหนดเวลาในการเล่านิทานให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในกิจกรรมหลังการเล่านิทาน เช่น การตอบคำถาม การทำกิจกรรมเสริมแรงพฤติกรรม การช่วยเหลือหรือการให้เด็กมาช่วยกันเล่าเรื่องใหม่อีกครั้ง เป็นต้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

สุขสมร ประพัฒน์ทอง (2521 : 68) ได้ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาอายุ 7 - 10 ปี จำนวน 80 คน โดยการเล่านิทานที่มีเนื้อเรื่องกระตุ้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กให้ฟังจำนวน 10 เรื่อง เป็นเวลา 3 วัน แล้ววัดพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กโดยให้เล่นเกมที่ยาก 3 ชั้น ผลการทดลองพบว่า เด็กที่ได้ฟังนิทานที่มีตัวแบบ มีความเพียรพยายามฟันฝ่าอุปสรรคจนบรรลุความสำเร็จ จะมีพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่ฟังนิทานไม่มีคุณค่า และพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็วจะมีพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองช้า

สุจิตต์ ไยพิมล (2533 : 60 - 66) ได้ศึกษาความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือ และการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน กลุ่มทดลองใช้วิธีการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบ และกลุ่มควบคุมใช้วิธีการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือประกอบ ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือประกอบ การเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบมีความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าเด็กที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติ และใช้หุ่นมือประกอบมีความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมซื่อสัตย์ได้ใกล้เคียงกัน

ทรงพร สุทธิธรรม (2534 : 85 - 89) ได้ศึกษาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนิทาน เพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 30 คน กลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน ได้รับการจัดกิจกรรมนิทานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจากผู้ปกครอง และกลุ่มควบคุมจำนวน 15 คน ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมนิทาน เพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจากผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดสอบก่อนและหลังการทดลองเป็นรายบุคคลด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่น ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนิทานเพื่อส่งเสริม

การคล้ายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่น
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดิกสัน จอห์นสัน และซอลท์ (Dixon Johnson and Salt. 1977 : 367 - 379) ได้ศึกษาเด็ก 4 กลุ่มในจำนวน 3 กลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานให้ฟัง โดยแต่ละกลุ่ม หลังจากที่ได้ฟังนิทานแล้วมีการสนทนา หรือพาไปศึกษานอกสถานที่หรือแสดงเลียนแบบตัวอักษร และอีกกลุ่มเป็นกลุ่มควบคุม ผลการทดลองพบว่า ในการฟังนิทานนั้นถ้าเด็กได้แสดงบทบาท เลียนแบบตัวละครในเรื่องไปช่วยจะพัฒนาความคิดต่าง ๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่า เมื่อเด็กได้ฟังนิทาน แล้วเด็กย่อมมีความต้องการที่จะเลียนแบบตัวละครที่ตนชอบหรือตัวละครที่ประสบผลสำเร็จ และยังพบว่า เนื้อเรื่องในนิทานถ้าเป็นเรื่อง โกลความจริงจะได้ผลดีต่อความคิดของเด็กได้ดีกว่านิทานที่มี เนื้อเรื่อง โกลชีวิตจริงของเด็ก

คลอร์ และเบรย์ (Clare and Bray. 1978 : 156) ได้ศึกษาผลของการ ใช้นิทานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็กโดยใช้หุ่นจำลองและการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายจำนวน 62 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง โดยให้นักเรียน แสดงอุปนิสัยท่าทางให้เหมือนกับตัวละครในนิทานนั้นเมื่อเรียนจบแล้ววัดทัศนคติทันที พบว่า เด็กชาย เหล่านี้มีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์ และหลังจากนั้นอีก 6 สัปดาห์ทำการวัดอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่า การวัดทัศนคติของเด็กชายทั้งสองโรงเรียนมีความมั่นคง เด็กชายที่เคยล่าสัตว์ก็เลิกล่าสัตว์โดย แน่แนอน ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงว่า นิทานมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติที่มั่นคงของเด็ก

จากงานวิจัยที่กล่าวมา พบว่านิทานที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมมีผลต่อพฤติกรรม การจำแนกพฤติกรรม การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การคิดและทัศนคติ ดังนั้นการเล่านิทานควบคู่ กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือมาใช้กับเด็กปฐมวัยน่าจะเป็นผลดีต่อพฤติกรรมทาง สังคมของเด็กปฐมวัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

1. ความหมายของดนตรี

ตามพจนานุกรม (Lexicographer) ให้คำจำกัดความว่า ดนตรีคือวิทยาศาสตร์และศิลปะการรวมเสียงเข้าด้วยกันอย่างมีจังหวะจะโคน (สมโภชน์ รอดบุญ. 2518 : 8 -11) ได้กล่าวว่า ดนตรีเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่แสดงถึงสุนทรียภาพ (Esthetice) ซึ่งเป็นความงามที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาแต่เป็นความงามที่มองเห็นด้วยจิตใจและพลังความนึกคิด โดยที่คิดว่า กวีต่าง ๆ ได้ประพันธ์อย่างวิจิตรงดงาม ผู้ฟังได้ยินเสียงแล้วเกิดความประทับใจ (Appreciation)

ลองแมน (Longman. 1978 : 156) ให้ความหมายว่า ดนตรีคือการรวบรวมเสียงให้เป็นรูปแบบของเสียงที่ไพเราะและน่าฟังพอใจโดยบรรเลงตามตัวโน้ตที่เขียนขึ้นไว้

วิลเลียม และซีมัวร์ (William and Seymour. 1963 : 245) ให้ความหมายว่าดนตรีหมายถึงระดับเสียงสูงเสียงต่ำ ดนตรีเป็นสิ่งที่รับรู้ได้จากการฟังและเป็นศิลปะที่ผสมกลมกลืนกับช่วงเวลา

สรุปความหมายของดนตรีไว้ว่า ดนตรีเป็นการรวมระดับของเสียง ทั้งเสียงสูงเสียงต่ำเป็นจังหวะ เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ฟังแล้วทำให้เกิดความไพเราะซึ่งเป็นความงามทางด้านจิตใจ

2. ความสำคัญและคุณค่าของดนตรี

ดนตรีเป็นสื่อภาษาสากลที่ทั่วโลกจะเข้าใจกันได้โดยไม่มีการขัดแย้ง ไม่เลือกเชื้อชาติ วรรณะ อายุ เป็นสื่อในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่มนุษย์ยอมรับโดยไม่รู้ตัว (เรณู โกศินานนท์. 2522 : 107 ; ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2513 : 253 ; Collingwood. 1982 : 8) จะเห็นได้ว่า ชีวิตของคนเราคลุกคลีอยู่กับเสียงดนตรีตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่การที่ทารกตั้งแต่แรกเกิด จะรู้สึกเพลิดเพลินชื่นชมและแสดงความพอใจจากการได้ยินเสียงขับกล่อมของมารดา ดังที่ ลินด์ (Lind) ได้กล่าวว่าทารกในครรภ์สามารถมีปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี โดยมีอัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้นภายใน 2 นาที เมื่อให้มารดาฟังเพลงโดยใช้หูฟัง (Headphone) และถ้าให้ทารกที่อยู่ในท้องฟังเสียง

ดนตรี ทารกจะมีปฏิกิริยาตอบสนองโดยมีการเพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจเร็วขึ้นภายใน 5 วินาที นอกจากนั้นยังพบว่าทารกในครรภ์มีการเคลื่อนไหวมากขึ้น เมื่อได้ยินเสียงดนตรี และปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงดนตรีของทารกในครรภ์ขึ้นอยู่กับความดังค่อย เสียงสูงต่ำ จังหวะของดนตรี และสภาพของทารกในครรภ์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทรูบี้ (Truby) ที่ว่า ทารกในครรภ์มีปฏิกิริยาต่อเสียงดนตรีแต่ละประเภทต่างกัน เช่น เมื่อได้ยินเสียงดนตรีบทหนึ่งของ วีวาลดี (Vivaldi) ทารกที่กำลังบิดเกร็งตัว (Most Agitated Fetus) สงบลง และถ้าได้ยินเสียงดนตรีบางตอนของ บีโธเฟน (Beethoven) หรือเพลงร็อคต่าง ๆ ทารกในครรภ์จะตื่นรุนแรงขึ้น (มณี เพือกวิไล. 2529 : 39 ; อ้างอิงมาจาก Verny and Kelly. 1982 : 36) แสดงถึงผลของการฟังของทารกที่มีต่อ ความดัง ความเร็ว ระดับเสียง (Pitch) และจังหวะของเสียงดนตรีที่ได้ยินซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ทารกมีการตอบสนองต่อเสียงดนตรี (Dickason and Schutt. 1979 : 359)

ดนตรีมีความผูกพันต่อมนุษย์อย่างมาก ดนตรีมีอิทธิพลต่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิด สามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้ม คล้อยตาม เกิดความสุนทรีย์ะ มองโลกในแง่ดี ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ช่วยชะโลมจิตใจให้เยือกเย็น และในขณะเดียวกันดนตรีก็สามารถกระตุ้นให้คนเราเกิดอารมณ์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ความรู้สึกและอารมณ์ของมนุษย์สามารถถ่ายทอดได้ด้วยการใช้ดนตรีเป็นสื่อ เช่น ความรักชาติก็จะออกมาในรูปของเพลงปลุกใจ ความรักของชายหญิงก็ออกมาในลีลาของเพลงรักหวานซึ้ง หรือความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกก็จะออกมาเป็นเพลงกล่อมที่มีความไพเราะอ่อนหวาน อ่อนโยน แผงไว้ด้วยความนุ่มนวลเหล่านี้เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2524 : 128) ซึ่ง จังหวะ ลีลา และท่วงทำนองของเสียงดนตรีที่เกิดขึ้นจะมีอิทธิพลทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น อารมณ์อ่อนไหว รัก เศร้า ดึกคัก ร่าเริง หรือกระฉับกระเฉง นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงอิทธิพลของเสียงดนตรีจาก ทวีปอภิสัทธิต์ อีกว่า เสียงดนตรีช่วยกล่อมเกลอบุณิสัยของมนุษย์ที่หยาบกระด้าง ก้าวร้าว โหดเหี้ยม ทารุณให้ผ่อนคลายลงได้ (ทวีป อภิสัทธิต์. 2521 : 25)

ฌูรท์ สุธธิตต์ กล่าวว่า ดนตรีเป็นวิชาการแขนงหนึ่งที่มีสาระเฉพาะของตัวเอง แม้ว่าในบางครั้งจะมีการจัดดนตรีรวมไว้ในศิลปะก็ตาม แต่โดยเนื้อแท้ของสาระดนตรีมีความ

แตกต่างจากศิลปะอย่างเห็นได้ชัดกล่าวคือ ศิลปะเป็นเรื่องของการรับรู้ทางด้านสายตา ส่วนดนตรีเป็นเรื่องของการรับรู้ทางการฟัง คือ ไล่ต ศิลป์ (Aural Art) และศิลปะการแสดง (Performing Art) (ฉรุฑ์ สุธจิตต์. 2534 : 1) ส่วนสกรี เจริญสุข กล่าวว่า ในชีวิตประจำวันของมนุษย์เราในปัจจุบันจะมีความสัมพันธ์กับดนตรีมากมาย ทั้งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ งานสังสรรค์รื่นเริง หรืองานพิธีกรรมก็ประกอบไปด้วยเสียงดนตรี หรือแม้กระทั่งเรายู่คนเดียวหลายคนก็เพลิดเพลินกับเสียงเพลง ฮัมเพลงคนเดียว ถ้าเป็นเด็กก็มีเสียงเพลงกล่อมเด็กให้นอน กิจกรรมเกือบทุกอย่างมีดนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (สกรี เจริญสุข. 2532 : 4) แฮมมอนด์ ได้กล่าวถึงคุณค่าของดนตรีที่มีต่อพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กว่า ดนตรีจะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเข้าใจและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ (Hammond. 1967 : 288) และราไฟรรณ ศรีโสภาค กล่าวว่า เสียงดนตรีทำให้ผู้ฟังสบายใจ และผ่อนคลายอารมณ์ ทำให้รู้สึกสงบและเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้มีสมาธิในการทำงาน สร้างระเบียบ และควบคุมตนเองอย่างเหมาะสม (ราไฟรรณ ศรีโสภาค. 2513 : 52) สดใจ ทศพร ได้กล่าวว่า ดนตรีเป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจเบิกบานร่าเริงแจ่มใส ดนตรีมีบทบาทสำคัญต่อวงสังคมของมนุษย์โดยทั่วไป แม้แต่ทารกแรกเกิด นักการทหารก็ใช้เพลงเป็นเครื่องปลุกใจ หรือเร้าใจให้ประชาชนเกิดความรักชาติบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง มนุษย์เรามีสัญชาตญาณในดนตรีแล้วทุกคน แม้แต่ทารกก็ยังพอใจและชอบเสียงเพลง ซึ่งจะได้จากเพลงกล่อมซึ่งมีด้วยกันทุกชาติ ทุกภาษา ไม่ว่าประเทศที่เจริญแล้วหรือยังไม่เจริญมนุษย์กับดนตรีเป็นของคู่กัน โลกเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาการเพียงใด ดนตรียังเป็นสิ่งที่มีมนุษย์ต้องการมากเพียงนั้น (สดใจ ทศพร. 2516 : 1 - 3)

จากความสำเร็จและคุณค่าของดนตรีที่กล่าวมาเห็นได้ว่าอิทธิพลของดนตรีมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก ผู้ใหญ่ทุกด้านโดยเฉพาะด้านอารมณ์ตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึงวัยรุ่นผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดดนตรีให้มีส่วนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมและปูพื้นฐานด้านดนตรีตั้งแต่ระดับปฐมวัยเป็นต้นไป

3. องค์ประกอบของดนตรี

องค์ประกอบของดนตรี วิรัช ชุ่ยสูงเนิน กล่าวถึงการดนตรีมาจากพื้นฐานที่สำคัญ

3 ประการ คือ

1. ความปรารถนาของมนุษย์ (Human Desire) เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการความสุขทางใจดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งได้แก่ สิ่งที่น่ารื่นรมย์ นุ่มนวลและไพเราะ คนตรีเท่านั้นที่จะให้สิ่งเหล่านี้ได้ มนุษย์จึงพยายามจัดหาสิ่งนี้ แม้แต่ในโรงเรียนก็ต้องจัดสิ่งเหล่านี้เช่นกัน เพื่อให้เด็กได้รับในสิ่งที่เขาต้องการ และได้รับเฉพาะในสิ่งที่ถูกต้องแทนที่จะได้รับเองจากภายนอกซึ่งอาจจะผิดพลาดได้

2. จากพรสวรรค์ (Talent) ทุกคนมีพรสวรรค์เกี่ยวกับดนตรี เพียงแต่จะมีมากหรือน้อยแตกต่างกันเท่านั้น ดังบทพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6 "ชนใดไม่มีดนตรีการ ในสันดานเป็นคนชอบกลนัก" เมื่อทราบว่าพรสวรรค์ทางดนตรีมีอยู่ในตัวทุกคนแล้วครูจึงมีหน้าที่ที่ต้องส่งเสริมพรสวรรค์ทางดนตรีนั้นให้พัฒนาได้เต็มที่ ให้โอกาสแก่เด็กได้แสดงด้วยตัวเองโดยไม่ต้องถูกบังคับให้กระทำ ครูจะทราบได้ทันทีว่าเด็กคนใดมีพรสวรรค์ทางดนตรี เมื่อทราบแล้วครูควรส่งเสริมเด็กคนนั้นทันที

3. สิ่งแวดล้อม (Environment) ในสมัยก่อนดนตรีมีไม่แพร่หลายเหมือนปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่าดนตรีจะมีมานานตั้งแต่สมัยกรีกโบราณก็ตาม แต่ดนตรีในครั้งกระนั้น เป็นดนตรีที่อยู่ในวงแคบ ๆ เล่นกันในครอบครัวหรือสังคมเล็ก ๆ ในปัจจุบันนี้ ดนตรีเจริญมากถึงขีดสูงสุด เราเห็นได้ว่าทุกหนทุกแห่งจะได้ยินเสียงดนตรีไม่ว่าภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านค้า ฯลฯ ซึ่งจะบริการดนตรีจากวงดนตรี จากเทป จากวิทยุ หรือจากโทรทัศน์ เป็นต้น เมื่อมนุษย์เราได้ฟังเสียงเพลงทุกวันอย่างจำเจ และเพลงที่ฟังนั้นอาจจะมีเพลงบางเพลงเกี่ยวข้องกับชีวิตของเรา หรืออาจจะเกิดประทับใจ ในเนื้อเพลง หรืออาจจะชอบสไตล์ (Style) การเล่นของนักดนตรีบางคน สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดความสนใจดนตรีได้ ดนตรีหรือเพลงที่เด็กสนใจมีหลายประเภททั้งดีและไม่ดี ครูควรจะแนะนำให้เด็กทราบถึงลักษณะของเพลงที่ควรฟัง ลักษณะของดนตรี เพื่อให้เด็กได้รับในสิ่งที่ถูกต้อง

ครูสอนดนตรีนั้นนอกจากจะสอนให้เด็กเข้าใจ เล่นดนตรีได้ และเพื่อให้เด็กพักผ่อนอารมณ์คลายความเครียดจากการเรียนแล้วยังไม่พอ ครูจะต้องสอนให้เด็กได้เรียนรู้ทฤษฎีดนตรี (Musical Theory) ที่ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ วัสดุเครื่องมือของดนตรี (Material) ลีลา (Rhythm) ท่วงทำนอง (Melody) อัตราเร็ว หรือจังหวะ (Tempo) การเล่นซ้ำ

(Repetition) เสียง (Tone) ระดับของเสียง (Tone Quality) โน้ต (Note) เป็นต้น (วริช ชุยมงเนิน. 2520 : 7 - 8)

4. ดนตรีกับเด็กปฐมวัย

โฮวาร์ด ทอบแมน (Howard Taubman) นักการศึกษาดนตรี กล่าวว่า ไม่มีเด็กคนใดที่จะไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงดนตรีเว้นไว้แต่ว่า เด็กคนนั้นจะมีความพิการบางอย่าง ถ้าพ่อแม่สังเกตจะพบว่า เด็กตั้งแต่วัยทารกก็สามารถตอบสนองต่อเสียงดนตรีได้ โดยมีการเคลื่อนไหวเมื่อได้ยินเพลงช้า ๆ สม่่าเสมอ แต่ในบางครั้งอาจเห็นว่าเด็กไม่แสดงปฏิกิริยาตอบสนองเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเขากำลังฟังเพลงอยู่อย่างตั้งใจ และเสียงเพลงอาจกำลังซึมซาบเข้าไปในหัวใจของเขามากเกินไปกว่าที่พ่อแม่จะตระหนักถึงได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2524 : 134 ; อ้างอิงมาจาก Taubman n.d) มนุษย์เราเกิดขึ้นมาพร้อมกับจังหวะซึ่งเห็นได้จากจังหวะการทำงานของร่างกาย เช่น จังหวะการหายใจ การเต้นของหัวใจ การไหลเวียนของโลหิต การพูด การเดิน ซึ่งจังหวะเหล่านี้ทารกคุ้นเคยมาตั้งแต่อยู่ในครรภ์ ภายหลังคลอดแล้วสมองของทารกพร้อมที่จะหัดพูด รับรู้ต่อเสียงต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้น เสียงดนตรีจะสอดแทรกความรู้สึกเข้าไปได้เป็นอย่างดี จึงมีผู้กล่าวว่า ทารกจะสงบลงได้ดีเมื่อได้รับการกระตุ้นเสียงที่มีจังหวะต่าง ๆ (มณี เพือกวิไล. 2529 : 40 ; อ้างอิงมาจาก Robeck. 1978 : 156) ครั้นเมื่อเด็กโตขึ้นมีวุฒิภาวะและการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ดนตรียังคงเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถของเด็กได้เป็นอย่างดี ดังที่ ซูซูกิ (Suzuki) อาจารย์ที่มีชื่อเสียงของญี่ปุ่นกล่าวว่า การฟังดนตรีตั้งแต่วัยเด็กเป็นสิ่งสำคัญ เด็กควรมีโอกาสได้ฟังดนตรีที่ดีและซ้ำ ๆ กัน เพราะดนตรีก็เหมือนภาษาพูดของมนุษย์ถ้าเด็กได้ยินเสียงดนตรีตั้งแต่แรกเกิดก็เท่ากับเด็กได้พัฒนาการรับรู้เสียงดนตรีอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งสอดคล้องกับ แอลเมอร์เชล (Allmershell) ที่กล่าวว่า เด็กในระยะก่อนเข้าโรงเรียนหรือระดับอนุบาลควรได้ยินเสียงดนตรีให้มากและสม่ำเสมอ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2524 : 189) เพราะเด็กสามารถรับรู้เสียงดนตรีที่เขามีความพึงพอใจก็จะช่วยให้เขาเกิดความรู้และเกิดอารมณ์ในทางที่ดี

6 ในเด็กปฐมวัย ซึ่งอยู่ในช่วงอายุประมาณ 3 - 6 ปี เด็กวัยนี้มีวุฒิภาวะและความพร้อมในการที่จะรับรู้และซาบซึ้งกับเสียงดนตรีได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการที่เด็กมีอารมณ์หงุดหงิด แต่เมื่อเด็กได้ฟังเพลงสักรู เด็กก็จะค่อยคลายความหงุดหงิดลง เพราะความไพเราะของเสียงดนตรี สีสัน ตลอดจนท่วงทำนอง จะช่วยกล่อมอารมณ์ของเด็กให้เกิดความเพลิดเพลินตามไปด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2527 : 503) ด้วยผลจากคุณค่าของเสียงดนตรีที่มีต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจของเด็ก นักจิตวิทยาสังคมต่างให้การยอมรับและได้กล่าวถึงคุณค่าของดนตรีไว้ว่า

1. ดนตรีก่อให้เกิดความสว่างแก่จิตใจ (Enlightenment)
2. ดนตรีก่อให้เกิดความสุข (Well - Being)
3. ดนตรีก่อให้เกิดความผูกพันรักใคร่ (Affection)

นอกจากนี้ การศึกษาทั้งหลายที่มีความใกล้ชิดกับเด็กได้เห็นความสำคัญและกล่าวถึงคุณค่าของดนตรีที่มีต่อเด็กไว้หลายทัศนะดังนี้

วิรัช ชูสูงเนิน (2520 : 14) เด็กมีความสนใจดนตรีมาแต่เล็ก ๆ จะสังเกตได้จากการแสดงออก ความพอใจที่พ่อแม่ร้องเพลงกล่อม เกิดความอบอุ่นที่ถูกร้องเพลงกล่อมให้นอน

ไกรวิทย์ ชันธสิริ (2519 : 99 - 106) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ดนตรีมีส่วนช่วยทำนุบำรุงชีวิตเด็กให้สมบูรณ์ขึ้น ทั้งเป็นตัวประกอบที่สำคัญที่จะส่งเสริมบุคลิกภาพของแต่ละคน และดนตรียังก่อให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ต่าง ๆ ความนึกคิดและความสามารถสร้างมโนภาพ

ละออ ขุดิกร (2527 : 503 - 508) ดนตรีทำให้เด็กมีความสุข ความเพลิดเพลิน ซึ่งจะสังเกตได้จากท่าทางและพฤติกรรมที่แสดงออก ช่วยพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยเฉพาะด้านภาษา ลักษณะนิสัย

พัชรา พุ่มพชาติ (2533 : 43) กล่าวว่า ดนตรีนับว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดนตรีเป็นสิ่งเร้าที่จูงใจให้เด็กเกิดอารมณ์และความรู้สึกในทางที่ดี เพราะดนตรีจะช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมให้มีความน่าสนใจสนุกสนานเพลิดเพลิน

นอกจากนี้ ออสแตรเดอร์ และคนอื่น ๆ. (Ostrander and others. 1982 : 210) พบว่า มนุษย์มีความสามารถเรียนและจดจำอย่างไม่มีขีดจำกัดถ้าสามารถใช้สมองซีกซ้าย ร่างกายและสมองซีกขวาประสานสัมพันธ์กันจนทำให้เกิดพลังอย่างเต็มที่ เพราะตามที่ ประมวล ดิคคินสัน (2527 : 107) พบว่า การทำงานของสมอง คนตรีช่วยส่งเสริมสมองซีกขวาซึ่งเป็นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการประกอบกับสมองซีกซ้ายที่ส่งเสริมการคิดการใช้เหตุผล เมื่อสมองทั้ง 2 ซีกทำงานประสานสัมพันธ์กัน จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนและจดจำอย่างไม่มีขีดจำกัด

จากความคิดเห็นดังกล่าว คนตรีกับเด็กปฐมวัยควรที่จะได้รับการส่งเสริมควบคู่ไปกับการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของครู พ่อแม่ และสภาพแวดล้อมที่มีการเล่นดนตรี

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

เลิศ อำนันทะ (2518 : 129) ได้ทดลองนำเสียงดนตรีมาใช้เพื่อประกอบการสอนแบบสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2514 ผลปรากฏว่าเสียงดนตรีสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก เสริมสร้างความคิด จินตนาการ ช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทรูกล้ามเนื้อมือให้สอดคล้องกับการใช้ความคิด นอกจากนี้ยังทำให้เหนื่อยช้าและคลายความตึงเครียด

ไตรรงค์ เจริญกิจ (2522 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงจังหวัดยะลา ที่ใช้และไม่ใช้ดนตรีประกอบการสอนพบว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้ดนตรีประกอบการเรียนการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช้ดนตรีประกอบ

พัชรา พุ่มพชาติ (2533 : 81 - 87) ได้ศึกษาอิทธิพลของเสียงดนตรีที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 16 คน กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ใช้เสียงดนตรีประกอบ กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติ

หลังการทดลองใช้แบบสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวสังเกตเด็กทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า เสียงดนตรีสามารถช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย และการใช้เสียงดนตรีประกอบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทำให้เด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงกว่าการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติ

แฟรงเคนเบอร์เกอร์ (Frankenberger. 1979 : 143) ได้ศึกษาผลของการใช้ดนตรีร่วมกับการฝึกอบรมเพื่อนคลาสิกกับเด็กที่มีการเรียนรู้ช้าและมีความก้าวร้าว ผลปรากฏว่าการใช้ดนตรีร่วมกับการฝึกอบรมแบบเพื่อนคลาสิก ช่วยทำให้เด็กมีการเรียนรู้ดีขึ้น และมีความก้าวร้าวทางอารมณ์ลดลง

ริชแมน (Richman. 1976 : 53796) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานโดยใช้ดนตรีประกอบกันกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนปัญญาอ่อนอย่างมาก 30 คน โดยให้ทำงานที่ต้องทำงานใช้มืออย่างช้า ๆ และเป็นงานที่คล้ายคลึงกับชนิดของงานในโรงงาน เปรียบเทียบการทำงานที่ไม่ใช้ดนตรีประกอบ พบว่าการใช้ดนตรีประกอบช่วยปรับปรุงการทำงานได้เป็นอย่างมาก

จากงานวิจัยทั้งของในประเทศและต่างประเทศ ดนตรีจะช่วยเสริมสร้าง ความคิด จินตนาการ การเรียนรู้ และช่วยผ่อนคลายความก้าวร้าว จึงเป็นที่ยืนยันได้ว่า เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อเด็กด้านต่าง ๆ และมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กมาก ดังนั้นจึงสมควรนำดนตรีมาประกอบการเล่นเพื่อศึกษาว่า จะมีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือหรือไม่

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพประกอบการสอน

1. ความหมายของภาพ

เกอร์แลค และอีลี (Gerlach and Ely. 1971 : 365) ได้ให้ความหมายของภาพไว้ว่า เป็นภาพนิ่ง เป็นวัสดุ 2 มิติ ที่บันทึกหรือแสดงเหตุการณ์ สถานที่บุคคลหรือสิ่งของเอาไว้ อาจเป็นลักษณะที่เป็นภาพถ่าย ภาพวาด ภาพการ์ตูน ภาพสเก็ตช์ ภาพผนัง รวมทั้งแผนภูมิ แผนที่สถิติ และแผนที่ ภาพสามารถใช้ในการสอนเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มในเวลาเดียวกันก็ได้

2. คุณค่าและประโยชน์ของภาพ

ภาพเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สื่อความหมายที่มีอิทธิพลมาก คอมินิอุส (ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2519 : 2 - 3 ; อ้างอิงมาจาก Cominious. n.d.) ได้ให้หลักสำคัญเกี่ยวกับคุณค่าของภาพไว้ดังนี้

1. หนังสือและภาพประกอบที่ด้นั้น จะเป็นเครื่องช่วยปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น
2. ในขั้นแรกของเนื้อหา ครูอธิบายแล้วใช้ภาพประกอบเมื่อถึงตอนที่จำเป็น

วิททิช และชัลเลอร์ (Wittich and Schuller. 1957 : 75 - 79)

ได้กล่าว ถึงคุณค่าของรูปภาพต่อการสอนไว้ดังต่อไปนี้

1. ถึงแม้ภาพจะเป็นวัสดุ 2 มิติ แต่ก็สามารถทำให้ผู้ดูเข้าใจในลักษณะของมิติที่ 3 ได้ โดยใช้เทคนิคของแสง สี และเงาเข้าช่วย ทำให้ภาพมองคลึ่ก คั่น โกล และ โกลได้
 2. สามารถแสดงสิ่งที่ไม่มีการเคลื่อนไหวให้พิจารณารายละเอียดได้อย่างชัดเจน เช่น ภาพทิวทัศน์ ภูเขา ป่าไม้ ต้นไม้ คน สัตว์ ฯลฯ วัตถุที่อยู่ในอริยาบทต่าง ๆ นักเรียนสามารถนำมาดูซ้ำหรือดูนานเท่าไรก็ได้ ภาพนั้นจะไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม
 3. สามารถทำให้มีความรู้สึกในเรื่องการเคลื่อนไหวได้ เช่น ภาพคนเดิน ม้าวิ่ง กิ่งไม้กำลังแกว่งไปมาด้วยลมแรง เป็นต้น
 4. สามารถเน้นความรู้สึกนึกคิดของผู้ผลิตภาพได้ เช่น ความโกรธ ความกลัว ความตื่นเต้น เป็นต้น
 5. สามารถใช้เพื่อการเรียนเป็นรายบุคคลได้ โดยนักเรียนสามารถจะนำไปศึกษารายละเอียดนานเท่าไรหรือบ่อยครั้งเท่าไรก็ได้ตามที่ต้องการ
 6. สามารถใช้ประกอบการสอนได้หลายวิชา และใช้ได้กับเด็กทุกชั้นทุกวัย
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2519 : 11 - 13) ได้สรุปถึงประโยชน์ของการใช้ภาพในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น เช่น สามารถจำลองของจริง มาให้ศึกษา น้าของที่อยู่ห่างไกลมาสู่ห้องเรียนได้

2. ภาพจำลองเอาความเป็นจริงมาให้ผู้เรียนศึกษารายละเอียดได้ และใช้เวลาในการศึกษาอยู่นานเท่าไรก็ได้

3. ภาพอาจจะได้รับการดัดแปลงบางอย่าง เพื่อให้ตรงกับจุดประสงค์ของการเรียน เช่น ถ้าต้องการให้เห็นส่วนประกอบภายใน ก็ใช้ภาพแสดงลักษณะนั้น

4. ภาพช่วยให้เข้าใจในสิ่งที่อ่านสมบูรณ์ขึ้น

5. ภาพเป็นแหล่งสำหรับค้นคว้าหาความรู้

6. ภาพช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและส่งเสริมการอภิปรายร่วมกัน

7. ภาพช่วยในการสรุปบทเรียน เช่น เรียนจบแล้วต้องการสรุปเรื่องราวนั้น

ก็ใช้รูปภาพ

8. รูปภาพเปิดโอกาสให้ผู้สามารถใช้ภาพได้เรื่อย ๆ

ภาพเป็นวัสดุที่หาได้ง่าย ราคาไม่แพง วิธีใช้ก็ง่ายใคร ๆ สามารถใช้ได้ ภาพยังเป็นวัสดุพื้นฐานที่มีอิสระในตัวของมันเอง สามารถใช้ได้โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งอื่นช่วย ใช้ได้ทุกสภาพทุกสถานที่ และทุกเวลา ภาพนับว่าเป็นส่วนประกอบพื้นฐานส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีทางการศึกษา จากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การเตรียมและการใช้ภาพ ซึ่งเป็นทัศนวัสดุ โดยสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชา ช่วยให้เด็กประสบผลดีในการเรียน ถึงแม้ว่า ภาพจะให้ประสบการณ์ได้น้อยกว่าสิ่งที่เห็นรูปธรรมหรือของจริง แต่ก็มีข้อดีที่สามารถนำผู้ดูเข้ามาใกล้ชิดความจริง ช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นนามธรรมให้แก่ผู้เรียนโดยตรง ซึ่งนับว่ามีอัตราในการรับรู้มากที่สุด เมื่อเทียบกับประสาทสัมผัสส่วนอื่น ๆ กล่าวคือ

ก. การได้เห็นโดยทางตา	75	เปอร์เซ็นต์
ข. การได้ยินโดยทางหู	13	เปอร์เซ็นต์
ค. การได้รู้สึกโดยทางผิวหนัง	6	เปอร์เซ็นต์
ง. การได้รับรสโดยทางลิ้น	3	เปอร์เซ็นต์
จ. การได้กลิ่นโดยทางจมูก	3	เปอร์เซ็นต์

(เรียงลักษณ์ มหาวิจิณัยมนตรี, 2517 : 8)

ครูสามารถใช้ภาพจูงใจผู้เรียน และทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย มีชีวิตชีวาขึ้น รูปภาพจะทำให้ความคิดที่คลุมเครืออยู่เดิมแจ่มชัดขึ้น เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ หรือสถานที่ ประเพณี และความคิดที่ห่างไกลจากสิ่งที่เราพบเห็น ภาพก็จะทำให้ความคิดที่ถูกต้องได้ สิ่งที่เป็นนามธรรมก็จะสามารถใช้ภาพให้ความหมายในความคิดนั้นได้ (Kinder. 1965 : 29 - 30)

สไปลด์จิง (Spaulding) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสอนโดยใช้ภาพ ประกอบ แล้วสรุปผลและเสนอแนะไว้ ดังนี้ (เริงลักษณ์ มหาวิทยาลัยมนตรี. 2517 : 23 ; อ้างอิงมาจาก Spaulding. n.d.)

1. รูปภาพนั้น เป็นเครื่องมือที่ใช้ดึงความสนใจอย่างได้ผล
2. รูปภาพ ช่วยให้ผู้อ่านตีความหมาย และจดจำเนื้อหาได้ดี
3. ผู้อ่านจะตีความหมายของภาพ ตามประสบการณ์เดิมของเขา ดังนั้น ผู้สอน จะต้องพิจารณาภูมิหลังและประสบการณ์ของผู้อ่าน ก่อนที่จะเลือกภาพมาใช้ในการสอนเสมอ
4. เพื่อให้เกิดผลดี เนื้อหาของรูปภาพควรจะสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันและความสนใจของผู้อ่านด้วย
5. ควรจัดลำดับของรูปภาพเสียก่อน เพื่อที่จะไม่ให้ผู้อ่านเกิดความขัดแย้งขณะที่อ่าน

เท่าที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภาพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับ ในการเสริมประสบการณ์แก่เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้จากสื่อรูปธรรมที่เป็นภาพ จะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการใช้ภาพ ประกอบการเล่านิทาน จะช่วยส่งเสริมความสนใจ ความเข้าใจ เกิดการจำ และความสามารถในการฟังของเด็กให้ดีขึ้น รวมทั้งเป็นการปูพื้นฐานทางภาษาต่อไปอีกด้วย

3. หลักการเลือกและการใช้ภาพประกอบการสอน

เริงลักษณ์ มหาวิทยาลัยมนตรี (2517 : 44) ได้กล่าวว่า การเลือกรูปภาพในการสอน จะต้องเลือกให้ตรงกับวัตถุประสงค์การสอนให้ตรงกับเนื้อหาที่สอน เพื่อให้ภาพนั้นมีความคุณค่าและสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของการสอน ในการใช้รูปภาพจะพบว่า สามารถใช้ได้

ทุกช่วงเวลาระหว่างทำการสอน เช่น ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเรื่องเป็นเวลาด้วย เพื่อให้การเรียนรู้นักเรียนพัฒนาขึ้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ (2519 : 11 - 13) ได้เสนอแนะว่า เมื่อเลือกรูปภาพที่เหมาะสมได้ ควรคำนึงถึงหลักการใช้ภาพในด้านการเรียนการสอน โดยยึดหลักดังต่อไปนี้

1. เตรียมตัวนักเรียน โดยกระตุ้นให้ได้พร้อมที่จะเรียน
2. ใช้รูปภาพครั้งละน้อย ๆ ภาพ จะได้ผลดีกว่าการใช้รูปภาพครั้งละมาก ๆ
3. ใช้รูปภาพให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จัดการเรียนการสอน
4. ใช้รูปภาพพร้อมกับการอธิบายประกอบเพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น
5. ใช้รูปภาพร่วมกับอุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างอื่น เช่น บัตรคำ เป็นต้น
6. เลือกวิธีนำภาพออกแสดงให้เหมาะสมกับบทเรียน
7. ใช้รูปภาพเมื่อเห็นว่าจะใช้ได้ผลดีกว่าอุปกรณ์อื่น ๆ

วิททิช และชัลเลอร์ (Wittich and Schuller, 1957 : 97) ได้มีความเห็นสอดคล้องในหลักการใช้ภาพประกอบการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ใช้รูปภาพที่สนองต่อความต้องการของนักเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมเลือกภาพที่เขาต้องการและยอมรับฟังข้อเสนอแนะบ้าง
2. อย่าใช้รูปภาพครั้งละมาก ๆ เพราะจะทำให้นักเรียนเกิดความสับสน และการใช้ภาพนั้นจะไม่มีคุณค่าเท่าที่ควร
3. ควรใช้รูปภาพเพื่อลดคำพูดของครู ทั้งนี้ภาพนั้นจะต้องแสดงความหมายหรือสิ่งที่ต้องการ ได้อย่างชัดเจนกว่าการอธิบายด้วยคำพูด

ภาพที่สามารถนำมาใช้ประกอบการสอนนั้น อาจเป็นภาพวาด (Drawing) ภาพเขียน (Painting) หรือภาพถ่าย (Photograph) จากของจริงก็ได้ เทรเวอร์ และ ดไวเออร์ (Traver and Dwyer) ได้ทำการวิจัยพบว่า ภาพวาดและภาพเขียนนั้น เด็กดูแล้วเข้าใจง่ายกว่าภาพถ่ายจากของจริง (Brown, 1969 : 198 - 199) ทั้งนี้เนื่องจากรูปร่าง (Shape) สามารถสื่อความหมายได้ดีกว่า สี รูปร่าง เป็นสิ่งที่แยกสิ่งทั้งหลายให้เห็นความแตกต่างของแบบของรูปร่างได้อย่างชัดเจน เช่น ใบหน้า หรือใบไม้ เป็นต้น รูปร่าง ดีกว่า สี

เพราะว่าให้ความหมายที่ง่าย และเชื่อถือได้ทั้งยังจำได้ดี แม้ว่ารูปร่างจะมีขนาดเล็กมากก็ตาม (Arnheim. 1969 : 273)

ดังนั้นการเลือกและการใช้ภาพควรคำนึงถึงความเหมาะสมของ ขนาด สี รายละเอียดให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เหมาะสมกับเนื้อหา และมีจำนวนไม่มากเกินไป ซึ่งจะส่งผลต่อการรับรู้ทางด้านสายตา และจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนรู้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาพประกอบการสอน

เริงลักษณ์ มหาวิจิตรมนตรี (2516 : 81) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับภาพในการเรียนการสอนคำศัพท์วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนชนบท โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 25 คน ด้วยวิธีจับคู่ ให้ความสามารถทางการเรียนภาษาไทย โดยเฉลี่ยเท่ากัน กลุ่มที่ 1 สอนโดยใช้ภาพ กลุ่มที่ 2 สอนโดยไม่ใช้ภาพ โดยใช้ครูผู้สอนคนเดียวกัน ผลการศึกษาพบว่า การใช้ภาพประกอบการสอนคำศัพท์วิชาภาษาไทยมีผลทำให้การเรียนรู้ดีกว่าการสอนโดยไม่ใช้ภาพ และไม่มีอิทธิพลต่อการจำคำศัพท์เลย

วิปเปิล (Whipple. 1953 : 262 - 269) ได้ศึกษาและสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจภาพของเด็กไว้ดังนี้

1. ภาพที่แสดงการเคลื่อนไหว ได้รับความสนใจสูง
2. ภาพที่ได้รับความสนใจ ล้วนเป็นภาพที่ไม่ละเอียดซับซ้อน มีจุดสนใจ
3. ภาพสี ได้รับความสนใจมากกว่าภาพขาว - ดำ
4. ภาพขนาดใหญ่ ได้รับความสนใจมากกว่าภาพขนาดเล็ก
5. หนังสือที่มีภาพประกอบมาก ได้รับความสนใจมากกว่าหนังสือที่มีภาพประกอบน้อย
6. ภาพที่มีเนื้อหาตรงกับหัวเรื่อง ได้รับความสนใจมากกว่าภาพที่มีเนื้อหาไม่ตรงกับหัวเรื่อง
7. ภาพที่แสดงการผจญภัย น่าตื่นเต้น ได้รับความสนใจสูง

จากงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การเรียนรู้โดยใช้ภาพประกอบเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมด้านการเรียนรู้ตั้งแต่เด็กปฐมวัยจนถึงวัยรุ่นผู้ใหญ่ การใช้ภาพประกอบการเรียนการสอนจึงมีความจำเป็นและการเล่านิทานประกอบภาพจึงน่าจะช่วยให้เด็กปฐมวัยได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในนิทานที่เด็กฟังเป็นอย่างดี

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น
2. เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น
3. เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือและเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
4. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือนักเรียนชายและหญิงอายุ 5 - 6 ปีที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 ของโรงเรียนอนุบาลแพร่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ จำนวน 202 คน

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลแพร่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 30 คน โดยมีขั้นตอนคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. จับฉลากนักเรียนมาจำนวน 1 ห้องเรียน จากนักเรียนจำนวน 6 ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 30 คน

2. นำนักเรียนที่สุ่มได้ในข้อ 1 มาดำเนินการ ดังนี้

2.1 จับฉลากนักเรียนชายเข้ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 จำนวนเท่า ๆ กัน

2.2 จับฉลากนักเรียนหญิงเข้ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 จำนวนเท่า ๆ กัน

3. จับฉลากนักเรียนแต่ละกลุ่มในข้อ 2 อีกครั้งหนึ่ง เพื่อเลือกเป็นกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยให้กลุ่มทดลอง 1 ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ และกลุ่มทดลอง 2 ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. นิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม
2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน 2 รูปแบบได้แก่
 - 2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบดนตรี
 - 2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ
3. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. นิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม

นิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมเป็นนิทานที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นโดยอาศัยเค้าโครงเรื่องจากหนังสือนิทาน จำนวน 24 เรื่อง เพื่อให้มีเนื้อเรื่องเน้นการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือและความเอื้อเฟื้อซึ่งสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กเล่ม 2 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 พ.ศ. 2534 โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาแบบและวิธีการแต่งนิทานสำหรับเด็กอายุ 5 - 6 ปี จากเอกสารหนังสือนิทานทั่วไป และงานวิจัยเกี่ยวกับนิทาน

1.2 ศึกษานิทานที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่มีผู้แต่งไว้แล้วจากเทพนิทานหรือหนังสือนิทาน เพื่อเป็นแนวทางในการแต่งนิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม

1.3 ผู้วิจัยได้แต่งนิทานและคัดเลือกนิทานให้เนื้อเรื่องในนิทานมีความสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้ที่ทำการทดลอง 8 หน่วย หน่วยละ 3 เรื่อง รวม 24 เรื่อง

หน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ในการทดลองมีดังนี้

หน่วยที่ 1 ผีเสื้อแสนสวย

หน่วยที่ 2 มด

หน่วยที่ 3 ข้าว

หน่วยที่ 4 นกน้อย

หน่วยที่ 5 ป่าแสนสวย

หน่วยที่ 6 ต้นไม้ที่รัก

หน่วยที่ 7 บุคคลสำคัญและวันปียมหหาราช

หน่วยที่ 8 สัตว์บก

1.4 นำนิทานไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษา และ
ให้ข้อเสนอแนะจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจิดต์ อภินันท์รัตน์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกษร เจริญรักษ์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อาจารย์มาณวิกา ผลพิรุฬห์ อาจารย์สอนโรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

1.5 นำนิทานไปทดลองสอนเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขใน
เรื่องของ ระยะเวลา ความสนใจ ของเด็กอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบดนตรี มีการดำเนินงานดังนี้

2.1.1 คัดเลือกดนตรีประกอบนิทาน

2.1.1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

การใช้เสียงดนตรีในการส่งเสริมการเรียนรู้

2.1.1.2 เลือกเพลงเพลงสากลประเภทบรรเลงที่มีเสียงดนตรี
มีความเหมาะสมกับบรรยากาศของการเล่นกีตาร์

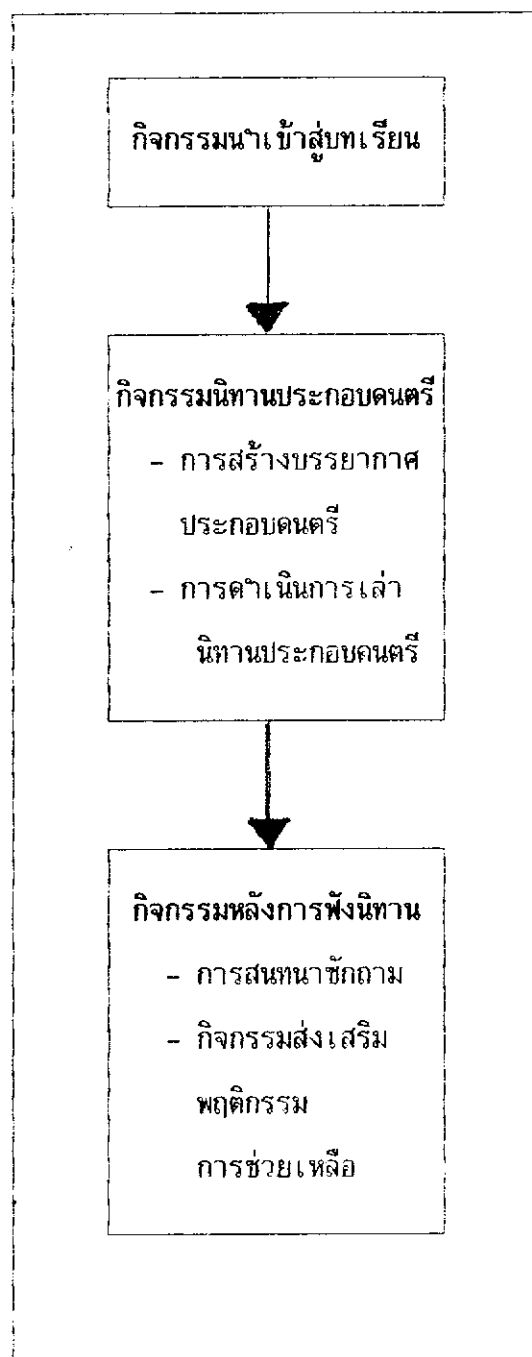
2.1.1.3 นำเพลงให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของ
ท่วงทำนอง ความหนักเบาและระยะเวลา 3 ท่าน ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ สุธะจิตต์ หัวหน้า
สาขาศนตรี ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล
ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์อรรณพ บรรจงศิลป์
ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.1.2 สร้างรูปแบบการเล่นกีตาร์ประกอบดนตรี
ในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเล่นกีตาร์ประกอบดนตรี มีรูปแบบดังนี้

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการเล่านิทานประกอบดนตรี

รูปแบบการเล่านิทานประกอบดนตรีมีขั้นตอนดังนี้

1. กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน
2. กิจกรรมนิทานประกอบดนตรี ประกอบด้วย

1. การสร้างบรรยากาศประกอบดนตรี เป็นการเปิด

ดนตรีที่มีเสียงและท่าทางองเหมาะสมกับบรรยากาศของเรื่อง เพื่อให้เด็กจินตนาการถึงสภาพการณ์ของเรื่องในนิทาน ซึ่งจะช่วยให้เด็กสนใจและพร้อมที่จะฟังนิทาน

2. คำแนะนำการเล่านิทานประกอบดนตรี เป็นการเล่านิทานโดยใช้เทคนิคการเล่าที่ช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวและเหตุการณ์ได้ดี

3. กิจกรรมหลังการฟังนิทาน เป็นการสนทนาซักถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ในนิทาน และเห็นความสำคัญของความช่วยเหลือ

2.1.3 เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบดนตรีโดยใช้รูปแบบในภาพประกอบ 1 (ดูภาคผนวก ก)

นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบดนตรีไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม 3 ท่าน ดังนี้

อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน
สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

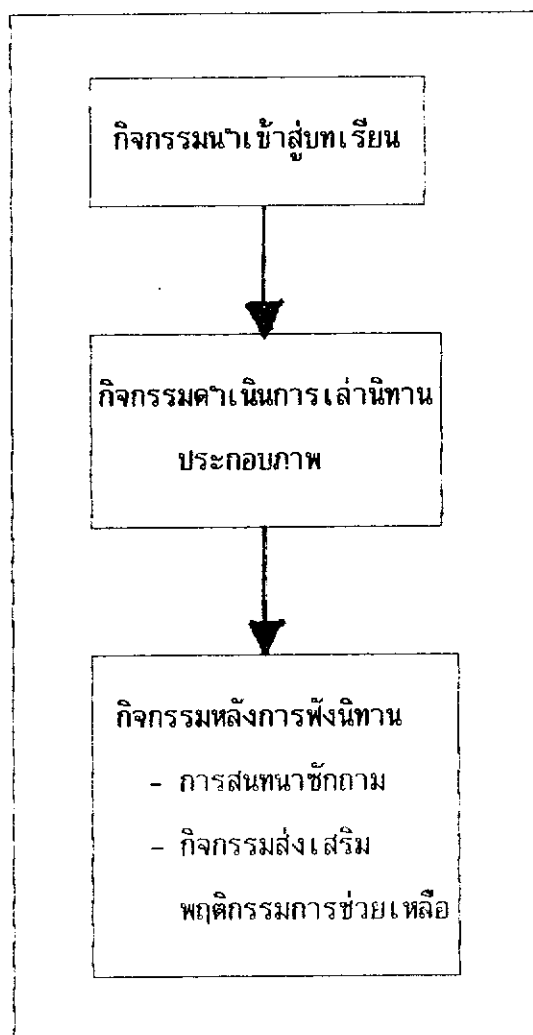
อาจารย์รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี อาจารย์โรงเรียนอนุบาล
สามเสนฯ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

อาจารย์มาณวิกา ผลพิรุฬห์ อาจารย์โรงเรียนอนุบาล
สามเสนฯ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ

2.2.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทานประกอบภาพ

2.2.2 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ
ในการเขียนแผนการสอนกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพอาศัยรูปแบบดังนี้

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการเล่านิทานประกอบภาพ

รูปแบบการเล่านิทานประกอบภาพ มีขั้นตอนดังนี้

1. กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน
2. กิจกรรมดำเนินการเล่านิทานประกอบภาพ
3. กิจกรรมหลังการฟังนิทาน
4. กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

2.2.3 กำหนดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยใช้รูปแบบพฤติกรรมการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยของ บาร์ทาล ราวีฟ และ โกลด์เบิร์ก (Bar - tal Raviv and Goldberg. 1982 : 396 - 402) และเอกสารเสริมประสิทธิภาพครูของ ทอมัส กอร์ดอน (Thomas Gordon) (อารี สัณห์วิ. 2534 : 38 - 243) เป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ การส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ 4 ด้าน ดังนี้

1. การรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นถึงการดีใจ เสียใจ ตื่นเต้น และโกรธ
 2. การช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นในห้องเรียน
 3. การช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นที่บ้าน
 4. การรายงานผลการช่วยเหลือ
- (รายละเอียดดูภาคผนวก ข)

2.2.4 เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ โดยใช้รูปแบบดังในภาพประกอบ 2 (ดูภาคผนวก ก)

นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบดนตรีและการเล่านิทานประกอบภาพไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของพฤติกรรม ซึ่งมี 3 ท่าน ดังนี้

อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์โรงเรียนอนุบาล
สามเสนฯ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

อาจารย์รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี อาจารย์โรงเรียนอนุบาล
สามเสนฯ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

อาจารย์มาฉวี ผลิตพิรุฬห์ อาจารย์โรงเรียนอนุบาล

สามเสนฯ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

หลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการจัดกิจกรรมแล้วนำแผนการจัดกิจกรรมไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

วิธีดำเนินการสร้าง

3.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยและการสังเกต

3.2 สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลแพริ ในขณะเล่นช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม เล่นกลางแจ้ง โดยใช้แนวการสังเกตของ อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533) และศุภกุล เกียรติสุนทร (2532) เป็นเวลา 1 สัปดาห์

3.3 นำผลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมมาสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้

3.3.1 ด้านการช่วยเหลือ

- 3.3.1.1 เข้าไปช่วยเหลือเพื่อนโดยเพื่อนไม่ได้ขอร้อง
- 3.3.1.2 ช่วยเก็บของเข้าที่เมื่อเลิกเล่นหรือเลิกใช้
- 3.3.1.3 ช่วยเหลือตัวเองได้ในกิจวัตรประจำวัน
- 3.3.1.4 ช่วยเหลือเพื่อนโดยไม่คาดหวังให้เพื่อนตอบแทน
- 3.3.1.5 ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง

3.3.2 ด้านการแบ่งปัน

- 3.3.2.1 แบ่งขนม ของเล่น หรือของใช้ให้ผู้อื่น
- 3.3.2.2 แบ่งปันของให้เพื่อน โดยไม่คาดหวังให้เพื่อนตอบแทน
- 3.3.2.3 แบ่งสิ่งของหรือของเล่นให้เพื่อน โดยให้เพื่อนหยิบ

เอาเอง

- 3.3.2.4 ให้เพื่อนยืมของเล่นของใช้

3.3.3 ด้านการร่วมมือ

3.3.3.1 ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน

3.3.3.2 แสดงความคิดเห็นในงานที่ทำร่วมกัน

3.3.3.3 ร่วมกันเตรียมสื่อ อุปกรณ์ ทำความสะอาด

และจัดห้องเรียน

3.3.3.4 ร่วมมือกันทำตามที่ได้ตกลงกันได้

3.3.4 ด้านความเอื้อเฟื้อ

3.3.4.1 บริการนำของเล่นของใช้มาให้เพื่อนหรือครู

3.3.4.2 แนะนำการเล่นหรือการทำกิจกรรมที่เพื่อน

ไม่เข้าใจ

3.3.3.3 ชักถาม ปลอดภัยถึงความไม่สบายใจของผู้อื่น

3.3.3.4 ให้เพื่อนเล่นของเล่นด้วย

3.3.3.5 ยอมให้เพื่อนเล่นของเล่นหรือทำกิจกรรมก่อนตนเอง

4. นำแบบสังเกต 18 ข้อดังกล่าว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรง
ในเนื้อหาและความเหมาะสมของแบบสังเกตจำนวน 3 ท่าน คือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ศุภรัตน์ หัวหน้าภาควิชาหลักสูตรและ
การสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2. อาจารย์ ดร.วนาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล โรงเรียน
เกษมพิทยา กรุงเทพมหานคร

3. อาจารย์ศุภกุล เกียรติสุนทร อาจารย์ภาคการศึกษาปฐมวัย
วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ (สถาบันราชภัฏ) จังหวัดปทุมธานี

5. รวบรวมแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมแต่ละด้านไว้ เพื่อใช้ในการอธิบายชี้แจง
ให้ผู้ช่วยผู้วิจัยทำความเข้าใจก่อนทำการสังเกตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

6. นำแบบสังเกตที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญข้อ 4 มาปรับปรุงแก้ไขตาม
ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกันอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม

การหาคุณภาพของแบบสังเกต

ในการหาคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ใช้วิธีการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยการนำแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนในข้อ 4 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อให้แบบสังเกตมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ เหมาะสมกับการนำไปสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย โดยการลงความเห็นและให้คะแนนแบบสังเกต (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 124) แบบสังเกตทุกข้อได้ค่าดัชนี IC ระหว่าง 0.666 - 1.000

การหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกต

โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่โรงเรียนอนุบาลแพร่ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน ร่วมกันสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง แล้วนำผลของการสังเกตไปหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 322) ได้ค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.816 - 0.899

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้การทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest- Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 216)

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที รวม 24 ครั้ง

มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน สังเกตพฤติกรรมด้าน การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ และการให้ความเอื้อเฟื้อในช่วง กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง และบันทึกคะแนนลงในแบบสังเกตที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ค
 2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่ใช้ในการทดลองให้เหมาะสม
 3. ค่าเงินการทดลองโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ
 - 3.1 กลุ่มทดลอง 1 ใช้กิจกรรมการเล่นิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรม ส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ
 - 3.2 กลุ่มทดลอง 2 ใช้กิจกรรมการเล่นิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรม ส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ
- ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทั้ง 2 กลุ่มด้วยตนเอง ในขณะที่ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกลุ่มหนึ่ง อีกกลุ่มหนึ่งจะได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะโดยครูประจำชั้น เด็กแต่ละกลุ่มจะได้รับการจัดกิจกรรมตามวันและเวลาดังตาราง 1

ตาราง 1 ตารางกำหนดการดำเนินการทดลอง

หน่วยที่	วัน	เวลา 09.00-09.20 น.	เวลา 09.30-09.50 น.
1	จันทร์	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
	พุธ	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
2	จันทร์	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1
	พุธ	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1
3	จันทร์	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
	พุธ	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
4	จันทร์	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1
	พุธ	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1
5	จันทร์	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
	พุธ	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
6	จันทร์	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1
	พุธ	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1

ตาราง 1 (ต่อ)

หน่วยที่	วัน	เวลา 09.00-09.20 น.	เวลา 09.30-09.50 น.
7	จันทร์	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
	พุธ	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
8	จันทร์	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1
	พุธ	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1

4. เมื่อดำเนินการทดลองไปครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมชุดเดียวกับการเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ และการให้ความเอื้อเฟื้อจากการทำกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง โดยการสังเกตพฤติกรรมเด็กตามตาราง 2

ตาราง 2 สังเกตพฤติกรรมเด็กในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง

ครั้งที่	ผู้สังเกต คนที่	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม เวลา 10.00 - 11.00 น. เด็กคนที่								กิจกรรมกลางแจ้ง เวลา 11.10-11.30 น. เด็กคนที่	
		กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 5	กลุ่มที่ 6	กลุ่มที่ 7	กลุ่มที่ 8	กลุ่มที่ 9	กลุ่มที่ 10
1	1	1	4	7	10	13	16	19	22	25	28
	2	2	5	8	11	14	17	20	23	26	29
	3	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
2	1	8	11	14	17	20	23	26	29	2	5
	2	9	12	15	18	21	24	27	30	3	6
	3	7	10	13	16	19	22	25	28	1	4
3	1	15	18	21	24	27	30	3	6	9	12
	2	13	16	19	22	25	28	1	4	7	10
	3	14	17	20	23	26	29	2	5	8	11
4	1	21	24	25	28	1	4	7	10	13	16
	2	19	22	26	29	2	5	8	11	14	17
	3	20	23	27	30	3	6	9	12	15	18

ตาราง 2 (ต่อ)

ครั้งที่	ผู้สังเกตคนที่	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม เวลา 10.00 - 11.00 น. เด็กคนที่								กิจกรรมกลางแจ้ง เวลา 11.10-11.30 น. เด็กคนที่	
		กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 5	กลุ่มที่ 6	กลุ่มที่ 7	กลุ่มที่ 8	กลุ่มที่ 9	กลุ่มที่ 10
5	1	25	28	1	4	7	10	13	16	19	22
	2	26	29	2	5	8	11	14	17	20	23
	3	27	30	3	6	9	12	15	18	21	24

หมายเหตุ

1. การสังเกตเด็กแบ่งเป็น 10 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน สังเกตทุกพฤติกรรมพร้อมกันกลุ่มละ 5 นาที

2. ผู้สังเกตแต่ละกลุ่มสังเกตดังนี้

- ผู้สังเกตคนที่ 1 สังเกตเด็กคนที่ 1 ของเด็กแต่ละกลุ่ม
- ผู้สังเกตคนที่ 2 สังเกตเด็กคนที่ 2 ของเด็กแต่ละกลุ่ม
- ผู้สังเกตคนที่ 3 สังเกตเด็กคนที่ 3 ของเด็กแต่ละกลุ่ม

เมื่อหมดเวลาสังเกตกลุ่มที่ 1 จะเริ่มสังเกตเด็กกลุ่มต่อไปทันทีจนถึงคนที่ 30 ถือว่าเป็น

การสังเกต 1 ครั้ง

3. การสังเกตครั้งที่ 2, 3, 4 และ 5 เด็กจะถูกฉลัดเปลี่ยนตามตาราง เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้รับการสังเกตในช่วงเวลาที่แตกต่างกันจากผู้สังเกตคนเดียวกัน

บันทึกคะแนนโดยสังเกตพฤติกรรมเด็กแต่ละด้านแล้วขีดเครื่องหมายลงในช่องความถี่ ถ้าปฏิบัติในกิจกรรมนี้ได้ 1 คะแนน ถ้าไม่ได้ปฏิบัติได้ 0 คะแนน

นำคะแนนที่ได้จากการสังเกตเป็นรายบุคคลไปทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคม โดยนำข้อมูลที่เป็นคะแนนไปหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 64)
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test แบบกลุ่มไม่เป็นอิสระจากกัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 84 - 89)
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางสังคม ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test แบบกลุ่มเป็นอิสระจากกัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 84 - 89)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ
 - 1.1 หาคูณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ใช้วิธีหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 124)
 - 1.2 หาคความเชื่อมั่นของผู้สังเกตพฤติกรรมทางสังคม โดยวิธีนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try out) และคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 322)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.

2528 : 64)

2.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2528 : 64)

2.3 เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง และ
หลังการทดลองโดยใช้สูตร t-test แบบกลุ่มไม่เป็นอิสระจากกัน (ล้วน สายยศ และอังคณา
สายยศ. 2531 : 89)

2.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กทั้ง 2 กลุ่ม
โดยใช้สูตร t-test แบบกลุ่มเป็นอิสระจากกัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 :
84 - 89)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน ค่าสถิติ t
**	แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มทดลอง 1 แทน เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริม
พฤติกรรมความช่วยเหลือ

กลุ่มทดลอง 2 แทน เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริม
พฤติกรรมความช่วยเหลือ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
ที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมการส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือและเด็กปฐมวัย
ที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือซึ่งมีผลการวิเคราะห์
ข้อมูลปรากฏในตาราง 3 และตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรี
และนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือก่อนและหลัง
การทดลองของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		M	S	M	S	
กลุ่มทดลอง 1	15	11.066	1.331	21.978	1.859	20.765**
กลุ่มทดลอง 2	15	10.709	1.577	18.425	1.471	20.536**

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทาน
ประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่า
ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 4 เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับ
กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือและเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับ
กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S	t
กลุ่มทดลอง 1	15	10.797	1.996	6.422**
กลุ่มทดลอง 2	15	7.650	1.616	

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับ
กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือและเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรม
ส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 การศึกษาครั้งนี้พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรม
ส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบ
ภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือกับเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลของการศึกษาค้นคว้าโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ และเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น
2. เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น
3. เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือและเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือนักเรียนชายและหญิงอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 ของโรงเรียนอนุบาลแพร่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ จำนวน 202 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือนักเรียนชายและหญิงอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 ของโรงเรียนอนุบาลแพร่ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้องเรียน แล้วสุ่มนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างแยกออกเป็นกลุ่มทดลอง 1 กับกลุ่มทดลอง 2 ซึ่งมีจำนวนนักเรียนชายและนักเรียนหญิง จำนวนกลุ่มละ 15 คน และกำหนดให้กลุ่มทดลอง 1 ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ และกลุ่มทดลอง 2 ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. นิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม

นิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมเป็นนิทานที่ผู้วิจัยแต่งขึ้น และคัดเลือกจากหนังสือนิทานจำนวน 24 เรื่อง ซึ่งมีเนื้อเรื่องเน้นการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม และสัมพันธ์กับแผนการจัดประสบการณ์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ทำการทดลอง

2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมี 2 รูปแบบ ได้แก่

2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบดนตรี

2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ

แผนการจัดกิจกรรมการเล่นที่ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นนี้ หลังจากผ่านการตรวจ
แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง จึงนำไปทดลองใช้กับ
กลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมเป็นแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 18 ข้อ
หลังจากได้ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิง
โครงสร้าง (Construct Validity) ความสอดคล้องจากการลงความเห็นและให้คะแนน
แบบสังเกตของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ได้ค่าดัชนี IC ระหว่าง 0.666 – 1.000 จากนั้นนำแบบ
สังเกตไปทดลองใช้ แล้วนำผลการสังเกตไปหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 3 คน โดยการหาค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation
Coefficient) ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 322) ได้ค่าความสอดคล้องของผู้สังเกตระหว่าง
0.816 – 0.899

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 เป็นเวลา
8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวม 24 ครั้ง การทดลองมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนทำการทดลองผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน สังเกตพฤติกรรมทาง
สังคมจากเนกด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ และด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กทั้ง
กลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 18 ข้อ
ทำการสังเกตเด็กในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ เล่นตามมุม และกิจกรรมกลางแจ้ง ครั้งละ 3 คน
ภายในช่วงเวลา 5 นาที

2. การดำเนินการทดลอง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 กลุ่มทดลอง 1 ใช้วิธีการเล่นที่ประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริม
พฤติกรรมการช่วยเหลือ

- 2.2 กลุ่มทดลอง 2 ใช้วิธีการเล่นที่ประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริม
พฤติกรรมการช่วยเหลือ

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง แต่ละกลุ่มได้รับการจัดกิจกรรมตามวันและเวลาที่กำหนดไว้

3. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของเด็กอีกครั้งด้วยแบบสังเกตชุดเดียวกันกับข้อ 1

4. นำแบบสังเกตมาตรวจให้คะแนน และนำคะแนนทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาทำการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคม โดยนำข้อมูลที่เป็นคะแนนไปหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางสังคมก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้ t-test แบบกลุ่มไม่เป็นอิสระจากกัน

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางสังคมระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้ t-test แบบกลุ่มเป็นอิสระจากกัน

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยทำให้ทราบผลดังนี้

1. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรม

ส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูง ขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1.1 นิทานที่เด็กได้ฟังทุกเรื่อง เน้นการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม 4 ด้าน

คือ พฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ และพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ โดยการเล่านิทานประกอบดนตรีสลับกันไปสัปดาห์ละ 3 ครั้งอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เด็กมี พฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของกิ่งแก้ว อัครถาวร (2513 : 8) ที่กล่าวว่า นิทานมีความสำคัญต่อการส่งเสริมบุคลิกภาพ มีพลังโน้มน้าวทัศนคติ ของบุคคลและสังคม ได้

1.2 การฟังนิทานประกอบดนตรีมีการสร้างบรรยากาศก่อนเล่า เด็กมีโอกาส

จินตนาการถึงการบรรยายและสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องในนิทาน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็น ของ ไกวิทย์ พันธุศิริ (2519 : 99 - 106) ที่กล่าวว่า คนตรีมีส่วนช่วยบำรุงชีวิตเด็กให้ สมบูรณ์พูนสุขก่อให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ต่าง ๆ เกิดความนึกคิดและสร้างมโนภาพได้

1.3 คนตรีที่ใช้ประกอบนิทาน เป็นคนตรีที่มีท่วงทำนองไพเราะ นุ่มนวล

ฟังแล้วสดชื่นรื่นเริง เกิดความสบายใจและมีสมาธิ ดังคำกล่าวของ ฮอฟเฟอร์ (Hoffer. 1984 : 3) ที่ว่า คนตรีสามารถดึงดูดความสนใจของเด็ก ทำให้จิตใจเข้มขึ้น เกิดการ ผ่อนคลาย สบายใจ

นอกจากนี้ การส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมหลังการฟังนิทาน

ยังช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้วยเหตุนี้เด็กที่ได้ฟังนิทาน ประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ จึงมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น

2. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 2 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

2.1 นิทานที่เด็กได้ฟังทุกเรื่อง เน้นการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม ทั้ง 4 ด้าน คือ พฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ และพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ โดยการเล่านิทานประกอบภาพสลับกันไปสลับค่าละ 3 ครั้งอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น ดังความเห็นของ ทรงพร สุทธิธรรม (2534 : 56) ที่กล่าวว่า นิทานที่สอดแทรกแนวคิด คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีส่วนช่วยให้เด็กปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม

2.2 การฟังนิทานที่มีภาพประกอบ ช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ของนิทาน จากภาพที่มองเห็นได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี เหลืองศิริ (2533 : 75 - 81) ที่ศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานหรือเรื่องราวประกอบภาพ จะช่วยให้เห็นโครงสร้างของเรื่องอย่างชัดเจน ภาพประกอบนิทานช่วยให้ความคิดที่คลุมเครือมีความชัดเจนขึ้น ดังที่ คินเดอร์ (Kinder. 1965 : 29 - 30) กล่าวว่าภาพสามารถจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย มีชีวิตชีวา ภาพจะทำให้ความคิดที่คลุมเครืออยู่เดิมแจ่มชัดขึ้น ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เป็นามธรรมดึ้น นิทานที่มีภาพประกอบ ช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวของนิทานได้ดีเพราะเด็กได้เห็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนิทาน ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ดังที่ สมิธ (Smith. 1973 : 72) กล่าวว่า ภาพประกอบมีความสำคัญย้งต่อการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ถ้าไม่มีภาพประกอบ ผู้ฟังต้องฟังถึง 2 ครั้ง จึงจะเข้าใจเรื่องราวที่รับฟัง ภาพจึงเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้นี้ เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ จึงมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น

3. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือและเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ หลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 3 จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรี ควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟัง นิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สาเหตุดังต่อไปนี้

3.1 ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือด้วยนิทานประกอบดนตรี มีการเริ่มต้นด้วยการสร้างบรรยากาศโดยบรรยายสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องในนิทานช่วยให้ เด็กเกิดจินตนาการ กล่อมเกลาจิตใจของเด็ก ดังคำกล่าวของ ละออ ชูติกร (2527 : 503 - 506) ว่า คนตรีทำให้เด็กมีความสุข ช่วยกล่อมเกลารมณ์ของเด็กให้มีความรู้สึก ในทางที่ดี

3.2 คนตรีประกอบการเล่านิทาน ช่วยให้เด็กสนใจฟังนิทานอย่างตั้งใจ ทำให้ เด็กสามารถเข้าใจเรื่องราว ตลอดจนความรู้สึกของตัวละครในนิทานได้อย่างลึกซึ้ง ดังคำกล่าว ของ แอลเบอร์เซล (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.2524 : 189 ; อ้างอิงมาจาก Allmershell. n.d.) ว่าเด็กสามารถรับรู้เสียงดนตรีที่เขามีความพึงพอใจ และช่วยให้มี ความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี นอกจากนี้ คนตรี ยังช่วยให้สมองซีกขวาได้รับ การกระตุ้น และเกิดจินตนาการดังคำกล่าวของ ประมวล ดิศคินสัน ว่า คนตรีช่วยส่งเสริม สมองซีกขวา ซึ่งเป็นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ (ประมวล ดิศคินสัน. 2527 : 107) ซึ่งนำไปสู่การสนับสนุนการทำงานของสมองซีกซ้ายที่ทำหน้าที่รับรู้เรื่องราวในนิทานประกอบดนตรี จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังผลการค้นคว้าของ ออสแตรนเดอร์ และคนอื่น ๆ (Ostrander and others. 1982 : 210) ที่พบว่า มนุษย์มีความสามารถ เรียนและจดจำอย่างไม่มีขีดจำกัดเมื่อสมองซีกซ้ายและซีกขวาทำงานประสานสัมพันธ์กัน

จากสาเหตุดังกล่าว พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรี ควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ จึงมีพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟัง นิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

เด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือมี พฤติกรรมทางสังคมต่ำกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริม

พฤติกรรมการช่วยเหลือ อาจเนื่องมาจาก เด็กฟังนิทานที่มีภาพประกอบการเล่าอย่างชัดเจน เด็กจึงไม่ได้คิดจินตนาการเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานเท่ากับเด็กที่ฟังนิทานประกอบดนตรี ความคิดที่หลากหลายจึงไม่เกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมสังคม ถึงแม้ว่า ภาพประกอบการเล่า นิทานทำให้เกิดความชัดเจนที่ได้เห็นภาพขณะฟังนิทานและมีความเข้าใจเรื่องราวได้ดีก็ตาม แต่เมื่อเทียบกับเด็กที่ฟังนิทานประกอบดนตรีแล้วยังมีพฤติกรรมทางสังคมต่ำกว่า แสดงว่าการเล่า นิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ สามารถส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อสังเกต

ในระหว่างทำการทดลองพบว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

1. ในการตอบคำถามหลังการฟังนิทานด้วยคำถามปลายเปิด พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือสามารถตอบคำถามได้หลากหลายลึกซึ้ง และเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งที่พบในชีวิตจริง ส่วนเด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีการตอบคำถามแบบสั้น ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่เห็นจากนิทาน และเป็นคำตอบที่ซ้ำ ๆ กัน ไม่เชื่อมโยงกับการเล่นและการกระทำในกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก

2. การทำกิจกรรมหลังการฟังนิทาน ซึ่งเป็นกิจกรรมวางแผนการช่วยเหลือ พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีการวางแผนปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรม การช่วยเหลือรวมทั้งการให้เหตุผลในการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละวันได้อย่างหลากหลาย ส่วนเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีการวางแผนและปฏิบัติกิจกรรม ส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือรวมทั้งให้เหตุผลในการปฏิบัติกิจกรรมที่ซ้ำ ๆ กัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ จึงควรส่งเสริมให้มีการใช้ดนตรีประกอบการเล่านิทานอย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม สภาวะทางอารมณ์ ช่วงความสนใจ และความพร้อมของเด็กเป็นหลัก

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า นิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมได้เป็นอย่างดีนั้น ครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยจึงควรส่งเสริมให้มีการนำดนตรีไปประกอบกิจกรรมส่งเสริมด้านอื่น ๆ โดยมีการสร้างบรรยากาศให้เด็กมีความสนใจพร้อมที่จะฟัง และมีการซักถามโดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้โอกาสเด็ก แสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งมีกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้แก่เด็กปฐมวัย จะทำให้การจัดกิจกรรมของครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึง ผลของการใช้กิจกรรมนิทานประกอบดนตรีเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมด้านอื่น ๆ เช่น ความสุภาพ ความซื่อสัตย์ ความ پاکเพียร ความอดทน เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้ดนตรีประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง หรือกิจกรรมเกมการศึกษา

3. ควรมีการศึกษาถึงผลการใช้นิทานประกอบดนตรีกับเด็กปฐมวัยในหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมพัฒนาชุมชน กรมการศาสนา ศูนย์โภชนาการของกระทรวงสาธารณสุข และโรงเรียนสาธิตระดับปฐมวัยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

4. ควรมีการศึกษาถึงผลการใช้นิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือที่มีผลต่อการพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ และด้านสติปัญญา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กิตติวดี บุญเชื้อ. "นิทานกับเครื่องประกอบ," กลวิธีสอนจริยศึกษาและการสอดแทรกคุณธรรม.
ม.ป.ท., 2527.

กิ่งแก้ว อัทธการ. วรรณกรรมจากบ้านใน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา, 2513.

ไกววิทย์ ชันศรี. "ดนตรีกับจิตใจและการประชาสัมพันธ์," นิตยสาร. 2 : 99 - 106 ;
ตุลาคม 2519.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาสภาพอบรมในศูนย์เด็ก
ปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศรีเดชา, 2528.

_____. การพัฒนาความพร้อมด้านสังคมนิสัยระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว, 2534.

_____. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7. (2535 - 2539) กรุงเทพฯ :
ม.ป.ท., 2535. อัดสำเนา.

จิตราภรณ์ เตมียกุล. การศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพในการฟังนิทานของเด็กปฐมวัย
โดยใช้ภาพและหุ่นมือประกอบ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ฉวีวรรณ กินาวงศ์. การศึกษาเด็ก. โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก โรงพิมพ์พิสนศ, 2526.

ฉวีวรรณ จินดาพล. เปรียบเทียบความเข้าใจความหมายของคำนามและความคงทนในการจำ
โดยใช้รูปภาพการเล่านิทานและปริศนาคำทาย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.
ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

ณรุทธิ์ สุธงจิตต์. กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการดนตรีและการเรียนรู้
โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพฯ : ม.ป.ป. 2531.

✓ณรุทธิ์ สุธงจิตต์. กิจกรรมดนตรีสำหรับครู. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

- ไตรรงค์ เจริญกิจ. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์
 กายภาพระดับ ม.ศ. 1 ระหว่างวิธีใช้และไม่ใช้ดนตรีประกอบการสอน. ปริทัศน์นิพนธ์
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
 อัดสำเนา.
- ทรงพร สุทธิธรรม. การศึกษาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทักษะคติของผู้อื่นของเด็ก
ปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนิทานเพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเอง
เป็นศูนย์กลาง. ปริทัศน์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- ✓ ทวีป อภิสิทธิ์. "การปลูกฝังคุณความดีโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ," ประชาศึกษา. 7 : 24 - 27;
 กุมภาพันธ์ 2521.
- ทิพย์สุดา นิลสินธ์. "ครูบาพญายากังนิทาน," เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ :
 ขรรคมไทย - อีสราเอล, 2533.
- ธีราพร กุลนันทน์. การศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก
ปฐมวัย. ปริทัศน์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ประมวล คิคคินสัน. จิตวิทยาคลินิคสมองมนุษย์ (พรสวรรค์) เล่ม 3. บริษัทสำนักพิมพ์
 ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2527.
- พรจันทร์ จันทิมล. "การเล่านิทานสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน," รักลูก. 4(41) :
 103 - 107; มิถุนายน 2529.
- พรรณี ชูทัย เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 อัมรินทร์การพิมพ์, 2528.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :
 สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2531.
- พัชรา พุ่มพชาติ. อิทธิพลของเสียงดนตรีที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย.
ปริทัศน์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2533. อัดสำเนา.

ไพพรรณ อินทนิล. เทคนิคการเล่านิทาน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2534.

ภรณ์ ศุภรัตน์. เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร. นนทบุรี : โรงพิมพ์

สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2523.

✓ มณี เพ็ญวิไล. ผลการกระตุ้นโดยใช้ดนตรีต่อการเจริญเติบโตของทารกคลอดก่อนกำหนด.

ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529. อัดสำเนา.

รัชณี ศรีไพรวรรณ. "การเล่านิทานและเล่าเรื่อง," สื่อภาษาชุมชนภาษาไทยของครูสภา.

3 : 37 - 41 ; เมษายน 2516.

✓ เรณู โกศินานนท์. ดนตรีศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครูสภา, 2522.

เริงลักษณ์ มหาวิจิตรมนตรี. การใช้ภาพในการสอนคำศัพท์ภาษาไทยในโรงเรียนชนบท

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.

อัดสำเนา.

✓ ราไพพรรณ ศรีโสภาค. "ดนตรีบำบัด," เวชสารกรมการแพทย์. 253 - 256;

กรกฎาคม 2513.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

_____. หลักการทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ละออ ชุตติกร. เอกสารการสอนชุดวิชาวรรณกรรมและลีลาคดีระดับประถมศึกษาหน่วยที่

8 - 15. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2527.

เลิศ อานันท์นะ. ศิลปะกับเด็ก. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต, 2518.

วลัย วลีธำรง. "การส่งเสริมห้องสมุดด้วยการเล่านิทาน," วารสารการศึกษาผู้ใหญ่.

9(53) : 22 - 26 ; กรกฎาคม - สิงหาคม 2515.

✓ วิรัช ชัยสูงเนิน. ดนตรีสำหรับครูประถมศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พิษณุโลก, 2520.

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. "การเล่านิทานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์แก่เด็กก่อนวัยเรียน,"

ประชาศึกษา. 29 : 37 - 39 ; พฤศจิกายน 2520.

ศุภกุล เกียรติสุนทร. การศึกษาการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของ
เด็กปฐมวัย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

สมบุรณ์ ศิงฆมานันท์. "การเล่านิทานและการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง," คหเศรษฐศาสตร์.
23(4) : 26 - 32 ; กันยายน 2522.

✓ สมโกชน์ รอดบุญ. สังคีตนิยมเบื้องต้น ด้วยเพลงคลาสสิก. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด
น้าอักษรการพิมพ์, 2518.

สามัญศึกษา, กรม หน่วยศึกษานิเทศก์. คู่มือครูการทำกาใช้อุปกรณ์การสอนสำหรับเด็กวัย
ก่อนเรียน. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์, 2519.

✓ สุกีรี เจริญสุข. จะฟังดนตรีอย่างไรให้ไพเราะ. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2532.

สุปสมร ประพัฒน์ทอง. อิทธิพลของการใช้นิทานสำหรับเด็กและการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อ
พฤติกรรมในสังคมของเด็ไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2521. อัดสำเนา.

✓ สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรม
เด็กหน่วยที่ 11 - 15. กรุงเทพฯ : วิคตอรี, 2524.

สุควาดี ไยพิมล. ความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือและการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติ.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2533. อัดสำเนา.

สุดใจ ทศพร. ดนตรีศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงธน, 2516.

อรทัย จันทวิชานวงศ์. รูปแบบของนิทานที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์. พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับบันการเล่น
ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์เล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2533. อัดสำเนา.

- อรุณี เหลืองศิริ. การศึกษาความพร้อมทางภาษาและการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอด. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- อารี สันทวิ. เสริมประสิทธิภาพครู. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการจัดพิมพ์, 2534.
- Arnheim, R. Art and Visual Perception. University of California;
 Los Angeles, 1969.
- Andrews, D. "Social Development in Early Children," A Paper Presented
at Development of the Model for Preschool Social Skills
Conference. Bangkok : The Office of the National Primary
 Education Commission, 1964.
- Bandura, A. Social Learning Theory. New Jersey : Prentice - Hall,
 1977.
- Bar - Tal, D. and others. "Helping Behavior among Preschool Children :
 An Observational Study," Child Development. 5(3) : 396 -
 402 ; June, 1982.
- Bee, H. The Development Child. 4th ed. New York : Harper and Row,
 1985.
- Birch, L.L. and J. Billman. "Preschool Childrens Food Sharing with
 Friends and Acquaintances," Child Development. 57(2) : 387 -
 398 ; April, 1986.
- Blalock and others. Relationships between Sociometrio Status and
Social Interaction Skills in Kindergarten. Texas : The
 University of Texas at Austin, 1984.
- Bloom, B.S. Stability and Change in Human Characteristics. New York :
 John Wiley and Son, 1964.
- Breckenridge, M.E. and E.L. Vincent. Child Development.
 Philadelphia : W.B. Saunders Company, 1968.
- Bridgwater W. and S. Kurtz, Edited By. The Columbia Encyclopedia.
 3th ed. New York and London : Columbia University Press, 1963.
- Brown, J.W., R. B. Lewis and F.F. Harclroad. AV. Instruction :
Technology Media and Method. 3 rd ed. New York : McGraw-Hill
 Book Company, 1969.
- Buckley, S. and N. "Egocentrism, Empathy and Altruistic Behavior
 Young Children," Developmental Psychology. 15(3) : 329 -
 330 ; May, 1979.

- Clore, G.L. and M.B. Robert. "The Effects of Children's Stories on Behavior and Attitudes Modeling and Vicarious Role Playing," Resources in Education (ERIC). 13 : 156 ; April, 1978.
- ✓ Dickason, E.J. and M.D. Schutt. Maternal and Infant Care. New York : McGraw - Hill, 1979.
- Dinkmeyer, D.C. Child Development : The Emerging Self. New Jersey : Prentice - Hall, 1965.
- Dixson, D.J. and others. "Training Disadvantaged Preschools on Various Fantasy Activities : Effects on Cognitive Functioning and Impulse Control," Child Development. 2 : 367 - 379 ; June, 1977.
- English, H.E. Children Psychology. New York : Henry Holt and Company, 1958.
- Frankenberger, A.W. Relaxation Training with Aggressive Mentally Retarded Adults. Ohio ; 1979.
- Gage, N.L. and D.C. Berliner. Education Psychology Third Edition. Boston : Mifflin Company, 1984.
- Gerlach, V.S. and D. P. Ely. Picture and Visual Perception. New York : Harper Row, 1971.
- Gesell, A. and F.L. I. The Child from Five to Ten. New York : Harper and Brothers, 1946.
- Good, C.V. Dictionary of Education. New York : McGraw - Hill, 1965.
- Goslin, P.A. "Accuracy of Self Perception and Social Acceptance," Sociometry. 5 : 283 - 296 ; 1962.
- ✓ Hammond and others. Good School for Young Children. New York : McMillan Publishing, 1967.
- Halow, G. Play Behavior and the Choice of Play Materials of Pre - School Children. Chicago : Press, 1932.
- Hoffer, R.C. A Concise Introduction to Music Listening. California : Wadsworth Publishing, 1984.
- Hurlock, E.B. Child Development. 5th ed. New York : McGraw - Hill, 1964.
- Huck, C.S. Children's Literature in the Elementary School. New York: Holt Rinehart and Winston, 1979.

- Kinder, J.S. Using Audio-Visual. New York : American Book Company, 1965.
- Krech, D. and others. Element of Psychology. New York : Alfred A. Knopf, 1979.
- ✓ Longman, G. Dictionary of Contemporary English. London : Harlow and London, Group Limited, 1978.
- Louis, S. The World of Graphics Intruction Materials. New York : The Renold Press Company, 1949.
- Mary, J. "Peer Interaction Competencies of Preschoolers Rates Hight of Low in Sociometric Status," Dissertation Abstracts International. 41 : 403 ; May, 1981.
- Moon, E. and others. A Meta-Analysis of Suggestopedia, Suggestology, Suggestive Learning and Teaching (SALT) and Supper-Learning. San Francisco : American Publishing, 1986.
- Ostrander, S. and L. Schroeder with N. Ostrander. Super Learning. New York : Dell Publishing, 1982.
- Page, T.G. and others. International Dictionary of Education. Nichols Publishing, 1977.
- Richman, J.S. "Background Music for Replitive Task Performance of Serverly Retarded Individuals," Biological Abstracts. 63 : 53796 ; September, 1976..
- Salom, E. "Play with Peer : A Comparison of the Social Interaction of Preschool Girls and Boys," Dissertation Abstracts International. 40 : 143-A ; September, 1979.
- Smith, A. James. Creative Teaching of the Language Arts in Elementary School. Boston : Ally and Bacon, Inc., 1973.
- Walsh, H.M. Introducing the Young Children to the Social World. New York : MacMillan Publishing, 1980.
- Watson, R.I. and H.C. Lindgren. Psychology of Child. New York : John Wiley & Sons, 1973.
- Whipple, G. "Appraisal of the Interest Appeal for Illustration," in Elementary School Journal. 53 : 262 - 269; January, 1953.
- Wittich, W.A. and C.F. Schuller. Audio-Visual Materials. 2nd. New York : Harper and Brothers Publisher, 1957.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การเล่านิทานประกอบดนตรีและการเล่านิทานประกอบภาพ (ฉบับสมบูรณ์อยู่ที่ภาคการศึกษาปฐมวัย)

แผนการจัดประสบการณ์

การเล่านิทานประกอบดนตรีและการเล่านิทานประกอบภาพ

หน่วยเรื่อง นกน้อย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

นิทานเรื่อง "นกยูงผู้เสียสละ"

แนวคิด การเป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือ และมีความเสียสละ ทำให้ผู้อื่นยกย่อง

จุดประสงค์ เพื่อให้ได้รู้จักการมีน้ำใจช่วยเหลือ และรู้จักการเสียสละ

การดำเนินกิจกรรม

การเล่านิทานประกอบดนตรี	การเล่านิทานประกอบภาพ
ขั้น หน้า	

1. ครูนำบนทางนกกุงจริงมาให้เด็กเรียนรู้โดยใช้
ประสาทสัมผัส
2. ครูร่วมกับเด็กสนทนาถึงธรรมชาติและลักษณะของนกกุง
สั้น ๆ

ขั้นกิจกรรม

1. ครูเปิดเทปให้เสียงดนตรีและบรรยาย
เกี่ยวกับสภาพป่าที่มีสัตว์หลายชนิดโดย
เฉพาะมีนกต่าง ๆ มากมายรวมทั้งนกกุง
โดยให้เด็กจินตนาการตามไปด้วย ซึ่งจะ
ช่วยให้เด็กสนใจและพร้อมที่จะฟังนิทาน
ดังนี้

"ในป่ามีนกมากมายหลายชนิด มีนก
เขา นกแร้ง นกกระยาง นกนางนวล
นกกุง เป็นต้น นกกุงมีขนหางสวยมาก
จะสวยที่สุดตอนที่นกกุงรำแพน คือ
การแผ่ขนหางนั่นเอง" 2. ให้เด็กฟังนิทานเรื่อง "นกกุงผู้เสียสละ"
ประกอบเสียงดนตรี | <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้เด็กฟังนิทานเรื่อง "นกกุงผู้เสียสละ"
ประกอบภาพ |
|--|--|

การเล่านิทานประกอบดนตรี	การเล่านิทานประกอบภาพ
กิจกรรมหลังการฟังนิทาน	

1. สนทนาและตอบคำถามดังต่อไปนี้
 - ทำไมนกยูงจึงช่วยเหลือชายชรา
 - นกยูงช่วยหญิงสาวให้สวยได้อย่างไร
 - ถ้านกยูงไม่ช่วยนายทหาร นายทหารจะเป็นอย่างไร
 - ถ้าเด็ก ๆ ได้รับการช่วยเหลือจากนกยูงเด็ก ๆ จะทำอย่างไร
2. ปฏิบัติกิจกรรมเปรียบเทียบความรู้สึกของตนเองกับตัวละครในนิทานดังต่อไปนี้
 1. ให้เด็กเปรียบเทียบความรู้สึกของตนเองกับตัวละครในนิทาน เช่น
 - เมื่อชายชราได้ขนหางนกยูงจากนกยูงไปทำพัดโบกให้เจ้าหญิง ถ้าเด็ก ๆ เป็นชายชราจะรู้สึกอย่างไร
 - สมมติว่าพระราชสั้งให้ตัดหัวทหารเพราะหาขนหางนกยูงมาแต่งรถไม่ได้ ถ้าเด็ก ๆ เป็นทหารคนนั้นจะรู้สึกอย่างไร
 2. ให้เด็ก ๆ แสดงท่าทางเปรียบเทียบความรู้สึกของตนเองกับตัวละครในนิทาน เช่น
 - ถ้าเด็ก ๆ เป็นทหารและหาขนหางของนกยูงไปแต่งรถได้ เด็ก ๆ จะแสดงท่าทางอย่างไร

การเล่านิทานประกอบดนตรี	การเล่านิทานประกอบภาพ
-------------------------	-----------------------

- ถ้าเด็ก ๆ เป็นนกยูง เมื่อกรรมการตัดสินใจให้นกยูงเป็น "เจ้าแห่งนกยูง" จะแสดงท่าทางอย่างไร
- ถ้าเด็ก ๆ เป็นนกยูง เมื่อได้ยินเสียงประกาศอีกทีก็คิดใคร่ถึงการประกวด "เจ้าแห่งนกยูง" เด็ก ๆ จะแสดงท่าทางอย่างไร

สื่อ

- ขนหางนกยูงของจริงประมาณ 3 - 5 อัน
- เครื่องเล่นเทป
- เทปเพลงบรรเลงเพลงสากล
- ภาพประกอบการเล่านิทานและแผ่นป้ายแม่เหล็ก

การประเมินผล

1. สังเกตการพูดและการตอบคำถาม
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นเชิงเหตุผลในการเปรียบเทียบความรู้สึกร่วมกิจกรรมเปรียบเทียบความรู้สึก

นิทานเรื่อง นกยูงผู้เสียสละ

นกยูงตัวหนึ่งมีขนสวยงามมาก นกยูงตัวนี้มีนิสัยโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบบินไปทั่วทุกทิศ

วันหนึ่งนกยูงตัวนี้บินผ่านบ้านชายชราคนหนึ่ง ได้ยินเสียงชายชรารบกับลูกสาวว่า "พ่อจะทำอย่างไรจึงจะได้ขนหางนกยูงมาทำพัดใบกัทให้เจ้าหญิง ถ้าไม่ได้พัดใบกัทนี้โอกาสการป่วยของเจ้าหญิงคงกำเริบ พ่อคงถูกลงโทษแน่นอน" ลูกสาวร้องไห้ส่งสารพ่อ นกยูงได้ยินดังนั้นจึงไปเกาะที่หน้าต่างและพูดกับชายชราว่า "ข้าจะให้ขนหางของข้าแก่ท่าน 1 ก้านเมื่อ ท่านเอาไปทำพัดใบกัทนะ อาการป่วยของเจ้าหญิงจะได้ดีขึ้น" ชายชรากับลูกสาวดีใจมากที่ได้พบกับนกยูงใจบุญ

หลังจากนั้นนกยูงก็บินท่องเที่ยวต่อไปอีก ไปพบกับหญิงสาวผู้หนึ่งทำทางกระวนกระวายใจ จึงเข้าไปทักว่า "ทำไมทำทางไม่สบายเลย" สาวน้อยตอบว่า "ข้าไม่มีเสื้อผ้าสวย ๆ ใส่ ข้าอยู่กับแม่เลี้ยงใจร้ายใช้ให้ทำงานทั้งวัน ไม่เคยซื้อเสื้อผ้าสวย ๆ ให้ วันนี้จะไปงานเลี้ยง ยังไม่รู้จะเอาเสื้อผ้าที่ไหมมาใส่เลย" นกยูงบอกว่า "ไม่เป็นไรหรอกข้าจะให้ขนหางสวย ๆ ของข้า เพื่อเอาไปแต่งตัว แต่งผม" หญิงสาวดีใจและขอบคุณนกยูง พอถึงวันงาน หญิงสาวคนนั้นเป็นผู้ที่แต่งตัวสวยที่สุด

นกยูงบินต่อไปเรื่อย ๆ ไปพบทหารผู้หนึ่งกำลังต้องการขนหางนกยูงมาแต่งรถให้พระราชธิดาหาขนหางนกยูงไม่ได้ก็คงถูกตัดหัวแน่ ๆ นกยูงจึงให้ขนหางทั้งหมดเพื่อนำไปตกแต่งรถให้พระราชธิดา ทหารผู้นั้นซาบซึ้งในน้ำใจนกยูงมาก

ต่อมานกยูงบินมาถึงป่าแห่งหนึ่งได้ยินเสียงประกาศอีกทีก็คิดโครมถึงการประกวด "เจ้าแห่งนกยูง" ว่านกยูงตัวไหนสวยที่สุด แปลกที่สุด ในบรรดานกยูงที่มาประกวดหลายร้อยตัว แต่ละตัวสวยงามมาก มีนกยูงตัวที่ถอนขนหางตัวเองจนหมดตัวนี้ตัวเดียวที่แปลกกว่าเพื่อน คณะกรรมการจัดประกวดจึงถามว่า "ทำไมเจ้าจึงไม่มีขนหาง" นกยูงตัวนั้นก็เล่าเรื่องที่ผ่านมาให้กรรมการฟัง คณะกรรมการประทับใจในความมีน้ำใจ รู้จักเสียสละและเห็นใจผู้อื่น จึงตัดสินให้นกยูงตัวนี้เป็น "เจ้าแห่งนกยูง" ในที่สุดนกยูงผู้มีน้ำใจดี มีนิสัยเอื้ออารี และชอบช่วยเหลือผู้อื่นก็ได้รับผลตอบแทน ทำให้นกยูงมีความสุขอย่างยิ่ง

ได้เค้าโครงเรื่องมาจากนิทานเรื่อง นกยูงผู้เสียสละ

ไม่ทราบนามผู้แต่ง

แผนการจัดประสบการณ์

การเล่นทานประกอบดนตรีและการเล่นทานประกอบภาพ

หน่วยเรื่อง ข้าว

วันที่....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

นิทานเรื่อง "ต้นข้าวยักษ์"

แนวคิด การร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในครอบครัว จะช่วยให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กเรียนรู้การร่วมมือช่วยเหลือกัน

การดำเนินกิจกรรม

การเล่านิทานประกอบดนตรี	การเล่านิทานประกอบภาพ
ขั้น หน้า	

1. นำข้าวเปลือก ข้าวสารของจริงมาให้เด็กเรียนรู้โดยใช้
ประสาทสัมผัส
2. สนทนาเกี่ยวกับข้าวสั้น ๆ ในเรื่องประโยชน์ของข้าว เช่น
เป็นอาหาร คน สัตว์ ทาขนม เป็นต้น

ขั้นกิจกรรม

1. ครูเปิดเทปให้เสียงดนตรีและบรรยายถึง
สภาพของ ชาวนา การทำนา โดย
ให้เด็กจินตนาการตามไปด้วย ซึ่งจะช่วยให้
เด็กสนใจและพร้อมที่จะฟังนิทาน ดังนี้
"ชาวนาทำนาในฤดูฝนบางคนใช้รถ
ไถนา สมัยก่อนจะใช้วัว ควาย ไถนา
การปลูก ข้าว ชาวนาจะช่วยกัน พอถึงฤดู
เก็บเกี่ยว พวกชาวนาก็ช่วยเหลือซึ่งกัน
และกันจน เสร็จฤดูเก็บเกี่ยว" 2. ให้เด็กฟังนิทานเรื่อง "ต้นข้าวยักษ์"
ประกอบเสียงดนตรี | <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้เด็กฟังนิทานเรื่อง "ต้นข้าวยักษ์"
ประกอบภาพ |
|---|---|

การเล่านิทานประกอบดนตรี	การเล่านิทานประกอบภาพ
กิจกรรมหลังการฟังนิทาน	

1. สนทนาและตอบคำถามดังต่อไปนี้

- ทำไมยายและหลานชายจึงไม่ช่วยตาทำงาน
- ถ้าเด็ก ๆ มีสัตว์เลี้ยงเด็ก ๆ จะดูแลอย่างไร
- ถ้าไม่มีใครช่วยตาเก็บเกี่ยวข้าวเลยเด็ก ๆ คิดว่า
ตาจะทำอย่างไร
- ถ้าเด็ก ๆ มีข้าวมาก ๆ เด็ก ๆ จะนำไปช่วยผู้อื่น
อย่างไรบ้าง

2. ปฏิบัติกิจกรรมการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันดังต่อไปนี้

- ให้เด็กร่วมกันคิดว่า ควรจะช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
อย่างไรบ้าง แล้ววางแผนการช่วยเหลือ โดยพิจารณาภาพของตน
ให้ตรงกับกิจกรรมที่สนใจจะทำลงในแผนภูมิภาพ ประกอบด้วย
ภาพ การอาบน้ำเอง การรับประทานอาหารเอง การแต่งตัวเอง
 เป็นต้น
- ให้เด็กอาสาสมัครออกมาเล่าถึงเหตุผลที่ทำให้สนใจเลือกทำ
กิจกรรมการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน ประมาณ
3 - 4 คน

การเล่านิทานประกอบดนตรี	การเล่านิทานประกอบภาพ
สื่อ	

- ข้าวเปลือก ข้าวสาร ของจริง

- เครื่องเล่นเทป

- เทปเพลงบรรเลงเพลงสากล

- ภาพประกอบการเล่านิทานและแผ่นป้าย
แม่เหล็ก

- แผนภูมิภาพการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน

- รูปภาพของเด็กจำแนกเป็นรายบุคคล

การประเมินผล

1. สังเกตการพูดและการตอบคำถาม

2. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมการช่วยเหลือตนเอง

นิทานเรื่อง ต้นข้าวยักษ์

ที่หมู่บ้านชายทุ่งมีตายายคู่หนึ่งฐานะยากจนและมีหลานชายคนหนึ่งอาศัยอยู่ด้วยกัน ในกระท่อมใกล้กับทุ่งนาที่ท้าวอยู่เป็นประจำ ตากับยายและหลานมักทะเลาะกันอยู่เสมอ และหลานชายเป็นเด็กคื้อไม่ค่อยเชื่อฟังตากับยาย นอกจากนี้ยังมีสัตว์เลี้ยงอีก 3 ตัว คือ หมา แมว และ หนู สัตว์ทั้ง 3 ต่างก็เป็นศัตรูกัน หมาไล่กัดแมว แมวไล่กัดหนู สมาชิกในบ้านจึงอยู่กันอย่างไม่มีความสุขนัก ตามีอาชีพทำนา ตาเป็นคนขยันขันแข็ง แต่ยายกับหลานขี้เกียจไม่ชอบทำงานทุกอย่าง

ในฤดูหนาว ตาออกไปเตรียมดินเพื่อหว่านกล้า ตาหว่านเมล็ดข้าว เมล็ดข้าวเริ่มงอก และโตขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยความขยันและเอาใจใส่ของตาทำให้ข้าวในนาเจริญงอกงามได้ผลดี มีข้าว กอหนึ่งเจริญงอกงามผิดปกติ ต้นสูงใหญ่ รวงข้าวใหญ่มาก เมล็ดข้าวมีมาก จนถึงฤดูเก็บเกี่ยว ตาเก็บเกี่ยวเท่าไรก็ไม่หมด ตารำพึงขึ้นตอนพักเกี่ยวข้าวว่า "แหม ! ข้าวนี้กอใหญ่จริง ๆ คงเป็นกอข้าวยักษ์แล้วซิ เก็บเกี่ยวเท่าไรก็ไม่หมด ปีนี้เราคงได้ข้าวมากกว่าปีก่อนแน่นอน ดีแล้วจะได้แบ่งขายนำเงินมาสร้างฐานะบ้านของเราให้ดีขึ้น"

ตาเกี่ยวข้าวไปพลางก็นึกขึ้นว่าใครจะมาช่วยเราล่ะ จะได้เสร็จไว ๆ และแล้ว ตาก็นึกถึงยาย ตกเย็นกลับบ้านก็พูดกับยาย "ยาย พรุ่งนี้ไปช่วยกันเกี่ยวข้าวหน่อยนะ" ยาย ตอบว่า "โอ๊ย จันเกี่ยวข้าวไม่ไหวหรอก จันปวดหลังแคดก็ร้อน ไม่เอาไม่เอา ขออยู่บ้าน ดีกว่า" แต่ยายก็ไปบอกให้หลานชายไปช่วย หลานชายก็บอกว่าขี้เกียจ พอตาบ่นหนักว่าไม่มีใคร ช่วยทำงานเลยยายกับหลานก็ปรึกษากัน ไปชวน แมว หมา และหนู สัตว์ทั้ง 3 ตกลงไป ช่วยตา หมาพูดว่า "พวกเราไปทุ่งนากันดีกว่านะ" ทั้งตา ยาย หลานชาย และสัตว์ทั้ง 3 ไปถึงทุ่งนา ไปพบกับกอข้าวยักษ์ ต่างตะลึงและช่วยตาเก็บเกี่ยวข้าวจนเสร็จ แล้วช่วยกันนำ มา ตากแดดไว้ จนข้าวแห้ง ตา ยาย หลาน และแมว หมา และหนู ก็ช่วยกันขนข้าวกลับบ้านและแบ่ง ขายได้เงินมาซื้อของใช้และสิ่งของที่อำนวยความสะดวกแก่ครอบครัว ตาพูดกับทุกคนว่า "ที่เรา มีความสุขสบายขึ้นนี้ก็เพราะทุกคนช่วยกันทำงาน ไม่เป็นคนขี้เกียจ รักใคร่สามัคคีกัน ต่อไปก็คงจะ พบแต่ความสุขตลอดไป" หลานชายก็บอกกับสัตว์เลี้ยงทั้ง 3 ว่า "เห็นมั๊ย ถ้าเรามีความขยัน

อย่างนี้ตั้งแต่มาอยู่ที่นี้ ช่วยตากับยายทานาแล้ว พวกเขาก็คจะได้ข้าวมากมาย น้ามาขาย
 ทำให้ครอบครัวมีความสุข พวกเราสัญญากับตาและยายนะว่า ต่อไปนี้เราจะช่วยกันทำงาน
 ไม่ทะเลาะกันอีก"

ได้เค้าโครงเรื่องมาจากนิทานเรื่อง ต้นหัวผักกาดยักษ์

วาว เจ้าพระยา ผู้แต่ง

แผนการจัดประสบการณ์

การเล่านิทานประกอบดนตรีและการเล่านิทานประกอบภาพ

หน่วยเรื่อง ป่าแสนสวย

วันที่....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

นิทานเรื่อง "กระท่อมหลังใหม่"

แนวคิด การมีน้ำใจช่วยเหลือกันจะนำไปสู่ความสุข

จุดประสงค์ เพื่อให้ได้รู้จักและเข้าใจในความรักของแม่ที่มีต่อลูก

การดำเนินกิจกรรม

การเล่านิทานประกอบดนตรี	การเล่านิทานประกอบภาพ
ขั้นนำ	

1. ครูนำตุ๊กตาหมีมาให้เด็กดู
2. ครูร่วมกับเด็กสนทนาซักถามถึงที่อยู่อาศัยของหมี

ขั้นกิจกรรม

1. ครูเปิดเทปให้เสียงดนตรีและบรรยายเกี่ยวกับสภาพของป่าโดยให้เด็กจินตนาการตามไปด้วยซึ่งจะช่วยให้เด็กสนใจและพร้อมที่จะฟังนิทาน ดังนี้
"ในป่ามีต้นไม้หนาที่มีสัตว์อาศัยอยู่มากมาย เช่น ช้าง เสือ ลิง ลิงหัดหมาป่า เก้ง กวาง นก ต่าง ๆ และ หมี ทุกวันสัตว์เหล่านี้จะออกมาหาอาหารไปตามที่ต่าง ๆ ทั่วบริเวณป่า" 2. ให้เด็กฟังนิทานเรื่อง "กระท่อมหลังใหม่" ประกอบเสียงดนตรี	1. ให้เด็กฟังนิทานเรื่อง "กระท่อมหลังใหม่" ประกอบภาพ

การเล่านิทานประกอบดนตรี	การเล่านิทานประกอบภาพ
กิจกรรมหลังการฟังนิทาน	

1. สนทนาและตอบคำถามดังต่อไปนี้
 - ปุ๊ก ปุย และปอม ช่วยกันสร้างเรือได้อย่างไรบ้าง
 - ถ้าไม่มีใครช่วยก่อง เด็ก ๆ คิดว่าก่องจะเป็นอย่างไร
 - ถ้าเด็ก ๆ เป็นก่อง เมื่อได้รับความช่วยเหลือจาก
 ปุ๊ก ปุย และปอม เด็ก ๆ จะมีความรู้สึกอย่างไร
2. ปฏิบัติกิจกรรมการช่วยเหลือในห้องเรียน ดังต่อไปนี้
 - ให้เด็กร่วมกันคิดว่าควรมีการช่วยเหลือกันภายใน
 ห้องเรียนอย่างไรบ้าง แล้วช่วยกันวางแผนการช่วยเหลือ
 โดยตีครูปภาพของคนให้ตรงกับกิจกรรมที่สนใจ
 จะเลือกทำลงในแผนภูมิภาพ ประกอบด้วยภาพการแบ่งของ
 ให้เพื่อน การเก็บของเล่น การปลอบเพื่อน การทำ
 ความสะอาดห้องเรียนและการช่วยเพื่อนถือของ ฯลฯ
 - ให้เด็กอาสาสมัครออกมาเล่าถึงเหตุการณ์ที่
 ทำให้สนใจเลือกทำกิจกรรมการช่วยเหลือ
 ในห้องเรียน ประมาณ 3 - 4 คน

การเล่านิทานประกอบดนตรี	การเล่านิทานประกอบภาพ
สื่อ	

- ตุ๊กตาหมี 1 ตัว - เครื่องเล่นเทป - เทปเพลงบรรเลงเพลงสากล	- ภาพประกอบการเล่านิทานและแผ่นป้ายแม่เหล็ก

- แผนภูมิภาพกิจกรรมการช่วยเหลือในห้องเรียน
- รูปภาพของเด็กจำแนกเป็นรายบุคคล

การประเมินผล

1. สังเกตการพูดและการตอบคำถาม
2. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมการช่วยเหลือในห้องเรียน

นิทานเรื่อง กระต่อมหลังใหม่

ที่ชายป่าแห่งหนึ่งในวันที่มีอากาศสดชื่นแจ่มใส ผึ้งสัตว์ทั้งสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่ต่าง ๆ มาเล่นด้วยกันอย่างสนุกสนาน

ขณะนั้นมีลูกหมี 3 ตัว ชื่อ ปูก ปุย และปอม พวกมันออกไปหากิน บังเอิญมาพบผลไม้ประหลาดผลใหญ่มาก ลูกหมีทั้ง 3 น้ามาแบ่งกันกินจนหมดเหลือแต่เปลือก ปูกบอกว่า "ผลไม้แข็งแรงดีจังเลย เราน้ามาหาของเล่นกันดีกว่า" ปุยและปอมเห็นด้วย ลูกหมีทั้ง 3 จึงลงมือช่วยกันสร้างเป็นเรือ พอเสร็จแล้วก็ช่วยกันขึ้นลงในลำธาร ต่างเข้าไปนั่งในเรือลอยไปตามลำธารกันอย่างสนุกสนาน ขณะนั้นท้องฟ้ามีครีเม่ และฝนก็ตกลงมาอย่างหนักลูกหมี ทั้ง 3 หยุดเรือแล้วลากเข้าฝั่งและนำเรือคว่ำลงใกล้กับโขดหิน ทำเป็นหลังคาคุ้มฝน พอฝนหยุดตกก็พากันแบกเรือเตรียมจะพายกลับบ้าน ขณะนั้นเกิดน้ำท่วม บ้านเรือนลอยติดกับน้ำมากมายนัย ปุยมองเห็นอะไรลอยอยู่ในน้ำตึบปอง...ตึบปอง ยกมือผลุบ ๆ โผล่ ๆ ได้ยินเสียงแว่ว ๆ ว่า "ช่วยด้วย ... ช่วย... ด้วย" ปุยบอกว่า "นั่น...เจ้าก่องกระต่ายน้อยนี่นา เร็วเถอะ พวกเราช่วยเขาหน่อย" "สัตว์ทั้ง 3 จึงนำเรือลอยน้ำ แล้วพายเข้าไปหาก่อง ปุยส่งแขนให้ก่องจับ "ก่อง...ก่อง พอยู่ทางนี้ มาเร็ว...จับแขนพี่นะจับให้แน่น ๆ อีบ..."ปุยดึงก่องขึ้นจากน้ำได้แล้วรีบพายเรือเข้าสู่ฝั่งทันที

พอถึงฝั่งก่องเล่าว่า "ฝนตกหนัก กระต่อมถูกพายพัด ฮือ ฮือ ฮือ ตอนนี้อยู่กับแม่อยู่ไหนก็ไม่รู้ ฉันลอยมากับกระต่อม มาพบกับพี่ ๆ นี่แหละ ถ้าพี่ ๆ ไม่ช่วยชีวิตฉัน ฉันคงจมน้ำตายขอบคุุณพี่มาก ๆ " ลูกหมีทั้ง 3 จึงพากันกลับบ้าน พอถึงบ้านก่องร้องไห้ขึ้นอีก "ฮือ...ฮือ...ฮือ บ้านก็เหลือแต่เสา พ่อแม่ก็ไม่มี ฉันจะอยู่กับใครล่ะ ฮือ...ฮือ" ปูก ปุย และปอมรู้สึกสงสารและเห็นใจก่องมากจึงชวนก่องไปอยู่ด้วยกัน ก่องรู้สึกดีใจมาก "พวกพี่ ๆ ทำได้ดีกับผมจังเลย ผมจะช่วยพี่ทำงานทุกอย่าง ผมซาบซึ้งในน้ำใจพี่ ๆ มาก แล้วทั้ง ปูก ปุย ปอม และก่อง ก็นั่งเรือกลับบ้านพอถึงฝั่งต่างตัดแปลงเรือลำนั้นให้เป็นกระต่อมหลังใหม่ ทุกคนแบ่งหน้าที่กันทำงานหาอาหารมาแบ่งกันกิน ไม่มีการทะเลาะกันและอยู่กันอย่างมีความสุขตลอดมา

ได้เค้าโครงเรื่องมาจากนิทานเรื่อง กระต่อมหลังใหม่

จารุพงษ์ จันทรเพชร ผู้แต่ง

แผนการจัดประสบการณ์

การเล่านิทานประกอบดนตรีและการเล่านิทานประกอบภาพ

หน่วยเรื่อง บุคคลสำคัญ และวันปิยมหาราช

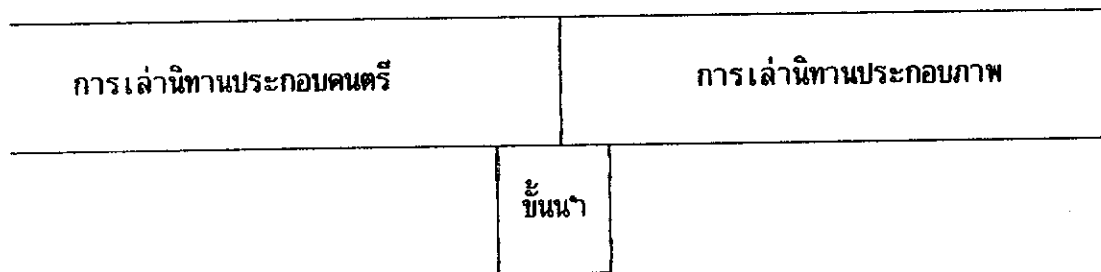
วันที่...เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

นิทานเรื่อง "ไฉนเด็กดี"

แนวคิด เด็กดีจะมีแต่คนให้ความช่วยเหลือ

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กรู้จักประพฤติตนเป็นคนดี

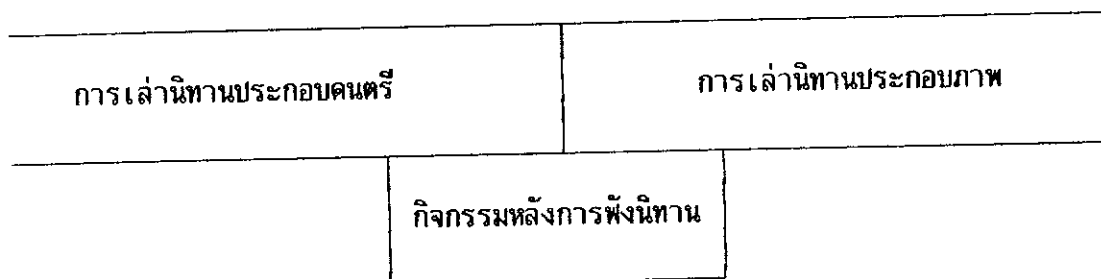
การดำเนินกิจกรรม

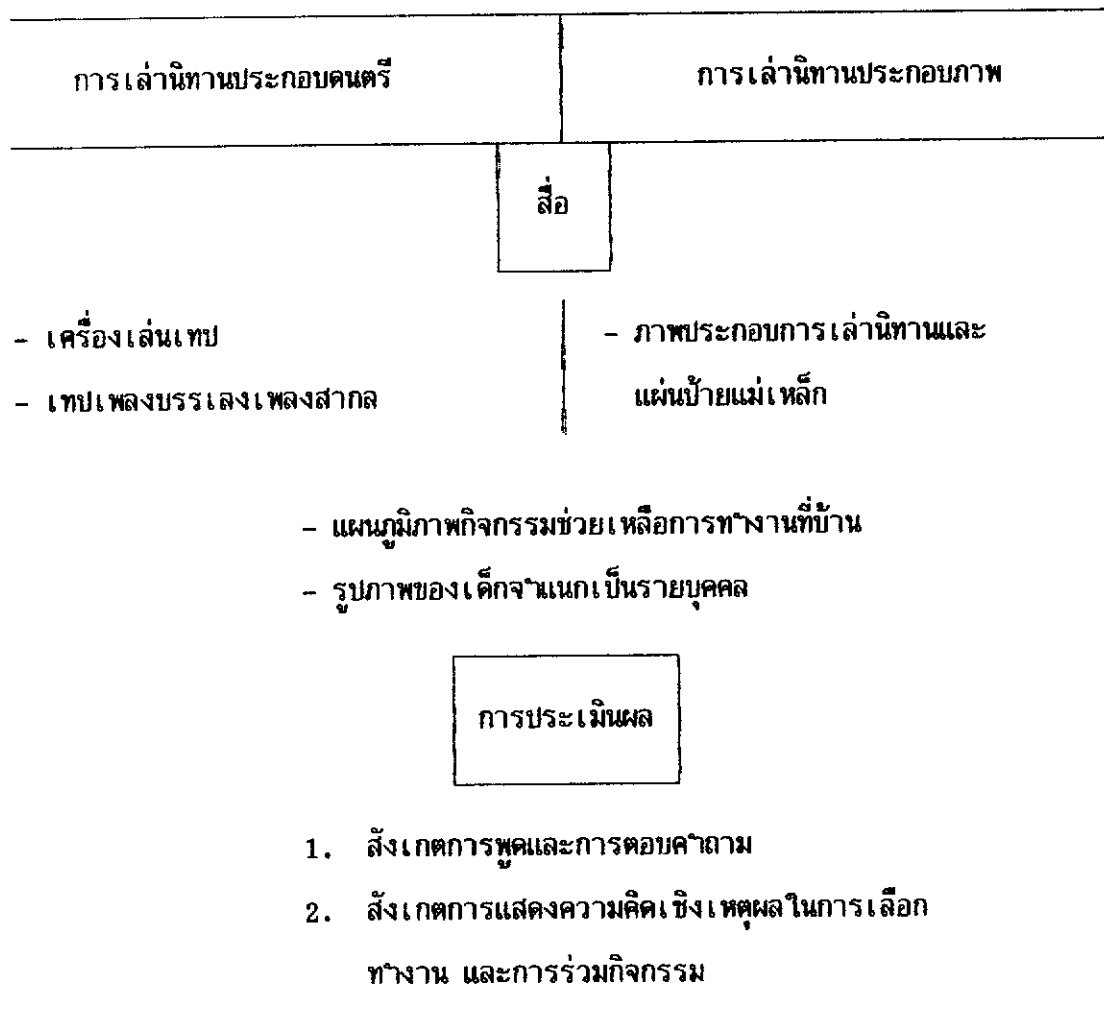
1. สันทนาถึงสิ่งที่ได้กรัก
2. ำให้เด็กหญิงและเด็กชายอาสาสมัครออกมาเล่าถึงสิ่งที่ตนเองรักมากที่สุดสั้น ๆ เช่น รักสัตว์ สิ่งของพ่อแม่ หรือพี่น้อง ประมาณ 2 คน

ขั้นกิจกรรม

1. ครูเปิดเทปให้เสียงดนตรีและบรรยายเกี่ยวกับเด็กดีที่มีความรัก ความกตัญญูต่อพ่อแม่โดยให้เด็กจินตนาการตามไปด้วยซึ่งจะช่วยให้เด็กสนใจและพร้อมที่จะฟังนิทาน ดังนี้
"เด็กที่รักพ่อรักแม่ ย่อมเชื่อฟังพ่อแม่ไม่เป็นเด็กดื้อ ไม่เกเร มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น และจะช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านบ่อย ๆ จะดูแลและช่วยเหลือตัวเองโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ผู้ใหญ่จะรักและเมตตาเด็ก ๆ ที่ทำตัวให้พ่อแม่รักและเอ็นดูอยู่เสมอ" 2. ำให้เด็กฟังนิทานเรื่อง "โดมเด็กดี" ประกอบเสียงดนตรี	1. ำให้เด็กฟังนิทานเรื่อง "โดมเด็กดี" ประกอบภาพ

1. สนทนาและตอบคำถามดังต่อไปนี้
 - ใครช่วยแม่ได้อย่างไร
 - ทำไมพวกสัตว์ทั้งหลายจึงรักและช่วยเหลือใคร
 - ถ้าไม่มีใครช่วยใครเลย ใครจะทำอย่างไร
 - แม่ของใครมีความรู้สึกอย่างไรที่ทุก ๆ คนช่วยให้แม่หายเจ็บป่วย
2. ปฏิบัติกิจกรรมการช่วยเหลือที่บ้าน ดังต่อไปนี้
 - ให้เด็กร่วมกันคิดว่าควรมีการช่วยเหลือการทำงานที่บ้านอย่างไรบ้าง แล้วช่วยกันวางแผนการช่วยเหลือโดยตีกรอบภาพของตนให้ตรงกับกิจกรรมที่สนใจจะทำในแผนภูมิภาพ ประกอบด้วยภาพ การกวาดบ้าน การให้อาหารสัตว์ การทำกับข้าว การหยิบสิ่งของ การเลี้ยงน้อง และการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน เป็นต้น
 - ให้เด็กอาสาสมัครออกมาเล่าถึงเหตุผลที่ทำให้สนใจเลือกทำกิจกรรมการช่วยเหลือการทำงานที่บ้าน ประมาณ 3 - 4 คน

นิทานเรื่อง โคมเด็กดี

โคม เป็นเด็กดี ขยันขันแข็ง เชื้อฟังคำสอนของพ่อแม่และช่วยทำงานบ้านอยู่เสมอ วันหนึ่งแม่ของโคมป่วย ลุงหมอมาตรวจอาการ หลังจากตรวจเสร็จลุงหมอบอกกับ โคมว่า "ต้องใช้ยาพิเศษ เป็นเกสรดอกบัวสีทอง หายากมากมีแห่งเดียวที่บึงใหญ่ในป่าลึกหลังภูเขาทางด้านทิศตะวันตก" โคมบอกว่า "ถึงจะมีอันตรายและยากลำบากแค่ไหน เพื่อแม่ที่ผมรัก ผมก็จะพยายามไปเอามาให้ได้" โคมออกเดินทางทันที

เมื่อเดินไปในป่าลึก โคมรู้สึกเหนื่อยจึงหยุดพัก ลูกกระต่าย ลูกหมูป่า และลูกหมาป่าซึ่งกำลังเล่นหยอกล้อกันอยู่ได้เลื้อบเห็นโคมนั่งอยู่คนเดียว จึงเข้ามาทักทาย โคมได้เล่าเรื่องที่ กำลังจะเดินทางไปเก็บดอกบัวสีทองให้ฟังสัตว์ทั้งสามตกใจมาก ลูกหมูป่าพูดขึ้นว่า "มันอันตรายมากพี่โคม ไม่มีใครเคยเก็บได้เลย" โคมตอบว่า "ถึงจะอันตรายแค่ไหนพี่ก็ต้องไป แม่ของพี่ไม่สบายมาก พี่ต้องไปเก็บดอกบัวสีทองมารักษาแม่พี่ให้ได้" ลูกกระต่าย ลูกหมูป่า และลูกหมาป่าได้ฟังดังนั้นจึงรู้ว่าโคมเป็นเด็กดี มีความกตัญญูจึงขอติดตามไปเป็นเพื่อนด้วย

โคมไปถึงบึงใหญ่ เห็นดอกบัวสีทองอยู่กลางบึง โคมดีใจมากตั้งท่าจะกระโดดลงในบึง เพื่อจะไปเก็บดอกบัวสีทองกลางบึง สัตว์ทั้งสามที่ตามไปช่วยกันดึงตัวโคมไว้และพูดว่า "ข้าก่อนพี่โคม เห็นบึงนี้มีจระเข้จะเดียวจะถูกคาบไปกินเสียก่อน" โคมตอบว่า "จริงสิ พี่ไม่ทันดูอย่างนั้นเราจะทำอย่างไรดีล่ะ" ขณะที่ช่วยกันคิดอยู่นั้นก็ได้ยินเสียงหนึ่งดังขึ้นว่า "สวัสดีจะพวกพี่ ๆ มาทำอะไรกันที่ริมบึงนี้ละจ๊ะ จันอยู่นี่จ๊ะ ลูกปลาเงาะจ๊ะ" โคมจึงเล่าเรื่องการดอกบัวสีทองไปรักษาอาการป่วยของแม่ให้ลูกปลาฟัง ลูกปลารับอาสาไปเก็บดอกบัวสีทองให้ ว่า แล้วลูกปลาก็ว่ายน้ำอย่างรวดเร็วไปคาบดอกบัวสีทองมาได้ จระเข้เห็นลูกปลา จึงว่ายน้ำตามลูกปลาทันที โคมเห็นลูกปลาจะได้รับอันตรายจึงกระโดดลงไปช่วยลูกปลา จระเข้ผละจากลูกปลามาที่โคม อ้าปากกว้างจะจับโคม ลูกกระต่ายจึงโยนกิ่งไม้ให้โคมและตะโกนบอกว่า "เอากิ่งไม้ค้ำปากจระเข้ไว้เร็ว" โคมทำตามคำแนะนำ จระเข้อ้าปากค้างและค่อย ๆ จมน้ำหายไป

โคมจึงได้ดอแก้วสีทองสมใจ และขอบคุณลูกปลาน้อยที่เสี่ยงชีวิตช่วยตน โคมเดินทางกลับไปได้ครึ่งทางก็มืด จึงนั่งพักเหนื่อย และพูดกับลูกหมูป่า ลูกหมาป่า และลูกกระต่ายว่า "เราจะเดินทางต่อไปได้อย่างไรไม่เห็นทางเดินเลย" ทันใดนั้นก็ได้ยินเสียงลูกนกฮูกถามว่า โคมจะไปไหน โคมเล่าเรื่องทั้งหมดให้ลูกนกฮูกฟัง ลูกนกฮูกเห็นโคมเป็นคนกตัญญูต่อพ่อแม่ จึงพาโคมกับเพื่อนไปส่งที่บ้านเพราะลูกนกฮูกตาจะมองเห็นชัดเจนเวลากลางคืน จึงนำทางได้สบาย

ทั้งหมดถึงบ้านเกือบสว่างพอดี ลูกนกฮูกก็ลากลับ โคมขอบคุณลูกนกฮูกที่พามาส่ง และเอาดอแก้วสีทองไปให้ลูกหมอฟสมยารักษาแม่จนอาการดีขึ้นและหายเป็นปกติในเวลาต่อมา

โคม ลูกหมาป่า ลูกหมูป่า และลูกกระต่ายดีใจที่แม่หายเป็นปกติ และทั้งหมดก็มีความสุขเมื่อเหตุการณ์ร้าย ๆ ผ่านไป

ได้เค้าโครงเรื่องมาจากนิทานเรื่อง โคมเด็กดี

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ ผู้แต่ง

ภาคผนวก ข

กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

หน่วยที่	กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ	นิทานเรื่องที่	วัน
1	1. ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของความรู้สึก	1	จันทร์
	2. ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้อื่น	2	พุธ
	3. ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้อื่น	3	ศุกร์
2	1. การแสดงออกถึงความรู้สึกของตนเอง	4	จันทร์
	2. การแสดงออกถึงความรู้สึกของตนเอง	5	พุธ
	3. การเปรียบเทียบความรู้สึกของตนเองกับตัวละครในนิทาน	6	ศุกร์
3	1. การเปรียบเทียบความรู้สึกของตนเองกับตัวละครในนิทาน	7	จันทร์
	2. การเปรียบเทียบความรู้สึกของตนเองกับตัวละครในนิทาน	8	พุธ
	3. การช่วยเหลือตนเอง	9	ศุกร์
4	1. การช่วยเหลือตนเอง	10	จันทร์
	2. การช่วยเหลือตนเอง	11	พุธ
	3. การช่วยเหลือในห้องเรียน	12	ศุกร์
5	1. การช่วยเหลือในห้องเรียน	13	จันทร์
	2. การช่วยเหลือในห้องเรียน	14	พุธ
	3. การช่วยเหลือนอกห้องเรียน	15	ศุกร์

หน่วยที่	กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ	นิทานเรื่องที่	วัน
6	1. การช่วยเหลือนอกห้องเรียน	16	จันทร์
	2. การช่วยเหลือนอกห้องเรียนและในห้องเรียน	17	พุธ
	3. การช่วยเหลือนอกห้องเรียนและในห้องเรียน	18	ศุกร์
7	1. การช่วยเหลือที่บ้าน	19	จันทร์
	2. การช่วยเหลือที่บ้าน	20	พุธ
	3. การช่วยเหลือที่โรงเรียนและที่บ้าน	21	ศุกร์
8	1. การช่วยเหลือที่บ้าน	22	จันทร์
	2. การช่วยเหลือที่บ้าน	23	พุธ
	3. การช่วยเหลือที่โรงเรียนและที่บ้าน	24	ศุกร์

ภาคผนวก ค

แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

- คู่มือแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม
- แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

ภาคผนวก ง

- ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม
- ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตพฤติกรรมทางสังคม

ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

พฤติกรรมทางสังคม	ค่าดัชนี IC
<u>ด้านการช่วยเหลือ</u>	
1. เข้าไปช่วยเพื่อนโดยไม่ได้ขอร้อง	0.666
2. ช่วยเก็บของเข้าที่เมื่อเลิกเล่นหรือเลิกใช้	1.000
3. ช่วยเหลือตัวเองในกิจวัตรประจำวัน	1.000
4. ช่วยเหลือเพื่อนโดยไม่คาดหวังให้เพื่อนตอบแทน	0.666
5. ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง	1.000
<u>ด้านการแบ่งปัน</u>	
1. แบ่งขนม ของเล่นหรือของใช้ให้ผู้อื่น	0.666
2. แบ่งปันของให้เพื่อนโดยไม่ขอให้เพื่อนตอบแทน	0.666
3. แบ่งของให้เพื่อนโดยไม่ขอให้เพื่อนหยิบเอาเอง	0.666
4. ให้อุปกรณ์ของเล่นของใช้	1.000
<u>ด้านการร่วมมือ</u>	
1. ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	1.000
2. แสดงความคิดเห็นในงานที่ทำร่วมกัน	0.666
3. ร่วมกันเตรียมสื่อ จัดอุปกรณ์ ทำความสะอาด และจัดห้องเรียน	1.000
4. ร่วมกันทำตามเรื่องที่ตกลงกันได้	0.666
<u>ด้านความเอื้อเฟื้อ</u>	
1. บริการนำของเล่นให้เพื่อนและครู	0.666
2. แนะนำการเล่นหรือการทำกิจกรรมที่เพื่อน ไม่เข้าใจ	1.000

พฤติกรรมทางสังคม	ค่าดัชนี IC
4. ให้อ่านเพื่อนเล่นของเล่นด้วย	1.000
5. ยอมให้อ่านเพื่อนเล่นของเล่น หรือทำกิจกรรมก่อน ตนเอง	0.666

ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตพฤติกรรมทางสังคม

ผู้สังเกต	ค่าความเชื่อมั่น
ผู้วิจัยกับผู้ช่วยผู้วิจัยคนที่ 1	0.863
ผู้วิจัยกับผู้ช่วยผู้วิจัยคนที่ 2	0.899
ผู้ช่วยผู้วิจัยคนที่ 1 กับผู้ช่วยผู้วิจัยคนที่ 2	0.816

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อนางจันทร์เพ็ญ	ชื่อสกุล สุภาพล
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ รหัสไปรษณีย์ 54130 โทร. 054 - 541301
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนอนุบาลแพร่ ถนนช่อแฮ ตำบลนาจักร อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ รหัสไปรษณีย์ 54000 โทร. 054 - 511132
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2513	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ จังหวัดแพร่
พ.ศ. 2516	ป.กศ. วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
พ.ศ. 2518	ป.กศ.สูง (วิชาเอกอนุบาลศึกษา) วิทยาลัยครูพิษณุโลก พิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. 2526	ศษ.บ. (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2535	กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทาน
ประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับ
กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

บทคัดย่อ
ของ
จันทร์เพ็ญ สุภาพล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ธันวาคม 2535

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชายและหญิงอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 ของโรงเรียนอนุบาลแพร่ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 จำนวน 15 คน ซึ่งได้รับฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ และกลุ่มทดลอง 2 จำนวน 15 คน ซึ่งได้รับฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัย เป็นเวลา 8 สัปดาห์

เครื่องมือในการวิจัยคือ นิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม แผนการจัดกิจกรรม การเล่านิทาน และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test แบบกลุ่มไม่เป็นอิสระจากกัน และ t-test แบบกลุ่มเป็นอิสระจากกัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ และเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF THE PRESCHOOL CHILDREN'S SOCIAL BEHAVIORS THROUGH
STORY-TELLING WITH MUSIC AND STORY-TELLING WITH PICTURES
IN ASSOCIATION WITH THE HELPING BEHAVIOR EXPERIENCES

AN ABSTRACTS

BY

CHANPEN SUPAPHON

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

December 1992

112

The purpose of this study was to compare the preschool children's social behaviors through story - telling with music and story - telling with pictures in association with the helping behavior experiences.

Thirty subjects of 5 - 6 year-old children in kindergarten 2 of Phrae Kindergarten School in the first semester of the 1992 academic year were simple randomized sampling into two groups. Each group comprised of 15 children. The first group was exposed to story - telling with music in association with the helping behavior experiences and the second group was exposed to story - telling with pictures in association with the helping behavior experiences. Both groups were taught by the researcher for eight weeks.

The instruments of this study were the social lesson plans for story - telling with music and story-telling with pictures and the Social Behavioral Observational Checklists developed by the researcher. The data collected by the researcher and two assistants.

The dependent and independent t-tests were used in analyzing the data.

The findings were as follows:

1. The preschool children's social behaviors through story - telling with music in association with the helping behavior experiences improved significantly at the .01 level.

2. The preschool children's social behaviors through story-telling with pictures in association with the helping behavior experiences improved significantly at the .01 level.

3. The preschool children's social behaviors through story-telling with music in association with the helping behavior experiences and through story - telling with pictures in association with helping behavior experiences were significantly different at the .01 level.